N°. 214. 1863.

NEDERLANDSCHE STAATS-COURANT.

JE MAINTIENDRAI

De prijs dezer Courant met het Bijblad is f 30 in het jaar; die van de Courant alleen f 20 en die van het Bijblad alleen f 15.

De prijs der advertentien is 25 cents voor den regel bij iedere plaatsing, buiten de zegelgelden en briefporten.

DONDERDAG 10 SEPTEMBER.

Bij deze Courant behoort een Bijvoegsel.

NEDERLANDEN.

'S GRAVENHAGE, *den 9den September* 1863.

Bij Koninklijk besluit van den 5den September, n°. 67, is aan *Gerrit Prins*, gewezen opzigter van den Waterstaat der 3de klasse, verleend een pensioen ten laste van den Staat ten bedrage van f 271 's jaars, op grond van art. 5, alinea 4, en art. 43 der wet van den 9/3 Mei 1846/51 (*Staatsblad* n°. 24/49).

Bij Koninklijk besluit van 5 September, n°. 78, is aan den heer *M. D. van Opstall*, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen in Gelderland.

Bij Koninklijk besluit van 5 September, n°. 79, zijn benoemd tot ontvangers der directe belastingen en accijnsen:

te Oyezande c. a., de heer *H. G. Smits Verburg*, thans in dezelfde betrekking te Vriezenveen;

te Vriezenveen, de heer *R. D. van Wageningen*, thans surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Leeuwarden.

Bij besluit van den 5den September, n°. 61, heeft de Koning goedgevonden:

1°. jhr. *I. J. Rammelman Elsevier* jr., oud-gouverneur van Curaçao en onderhoorigheden, op het daartoe door hem gedaan verzoek, met ingang van 1 Januarij 1864 op de meest eervolle wijze ontslag te verleenen uit zijne betrekking van raad-adviseur bij het Departement van Kolonien, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten;

2°. den heer *N. C. Mulder*, raad-adviseur bij het Departement van Kolonien, met ingang van 1 Januarij 1864, op de meest eervolle wijze tijdelijk te ontheffen van het uitoefenen zijner genoemde betrekking, onder dankbetuiging voor de door hem bewezen diensten en onder toekenning van wachtgeld overeenkomstig het Koninklijk besluit van 2 Julij 1849, n°. 55;

3°. de heeren *J. A. van den Bossche* en *P. L. van Driel*, respectivelijk commies en adjunct-commies bij het Departement van Kolonien, met ingang van 1 Januarij 1864, tijdelijk eervol uit hunne genoemde betrekkingen te ontslaan, onder toekenning van wachtgeld overeenkomstig het Koninklijk besluit van 2 Julij 1849, n°. 55;

4°. den kamerbewaarder bij gemeld Departement *A. F. Bangert*, op het daartoe door hem gedaan verzoek, met ingang van 1 October 1863 eervol als zoodanig te ontslaan; en

5°. bij het genoemde Departement te bevorderen:

tot referendaris, den hoofd-commies *J. C. Jansen* en den commies jhr. *C. A. van Sypesteyn*;

tot commies, den adjunct-commies *A. Mondt* Hz.;

tot adjunct-commies, de eerste klerken *J. A. Prohn* en *F. J. Haus*; en

tot kamerbewaarder, den bode *G. Engelen*.

De betrekking van Argentynschen consul-generaal, tot dus ver bekleed door den heer *J. Serruys*, is opgeheven.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

ZESDE VERSLAG *van de Commissie voor de Staatsspoorwegen, opgemaakt ingevolge art.* 16 *der instructie, vastgesteld bij beschikking van Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken, van den 26sten September* 1860, *n°.* 140, *3de afdeeling.*

Ingevolge art. 16 harer instructie heeft de commissie de eer Uwer Excellentie verslag te doen over hare werkzaamheden gedurende de eerste helft van het jaar 1863.

In de zamenstelling der commissie hebben geene veranderingen plaats gehad.

Door de uitbreiding der werkzaamheden tot de tweede en derde sectien van verschillende spoorweglijnen, deed zich de behoefte gevoelen om meerdere uitbreiding te geven aan het aantal ingenieurs en opzigters van hoogere rangen, aan wie de algemeene leiding van een meer of minder belangrijk gedeelte der sectien kon worden opgedragen, en tevens ook aan het geven van eenige meerdere uitbreiding aan het in dienst zijnde personeel.

Dien ten gevolge deed de commissie bij brief van den 17den Februarij, n°. 23 kabinet, een voorstel tot bevordering van beambten die zich door bekwaamheid, gedrag en dienstijver hadden onderscheiden, en bij brief van den 28sten daaraanvolgende, n°. 28 kabinet, tot het benoemen van nog eenige ambtenaren.

Naar aanleiding dezer beide voorstellen werden door Uwe Excellentie bij beschikking van den 1sten April, n°. 289, 11de afdeeling, bevorderd:

4 adjunct-ingenieurs tot sectie-ingenieur;
7 opzigters 5de klasse (civiel-ingenieurs) tot adjunct-ingenieur;
4 opzigters 1ste klasse tot hoofdopzigter;
2 » 2de » » opzigter 1ste klasse;
1 » 3de » » » 2de »
3 » 4de » » » 3de »
4 » 5de » » » 4de »
3 schrijvers tot opzigter 4de klasse
2 » » » 5de »

en bij beschikking van den 31sten Maart, n°. 175, 11de afdeeling, benoemd

1 opzigter 1ste klasse;
1 » 3de »
6 » 4de »
6 » 5de »
5 schrijvers.

Bij haar hiervoren genoemd voorstel van den 28sten Februarij merkte de commissie op, dat het door de groote uitbreiding der werkzaamheden op sommige lijnen voor de eerstaanwezend ingenieurs niet altijd mogelijk is, om zelven een voldoend toezigt te houden over de in aanbouw zijnde werken en dat om die reden bepaalde behoefte bestaat aan personen die op het standpunt staan om met de leiding over een belangrijk gedeelte der werken te kunnen worden belast, en zij veroorloofde zich Uwer Excellentie, ter voorziening in die behoefte, in overweging te geven, om aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog te verzoeken om nog een officier der genie ter beschikking van Uwer Excellentie's Departement te willen stellen.

Blijkens aanschrijving Uwer Excellentie van den 20sten April, n°. 291, 11de afdeeling, gedoogen de belangen der militaire dienst, volgens mededeeling van den Minister van Oorlog niet, meer officieren der genie voor den aanleg van de Staatsspoorwegen beschikbaar te stellen, en werd door Uwe Excellentie van de commissie een gewijzigd voorstel ter voorziening in de behoefte der dienst te gemoet gezien.

De nieuw benoemde ambtenaren zijn achtereenvolgens in dienst gesteld met uitzondering van een tot opzigter 5de klasse benoemde civiel-ingenieur, die in eenen anderen werkkring geplaatst zijnde, voor zijne benoeming bedankte.

Verder werd bij onderscheidene beschikkingen Uwer Excellentie ontslag verleend aan een adjunct-ingenieur, die na afgelegd examen bij 's Rijks Waterstaat tot surnumerair adspirant-ingenieur was aangesteld, benevens aan een opzigter 3de en aan een opzigter 5de klasse; terwijl aan een opzigter 5de klasse een verlof voor den tijd van een jaar tot herstel van gezondheid werd verleend.

In verband met deze bevorderingen en benoemingen deed de commissie bij haar schrijven van den 27sten Mei jl., n°. 64 kabinet, een voorstel voor eene gewijzigde indeeling van het personeel, zoo als haar voor de geregelde voortzetting der werken het doelmatigst voorkwam, en bij het ontwerpen van welke indeeling zij mede in het oog had gehouden de noodzakelijkheid die er bestaat om de noorderlijnen en in het bijzonder die van Arnhem naar Leeuwarden met kracht voort te zetten, waartoe zij de indienststelling van nog een eerstaanwezend ingenieur voorstelde.

Zij vleit zich dat het Uwer Excellentie zal mogen behagen om dit voorstel in gunstige overweging te nemen, omdat deze nieuwe indeeling voor de geregelde voortzetting van het werk dringend noodig is.

Tot overzigt van de sterkte van het bij de Staatsspoorwegen achtereenvolgens in dienst gestelde personeel en van de indeeling daarvan bij de verschillende diensten of lijnen, zoo als die indeeling thans nog is, is hierachter, even als bij de twee voorgaande verslagen is geschied, een staat gevoegd (bijlage, n°. 1). (*)

Voor de werkzaamheden betreffende het ontwerp van het te maken station Zwolle en de opnemingen enz. voor den weg van Deventer naar Zwolle werd het noodig om te Zwolle het bureau voor den met die werkzaamheden belasten sectie-ingenieur in te rigten, waarom de commissie bij brief van den 8sten April, n°. 1029 A magtiging verzocht om te dier plaatse voor dat bureau een locaal te doen huren, welke magtiging door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 15den daaraanvolgende, n°. 208, 11de afdeeling, werd verleend.

In de verzameling van wetten en besluiten zijn opgenomen:

wet van den 25sten Januarij 1863, tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Zutphen naar Goor (*Staatsblad* n°. 7);

besluit des Konings dd. 26 Februarij 1863 (*Staatsblad* n°. 14), houdende bepaling der wijze van afsluiting der spoorwegen;

wet van den 30sten April 1863, tot onteigening van perceelen ten behoeve van het station van den Staatsspoorweg te Zwolle (*Staatsblad* n°. 35);

wet van den 30sten April 1863 tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Zutphen naar Deventer (*Staatsblad* n°. 36);

wet van den 30sten April 1863, tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Goor naar de Duitsche grenzen (*Staatsblad* n°. 37);

wet van den 30sten April 1863, tot onteigening van perceelen ten behoeve van den spoorweg van Leeuwarden naar Groningen (*Staatsblad* n°. 38);

regeling voor het koopen der onroerende eigendommen, voor het aanleggen der tweede en volgende sectien van de Staatsspoorwegen benoodigd.

(*) Zie de bijlagen in het 6de en 7de bijvoegsel tot deze courant.

In de verzameling van typen zijn opgenomen:

N°. 149. Reservoirgebouwtje;
» 150—151. Draaischijf van 4.80 el middellijn;
» 152—154. Stationsgebouw 2de klasse;
» 155. Spoorstaaf met haakbouten en eindverbindingen;
» 156. Lengteprofil van de lijn Maastricht-Vaesbartelt;
» 157—158. Doorlaatbrug bij de Kanjelbeek in de lijn Maastricht-Venlo;
» 159—160. Lengteprofil van de lijn Tilburg-Boxtel;
» 161—165. Bruggen en duikers in de lijn Tilburg-Boxtel;
» 166. Stationsemplacement te Boxtel;
» 167. Achtkant reservoirgebouwtje;
» 168. Brug over de Roer;
» 169. Doorlaatbrug over de Roer;
» 170—171. Bergplaats voor rijtuigen te Bergen op Zoom, tijdelijk ingerigt tot bergplaats voor locomotiven;
» 172. Bergplaats voor goederen te Bergen op Zoom, tijdelijk ingerigt tot bergplaats voor rijtuigen;
» 173. Aschkuil en palissadering te Bergen op Zoom;
» 174—175. Lengteprofil van de lijn Moerdijk-Breda;
» 176. Doorgang van den Bredaschen en Noordzeedijk.
» 177. Stationsemplacement te Moerdijk.
» 178—179. Lengteprofil van de lijn Niedorperverlaat-Alkmaar;
» 187. Lengteprofil van de lijn Woensdrecht-Goes.
» 188. Poort met duiker over de Aalsbeek tusschen de piketten 646 en 647 in de lijn Maastricht-Venlo;
» 189. Plaatijzeren bruggen;
» 190—192. Ophaalbrug over de rivier de Mark bij Breda;
» 193. Lengteprofil van het gedeelte van den spoorweg in de gemeente Leeuwarden;
» 195—199. Stalen spoorwissel;
» 216—217. Draaibrug over de Potmarge bij Leeuwarden;
» 218—219. Draaibrug over de Greuns als voren;
» 220. Brug over de opvaart bij piket n°. 270 van de lijn Leeuwarden-Groningen;
» 221. Brug over het Oude Deel, als voren.
» 222. Details van brugliggers, van de hiervoren genoemde bruggen;
» 223. Duikers in de lijn Leeuwarden-Groningen.

Tot overzigt van de verkregen uitkomsten met den aankoop der eigendommen voor de eerste sectien, is hierachter, even als bij de twee laatste verslagen, een staat (bijlage n°. 2) gevoegd van de oppervlakte in de verschillende gemeenten van iedere sectie bij Koninklijk besluit ter onteigening aangewezen en van de oppervlakte waarvan de koopacten bij de commissie zijn ontvangen.

Uit den recapitulatiestaat van bijlage 2 blijkt dat in het geheel thans ter onteigening is aangewezen 1453.75.44 bunder ongebouwde en 3.82.10 bunder gebouwde eigendommen, terwijl daarvan is aangekocht 758.58.27 bunder ongebouwde en 2.96.09 bunder gebouwde eigendommen.

Voor dezen aankoop zijn 1977 koopacten gesloten. De bijzonderheden der onteigeningen voor de verschillende lijnen worden hierna bij die lijnen nader vermeld.

Zoo als in het vijfde verslag vermeld is veroorloofde de commissie zich reeds bij brief van 30 Julij 1862, n°. 2760, te verzoeken haar Uwer Excellentie's beslissing te willen kenbaar maken, of de onderhandelingen voor de tweede sectien volgens de toen bestaande regeling zouden moeten geschieden, en of Uwe Excellentie verlangde dat door haar personen tot benoeming als gemagtigden werden voorgedragen, of wel dat hierin op andere wijze zou worden voorzien.

Naar aanleiding van een nader schrijven der commissie van den 17den November 1862, n°. 4335, deed Uwe Excellentie haar bij aanschrijving van den 4den December 1862, n°. 200, 11de afdeeling, kennen, dat betrekkelijk hetgeen voor den aankoop ten behoeve van volgende sectien te regelen was, zij naar aanleiding van haar laatstgenoemd schrijven nadere mededeeling kon te gemoet zien.

Nadat de commissie in de *Nederlandsche Staats-courant* van den 30sten December 1862 had gezien dat bij de wet verklaard was dat het algemeen nut de onteigening vorderde, ten name van den Staat, van de eigendommen noodig tot den aanleg van de spoor wegen van Roermond naar Venlo, van Tilburg naar Boxtel, en van Bergen op Zoom naar Goes, nam zij op grond der hierboven aangehaalde toezegging, in de aanschrijving van den 4den December 1862 vervat, de vrijheid Uwe Excellentie bij brief van den 3den Januarij 1863, n°. 8 B, te verzoeken, haar zoo mogelijk te willen doen kennen op welke wijze door haar voor den aankoop der benoodigde eigendommen zou moeten worden gehandeld.

Bij aanschrijving van den 6den Januarij n°. 205, 11de afdeeling, mogt de commissie van Uwe Excellentie de mededeeling ontvangen, dat het noodig scheen tot de regeling voor den aankoop over te gaan ook door de benoeming van bijzondere gemagtigten, die met de eigenaren zullen hebben te onderhandelen en overeen te komen. Voor de tweede sectien wenschte Uwe Excellentie de toen bestaande regeling voor den aankoop in tweeërlei opzigt te wijzigen.

Vooreerst achtte Uwe Excellentie een anderen maatstaf noodig voor de berekening der belooning van de gemagtigden, naar het aantal nummers van geschatte en aangekochte perceelen.

Ten andere was Uwe Excellentie van oordeel dat de contrôle, die over de werkzaamheden der gemagtigden volgens de toen bestaande regeling kon worden uitgeoefend, niet voldoende was. Het was Uwer Excellentie voorgekomen dat eene deugdelijke contrôle door medewerking van burgemeesters van gemeenten, waardoor of waarlangs de lijn zal gelegd worden, zou kunnen worden gehouden; dat de burgemeesters, bijv. van de twee gemeenten aan het begin en aan het einde der sectie, en van ééne gemeente buiten de lijn gelegen, zouden kunnen worden uitgenoodigd, van tijd tot tijd rapport van de gemagtigden te ontvangen betreffende hetgeen door hen is verrigt, en zich te vergewissen, dat bij dat werk alle redelijke spoed is betracht en de uitkomsten der schattingen een aannemelijken koopprijs niet te boven gaan. Uwe Excellentie gaf daarbij te kennen dat, mogt de commissie een ander middel van contrôle verkieslijk achten, zij gaarne hare zienswijze zou vernemen.

Dien ten gevolge veroorloofde de commissie zich bij brief van den 16den Januarij, n°. 79 B, op te merken dat, wat de berekening der belooning voor de gemagtigden naar het aantal nummers van geschatte en aangekochte perceelen aangaat, indien zulk eene berekening kon worden gevolgd, zij vermeende dat daaraan ook verre de voorkeur zou moeten gegeven worden boven die waarbij de tijd betaald wordt, door de gemagtigden aan de werkzaamheden besteed, en zij gaf daarbij te kennen dat zij zou onderzoeken of door de toen verkregen ondervinding eenige maatstaf voor zoodanige berekening zou kunnen worden opgemaakt.

Eene deugdelijke contrôle moest de commissie erkennen, dat ook wenschelijk te achten is; maar die te doen toepassen door drie burgemeesters van gemeenten waar de lijn door en langs zal loopen, vreesde zij dat in de toepassing vele bezwaren zou opleveren en groot tijdverlies zou veroorzaken, omdat de drie controleurs te zamen zouden moeten werken, in overleg met de gemagtigden zouden moeten komen, het terrein zouden moeten bezoeken ter beoordeeling der berekening van de waardevermindering van door te snijden landen enz., dat botsingen tusschen de gemagtigden en de controleurs zouden te vreezen zijn, terwijl de beslissing tusschen de verschillende opvattingen dier heeren moeijelijk zoude worden; waarbij nog moest worden in aanmerking genomen, dat de zaakkundige gemagtigden dikwerf zelven burgemeesters of wethouders van gemeenten zijn en dat die omstandigheid voor de contrôle door burgemeesters niet bevorderlijk is.

De commissie gaf als haar gevoelen daarbij te kennen dat eene behoorlijke, de meest mogelijke waarborgen opleverende contrôle zou kunnen worden uitgeoefend, indien daartoe de medewerking van een lid van Gedeputeerde Staten van de provincie waarin de onteigening moet plaats hebben door Uwe Excellentie werd ingeroepen.

Zij vermeende dat het collegie daarbij zou kunnen uitgenoodigd worden een lid uit hun midden aan te wijzen, die de leiding der onteigening op zich nam, en indien geen der leden die taak kon of wilde aanvaarden, een persoon aan te wijzen en aan Uwe Excellentie voor te dragen, die voor die leiding geheel geschikt kon geacht worden.

Zij stelde daarbij eene regeling voor nagenoeg als die welke bij den aankoop van eigendommen voor den spoorweg van Harlingen naar Leeuwarden is gevolgd en die daar zoo bij uitnemendheid gunstig heeft gewerkt, dat de geheele aankoop zonder eenig bezwaar is kunnen voltooid worden.

Deze voorgestelde regeling kon blijkens aanschrijving van den 8den Februarij, n°. 184, 11de afdeeling, de goedkeuring Uwer Excellentie niet wegdragen. De voorgestelde opdragt aan een lid van Gedeputeerde Staten zou, naar het gevoelen Uwer Excellentie, geen waarborg voor afdoende contrôle opleveren, omdat het hier niet geldt belangen de gansche provincie betreffende, maar telkens eene enkele spoorwegsectie van meer of minder uitgestrektheid, maar die in elk geval alleen een deel der provincie raakt, waarbij niet algemeene kennis van het gewest, maar bijzondere bekendheid met de doorsneden landstreek gevorderd wordt, en hij die controleert, daar te huis moet zijn.

Uwe Excellentie gaf verder daarbij te kennen dat, mogt ergens, òf een geschikt burgemeester, òf een ander meer geschikt persoon gevonden worden, dan de medewerking van zoodanig ander persoon zou kunnen worden ingeroepen; dat het er slechts op aankomt personen te vinden, die bij speciale kennis de eigenschappen paren, welke voor de uitoefening van dergelijk toezigt een vereischte zijn, en door hunne stelling in de streek zonder bezwaar met de bevoegdheid van contrôle kunnen worden bekleed, en zoo de commissie eene andere regeling niet mogt hebben voor te stellen, Uwe Excellentie gaarne van haar zou vernemen, welke personen, burgemeesters of andere voor de contrôle betreffende den aankoop voor de tweede sectien, haars inziens in aanmerking zouden dienen te komen.

Een voorstel betreffende de personen, tot gemagtigden te benoemen, wenschte Uwe Excellentie daarbij tevens te ontvangen.

Na ontvangst dezer aanschrijving heeft de commissie zich terstond beijverd om voor de sectien Roermond-Venlo en Tilburg-Boxtel een onderzoek te doen naar personen, die voor het houden van toezigt op de werkzaamheden der gemagtigden zouden kunnen worden uitgenoodigd, en naar personen, die voor eene benoeming tot gemagtigden in aanmerking konden komen, tot welk onderzoek twee harer leden zich op de plaats zelve hebben begeven; zoodat de commissie reeds bij brief van den 18den Februarij, n°. 264 B, dienaangaande een gemotiveerd voorstel kon doen, waarbij door haar tevens de uitslag werd medegedeeld van hare pogingen, om voor de berekening der belooning aan de gemagtigden een maatstaf als boven bedoeld aan te nemen.

Tegen de voorstellen der commissie in haar laatstgenoemd schrijven vervat, zijn blijkens aanschrijving van den 14den April, n°. 189, 11de afdeeling, geene overwegende bedenkingen gerezen, en werd die regeling bij wijze van proef op dien voet voorloopig door Uwe Excellentie vastgesteld.

De personen, die naar aanleiding van die voorstellen door Uwe Excellentie voor den aankoop voor de beide genoemde sectien zijn benoemd, worden hierna bij het verslag over de lijnen genoemd.

Door Uwe Excellentie werd verder bij aanschrijving van den 4den Junij, n°. 246, 11de afdeeling, bepaald, dat de instructie voor de gemagtigden, vroeger voorgesteld bij missive der commissie van 7 Junij 1861, n°. 753, behoudens enkele wijzigingen, kan dienen; dat bij het optreden van de personen, die een waakzaam oog op den aankoop zullen houden, een nieuw voorschrift noodig is, waarbij aan de gemagtigden wordt opgedragen, van tijd tot tijd, ten minste eens in de week, rapport hunner werkzaamheden aan die personen te doen, hun bepaald ook de waarderingstaten vóór de inzending te onderwerpen en van hun gevoelen daaromtrent te doen blijken.

Eene aldus gewijzigde en aangevulde instructie is daarop door de commissie opgemaakt en aan de personen, die zich met het houden van het toezigt hebben belast en aan de gemagtigden medegedeeld.

Daar de schepen met materieel, dat op de stapelplaats nabij Dordrecht moet worden aangevoerd, zeer bezwaarlijk aan die stapelplaats konden aanliggen, was het noodig aldaar een loshoofd te doen maken, waarvoor door de commissie bij brief van den 1sten Mei, n°. 1320 A, een bestek met begrooting van kosten werd aangeboden, en magtiging werd gevraagd om dat werk op den 11den Junij aan te besteden, welke magtiging door Uwe Excellentie werd verleend bij aanschrijving van den 8sten Mei, n°. 222, 11de afdeeling.

De uitvoering van dit werk werd als minste inschrijver aangenomen door A. de Geus Jz. te Hardinxveld voor de som van f 2850. Het proces-verbaal dezer aanbesteding werd op voorstel der commissie dd. 24 Junij, n°. 1901 A, door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 29sten daaropvolgende, n°. 241, 11de afdeeling.

Om al de materialen, waarvan de levering thans aanbesteed is, op

bovengenoemde stapelplaats behoorlijk te kunnen bergen, was het noodig de terreinen van die stapelplaats eenigzins te verhoogen en daarop hulpsporen aan te leggen.

Het voormalige erf van den molen » de Goede Verwachting ", in gebruik voor de opstapeling van spoorstaven, ligt niet boven de hooge vloeden en moest 30 duim verhoogd worden, waardoor het bij gewone vloeden watervrij blijft en bij buitengewone vloeden wel de strijken, maar niet de daarop liggende spoorstaven nat worden.

Het terrein van de Steenplaats is zeer ongelijk van hoogte, waardoor op onderscheidene plaatsen het water blijft staan; afgraving aan de kanten en ophooging in het midden, benevens eene dekking met zand ter dikte van 30 duim was hier noodig.

Het terrein voor de kreosoteerinrigting bestemd moest opgehoogd worden tot 2.80 el en dat ten westen van de Steenplaats gelegen tot 3.20 el boven AP.

Voor het maken dezer werken werd door de commissie bij brief van den 20sten Mei, n°. 1514 A een bestek ter goedkeuring aangeboden en magtiging gevraagd om de uitvoering daarvan op den 2den Julij aan te besteden, welke magtiging door Uwe Excellentie werd verleend bij aanschrijving van den 30sten Mei, n°. 227, 11de afdeeling.

De vervaardiging van 15,540 ton ijzeren spoorstaven volgens bestek n°. 18 te Dowlais in Engeland is geregeld voortgezet en reeds vroegtijdig voltooid.

Zoo als reeds in het laatste verslag werd vermeld, is met het vervoeren van dat materieel gedurende den winter door het onstuimige weder niet kunnen voortgegaan worden, ofschoon op de werf der fabriek te Cardiff een groot aantal spoorstaven ter inscheping gereed lag.

Zoodra het meer gunstige weder zulks veroorloofde, is het vervoeren door den aannemer met kracht hervat, zoodat binnen weinige dagen de geheele levering op de verschillende stapelplaatsen zal voltooid zijn.

Het personeel, dat met het toezigt op de vervaardiging is belast geweest, is in de maand April teruggekeerd, met uitzondering van twee buitengewone opzigters, die te Cardiff moesten verblijven tot dat al de vervaardigde voorwerpen zullen zijn ingescheept.

De levering van het 11de perceel van bestek n°. 13 (300 ton stalen spoorstaven) is in tijds voltooid.

Ook de houten dwarsliggers volgens bestek n°. 12 zijn geheel opgeleverd.

De werkzaamheden voor het vlakken of inkepen en kreosoteren van 222,500 stuks houten dwarsliggers volgens bestek n°. 21, waarvan reeds in het laatste verslag vermeld werd, dat die niet met zooveel voortvarendheid waren voortgezet als wenschelijk was, laten in de uitvoering nog veel te wenschen over. Een verschil over den zin van het bestek betreffende de keuring van de kreosootolie is met den aannemer gerezen, en op een daartoe door den aannemer aan Uwe Excellentie gedaan verzoek, aan de uitspraak van twee deskundigen onderworpen. De bereiding is daardoor intusschen op al de bereidingsplaatsen geheel gestaakt.

Bij kantbeschikking van den 21sten Maart, n°. 131, 11de afdeeling, ontving de commissie van Uwe Excellentie om berigt en raad een schrijven van de firma E. Hoesch & Zoon te Duren, mede-aannemers voor de levering der stalen spoorstaven, waarin zij verzochten dat nog voor het Rijk zouden worden overgenomen 32 stuks spoorstaven, die wegens gebreken afgekeurd waren, en 26 stuks, die iets ligter waren dan het normaal gewigt, en wel de eerstgenoemde, voor eenen prijs van 25 ten honderd beneden en laatstgenoemde voor dien van de aannemingsom.

Op grond van door den ambtenaar, die met de keuring dezer levering was belast geweest, aan haar gedane mededeeling, gaf de commissie aangaande dit verzoek te kennen, dat van de 32 stuks spoorstaven, die door den aannemer voor verminderden prijs werden aangeboden, 26 stuks waren afgekeurd wegens welnaden in den kop en in den voet, en dat 6 stuks door den aannemer zelve waren ter zijde gelegd en niet ter keuring aangeboden, en dat de 26 stuks spoorstaven, die door onachtzaamheid der arbeiders iets te ligt waren, geene gebreken hadden.

Ofschoon de bedoelde partij gebrekkige spoorstaven wel niet onbruikbaar was, omdat de gebreken zich slechts over een klein gedeelte der lengte uitstrekten, achtte de commissie het toch niet raadzaam om die voorwerpen, al was het ook tegen verminderden prijs, aan te nemen, maar was zij van oordeel dat het overweging verdiende om de 26 staven, die niet volkomen het bepaald normale gewigt hadden, wel over te nemen, omdat het verschil in gewigt te gering was, dan dat daardoor vrees zou behoeven te bestaan dat ze niet sterk genoeg waren en het puddle staal, waarvan ze vervaardigd waren, gebleken was buitengewoon goed te zijn.

Op grond van het vorenstaande stelde de commissie voor om de bedoelde 26 staven bij onderhandsche overeenkomst over te nemen voor den prijs der aannemingsom, en den adressant te doen kennen dat de wegens gebreken afgekeurde staven niet konden worden aangekocht.

De overeenkomst die naar aanleiding van dit voorstel krachtens magtiging van den 9den April n°. 214, 11de afd., met den aannemer is gesloten, werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 29sten Junij, n°. 242, 11de afd.

Een dergelijk adres van N. J. Cambier te Morlanwelz, aannemer voor de levering van twee perceelen haakbouten, om boven de bij het bestek bepaalde hoeveelheid nog te mogen leveren 7000 pond haakbouten, werd door Uwe Excellentie in handen der commissie gesteld bij kantbeschikking van den 16den April n°. 143, 11de afd. Zij gaf dienaangaande te kennen dat de door dezen aannemer geleverde haakbouten wat den vorm en de hoedanigheid van het ijzer betreft niets te wenschen hadden overgelaten, en het dus alle overweging verdiende de 7 ton haakbouten die door den aannemer nog vervaardigd waren aan te koopen, voor zoover zij bij de keuring zouden blijken aan de besteksbepalingen te voldoen; doch dat bij de aanbesteding van den 2den April de levering van haakbouten was aangenomen voor den prijs van f 128.99^5 per ton, terwijl de aannemingsom van de door den adressant geleverde bouten bedroeg f 152,14 en dat derhalve naar hare meening de meerdere levering slechts zou moeten aangenomen worden, wanneer de adressant genegen was die te doen tegen den aannemingprijs volgens de jongste aanbesteding.

Door Uwe Excellentie werd daarop bij aanschrijving van den 8sten Mei, n°. 225, 11de afd., magtiging verleend om met dezen aannemer, zoo hij op den voorgestelden voet genegen was de bedoelde haakbouten over te doen, onder nadere goedkeuring eene overeenkomst daartoe aan te gaan.

De aannemer gaf evenwel te kennen dat hij de levering der 7 ton te veel vervaardigde haakbouten tegen den prijs van f 128.90^5 per ton niet kon doen, omdat deze prijs zelfs beneden den kostenden prijs was; zoodat geene overeenkomst daarvoor is kunnen aangegaan worden, waarvan de commissie Uwer Excellentie kennis gaf bij haar schrijven van den 30sten Mei, n°. 1623 A.

Van de zes groote draaischijven volgens bestek n°. 27, waarvan het maken en leveren door de administrateurs der Utrechtsche ijzergieterij was aangenomen, werd de eerste in de maand December jl. verzonden naar Breda, de tweede in Maart naar Bergen op Zoom, de derde in April naar Tilburg en de vierde in Mei naar Harlingen; de vijfde die bestemd is voor Leeuwarden is beproefd en de zesde draaischijf, bestemd voor Roosendaal, zal waarschijnlijk in het begin van Augustus gereed komen.

De twaalf waterkranen waarvan de levering volgens bestek n°. 33 den 3den Julij 1862 was aangenomen door de firma L. J. Enthoven en Comp. te 's Hage, zijn gereed; twee van die voorwerpen zijn naar Nieuwediep, twee naar Tilburg en twee naar Breda vervoerd.

Voor den bovenbouw der drie wegbruggen van gegoten staal, waarvan de vervaardiging volgens bestek n°. 26 op den 25sten Julij 1862 door de firma de Wed. Sterkman en Zoon te 's Hage werd aangenomen is al het gegoten staal aangevoerd, hetwelk volkomen aan de bij het bestek voorgeschreven beproevingen heeft voldaan. Met de vervaardiging der bruggen is toen onmiddellijk een aanvang gemaakt en thans zijn voor een der bruggen de twee hoofdliggers gereed. Met het zamenstellen der stukken van den bovenrand van de tweede brug is een aanvang gemaakt.

Voor de vervaardiging van 225 stuks stalen halve wissels volgens bestek n°. 37, op den 7den Augustus 1862 aangenomen door de firma L. J. Enthoven en Comp. te 's Hage, zijn in het geheel gemaakt 113 puntstukken en 112 tongbewegingen, waarvan bereids verzonden zijn naar:

Breda, 54 puntstukken en tongbewegingen,

Roosendaal, 26 puntstukken en tongbewegingen,

Harlingen, 28 puntstukken en tongbewegingen.

De moeijelijke bewerking van het staal waarvoor de in de fabriek des aannemers aanwezige werktuigen niet voldoende waren, heeft aanvankelijk deze vervaardiging zeer vertraagd.

Met de levering der houten dwarsliggers volgens bestek n°. 57, waarvan het procesverbaal van aanbesteding op den 31sten December jl. werd goedgekeurd, is een aanvang gemaakt; er zijn thans geleverd:

te Harlingen, 21,695 greenenhouten liggers;

te Maastricht, 11,780 greenenhouten, 2846 dennenhouten, 2864 eikenhouten;

te Dordrecht, 14,900 greenenhouten, 400 dennenhouten, 4800 eikenhouten, 15,800 beukenhouten;

te Nieuwediep, 9640 greenenhouten liggers.

De overeenkomst met de heeren J. F. Roux te 's Gravenhage, R. C. van den Ende te Suriname en Harmens en Zoon te Harlingen, voor de levering van West-Indisch hout ten dienste der Staatsspoorwegen, waarvan in het laatste verslag werd medegedeeld dat de onderteekening was aangehouden, is met deze contractanten gesloten en door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 13den Junij, n°. 206, 11de afd.

Bij haar schrijven van den 31sten December 1862, n°. 4976, was door de commissie aan Uwe Excellentie ter goedkeuring aangeboden een bestek met begrooting van kosten voor de levering van 50 ijzeren halve wissels, bestemd voor zijsporen ten behoeve van de lijnen Arnhem-Zwolle, Harlingen-Groningen, Breda-Boxtel, Roosendaal-Goes, Nieuwediep-Alkmaar en Maastricht-Helmond.

Deze levering werd ingevolge magtiging van den 10den Januarij, n°. 239, 11de afd., overeenkomstig haar voorstel, op den 12den Februarij aanbesteed en aangenomen door de firma van Galen en Roest te Kampen voor de som van f 10 000, terwijl het procesverbaal dezer aanbesteding door Uwe Excellentie werd goedgekeurd bij beschikking van den 27sten Februarij n°. 197, 11de afd.

Met de vervaardiging dezer voorwerpen wordt niet met zooveel spoed voortgegaan als noodig is; acht puntstukken en vier tongbewegingen met stoelen en verder toebehooren zijn gemaakt. De aannemer is tot meerdere voortvarendheid aangemaand.

Op den 12den Februarij werd mede aanbesteed ingevolge de door Uwe Excellentie bij aanschrijvingen van den 9den en 13den Januarij, n°. 197 en n°. 96, 11de afd., verleende magtigingen:

1°. het leveren en stellen van elf draaischijven ten behoeve van de lijnen: Arnhem-Zutphen, Harlingen-Leeuwarden, Maastricht-Venlo en Breda-Boxtel;

2°. de levering van 200 ijzeren lantaarnpalen met koperen lantaarns ten behoeve der lijnen: Arnhem-Zwolle, Harlingen-Groningen, Maastricht-Helmond, Breda-Boxtel, Roosendaal-Goes en Alkmaar-Nieuwediep, van welke leveringen de bestekken door de commissie ter goedkeuring waren aangeboden bij haar schrijven van den 3den Januarij n°. 16 en 17 A.

Blijkens de bij beschikkingen dd. 18 en 26 Februarij, n°. 156 en 176, 11de afd., goedgekeurde processen-verbaal van aanbesteding, werd de levering der 11 draaischijven als minste inschrijver aangenomen door G. H. Broekman Lzn. te Amsterdam, voor de som van f 17,145, en van de 200 lantaarnpalen met lantaarns door M. de Eerens te Maastricht, voor de som van f 4315,50.

Van deze draaischijven zijn de twee eerste gereed en worden naar Tilburg vervoerd. De overige zijn onder handen.

Van de lantaarnpalen met toebehooren zijn 35 palen en 55 lantaarns gereed, waarvan 25 stuks palen met lantaarns naar Breda zijn verzonden.

Bij schrijven van den 3den Februarij, n°. 354, werd door de commissie ter goedkeuring aangeboden een bestek voor de levering van 10,000 ton spoorstaven met eindverbindingen en 400 ton haakbouten, en magtiging gevraagd om die levering op den 2den April aan te besteden.

Bij deze aanbesteding, waartoe overeenkomstig dit voorstel door Uwe Excellentie magtiging werd verleend, bij aanschrijving van den 10den Februarij, n°. 187, 11de afd., werd de levering van vier perceelen spoorstaven, ieder groot 2000 ton, aangenomen door de firma de Dorlodot Frères te Acoz voor de som van f 600,831, alsmede de 400 ton haakbouten voor de som van f 51,597, en van een perceel spoorstaven met eindverbindingen door la Société John Cockerill te Seraing en la Société anonyme des charbonnages et hauts fourneaux de Selessin, voor de som van f 151,200.

De processen-verbaal dezer besteding werden goedgekeurd bij beschikking dd. 18 April, n°. 187, 11de afd.

Door de aannemers van deze levering werd na de goedkeuring van de processen-verbaal van aanbesteding aan de ingenieurs in algemeene dienst, kennis gegeven, dat voor zooveel de perceelen 1, 2, 3 en 4 (spoorstaven) en 6 (haakbouten) betreft, in de laatste dagen der maand

Junij in de fabriek van de gebroeders de Dorlodot te Acoz, en van perceel n°. 5 (spoorstaven) in de fabriek der Société de Sclessin, met de vervaardiging een aanvang zou worden gemaakt; waarop door de commissie bij haar schrijven van den 19den Mei, n°. 1492 A werd voorgesteld om:

1°. de algemeene leiding van het toezigt op de vervaardiging en de keuring op te dragen aan den eerstaanwezend ingenieur Kool te Maastricht;

2°. het toezigt en de keuring in de fabriek te Acoz op te dragen aan den bouw- en werktuigkundige G. Braams met toevoeging van een buitengewoon opzigter;

3°. voor het toezigt en de keuring in de fabriek te Sclessin een buitengewoon opzigter te benoemen; aan welk voorstel door Uwe Excellentie, bij beschikking van den 5den Junij, n°. 227, 11de afdeeling, werd gevolg gegeven.

De gebroeders de Dorlodot verzochten aan Uwe Excellentie de vergunning om de door hen volgens bestek n°. 70 te leveren schroef- en haakbouten van ijzer uit hunne werkplaatsen te doen vervaardigen in de fabriek van de firma Gossiaux Neave fils ainé en Comp. te Laeken bij Brussel.

Op dat verzoek, dat bij kantbeschikking van den 22sten Mei, n°. 144, 11de afdeeling, om berigt en raad aan de commissie was gezonden, gaf zij bij haar schrijven van den 11den Junij, n°. 1757 A, te kennen, dat tot dus ver in de fabriek van de adressanten geen schroefbouten werden vervaardigd, terwijl daarentegen de fabriek van de firma Gossiaux voornamelijk voor de vervaardiging van schroef- en haakbouten is ingerigt en voldoende waarborgen voor eene goede uitvoering aanbiedt, en zij stelde daarom voor de gevraagde vergunning te verleenen, die dan ook door Uwe Excellentie bij beschikking van den 16den Junij, n°. 161, 11de afdeeling, werd gegeven.

Op den 11den Junij werd, ingevolge magtigingen Uwer Excellentie van den 27sten April, n°. 224, 11de afdeeling, en van den 11den Mei n°. 227, 11de afdeeling, aanbesteed de levering:

1°. van 200 stuks stalen halve wissels;

2°. van 200 stuks ijzeren halve wissels;

waarvoor de bestekken door de commissie ter goedkeuring waren aangeboden bij brieven van den 18den en 23sten April, n°. 1152 en 1215 A.

Beide deze leveringen zijn blijkens de bij beschikkingen van den 20sten Junij n°. 220 en 221, 11de afdeeling, goedgekeurde processen-verbaal van aanbesteding aangenomen door de firma L. J. Enthoven en Comp., te 's Hage, die van de 200 stuks stalen halve wissels voor de som van f 109,966 en die van de 200 stuks ijzeren halve wissels voor de som van f 33,211.

Op onderscheidene spoorwegen wordt tegenwoordig met vrucht gebruik gemaakt van puntstukken van gegoten ijzer met glashard bovenvlak (fonte en coquille).

Ofschoon de aldus gegoten ijzeren puntstukken nog slechts door zeer weinig fabrikanten worden vervaardigd, wenschte de commissie te beproeven om de levering van een zeker aantal zulke puntstukken in het openbaar aan te besteden, en bood zij daartoe bij brief van den 2den Mei, n°. 1334 A, een bestek voor de levering van 100 stuks gegoten ijzeren puntstukken ter goedkeuring aan, en verzocht daarbij magtiging om die levering op den 25sten Junij aan te besteden.

Bij die aanbesteding, waartoe door Uwe Excellentie magtiging werd verleend bij aanschrijving van den 8sten Mei, n°. 227, 11de afdeeling, werd de levering aangenomen door Emile Reiniers en Comp., te Maastricht, voor de som van f 9750.

Een bestek voor het kreosoteren van 283,550 houten dwarsliggers, het maken van twee kreosoteerinrigtingen te Harlingen en te Dordrecht, en het kreosoteren van wisselhout te Harlingen, Dordrecht, Maastricht en Nieuwediep, werd door de commissie ter goedkeuring aangeboden bij brief van den 27sten Maart, n°. 909 A, en daarbij magtiging gevraagd om dat werk op den 14den Mei aan te besteden, welke magtiging door Uwe Excellentie werd verleend bij aanschrijving van den 2den April n°. 214, 11de afdeeling.

Nadat met den aannemer voor de bereiding van houten dwarsliggers volgens bestek n°. 24, een geschil was ontstaan over den zin van het bestek, met betrekking tot de keuring der kreosootolie, waarvan hierboven is melding gemaakt dat het aan de uitspraak van deskundigen is onderworpen, achtte de commissie het niet raadzaam om, hangende deze zaak, eene aanbesteding voor de bereiding van eene zoo aanzienlijke hoeveelheid hout te laten doorgaan, waarom zij bij brief van den 4den Mei, n°. 1348, een voorstel deed om die aanbesteding uit te stellen en van dat uitstel aankondiging te laten doen, met welk voorstel Uwe Excellentie zich blijkens aanschrijving van den 5den Mei, n°. 183, 11de afdeeling vereenigde.

Onder het hiervoren genoemde aantal dwarsliggers, met de levering waarvan reeds een begin was gemaakt, behooren 45,000 beukenhouten liggers, welke houtsoort niet onbereid kan blijven liggen zonder tot bederf over te gaan en alle waarde voor de werken te verliezen, zoodat het naar het oordeel der commissie volstrekt noodig was, dat althans de bereiding van deze dwarsliggers zoo spoedig mogelijk werd aanbesteed, om welke reden door haar bij brief van den 6den Junij, n°. 1689 A voor die bereiding een bestek aan Uwe Excellentie werd aangeboden, met voorstel om de uitvoering daarvan op den 9den Julij aan te besteden, waartoe door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 13den Junij, n°. 205, 11de afdeeling, magtiging werd verleend.

De belangrijke hoeveelheid hout voor dwarsliggers die op onderscheidene stapelplaatsen en in het bijzonder te Dordrecht aanwezig was, en tevens op die stapelplaatsen moest worden bereid, deed bij de commissie eenige bezorgdheid ontstaan voor het gevaar van brand waaraan dat hout is blootgesteld, zoodat het haar noodig voorkwam te beproeven om die hoeveelheden hout tegen brandschade te verzekeren, en liet zij onderzoeken, of een der in Nederland bestaande brandwaarborgmaatschappijen genegen zoude zijn daartoe eene overeenkomst aan te gaan, waarvan de uitslag was dat de 's Hertogenbossche maatschappij daartoe onder de meest voordeelige voorwaarden wilde overgaan, en wel tegen eene premie van een per duizend, zoodat de commissie bij haar schrijven van den 29sten December 1862, n°. 4924, aan Uwe Excellentie voorstelde om daartoe met die maatschappij eene overeenkomst aan te gaan.

Nadat eenige inlichtingen, die door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 12den Januarij jl., n°. 277, 11de afdeeling, aangaande deze aangelegenheid nog werden verlangd, door de commissie bij haar schrijven van den 4den Februarij, n°. 370 A, waren verstrekt, werd zij bij aanschrijving van den 10den daaraanvolgende, n°. 185, 11de afdeeling, gemagtigd aangaande die verzekering onder nadere goedkeuring de overeenkomst aan te gaan, die, na door haar bij brief van den 12den Maart, n°. 731 A, te zijn ingezonden, bij beschikking van den 19den daaraanvolgende onder n°. 187, 11de afdeeling, werd goedgekeurd.

Voor de rangschikking van de stationsgebouwen op enkele der 2de en volgende sectien werd door de commissie bij brief van den 18den Februarij, n°. 506 A, een voorstel gedaan als volgt:

3de klasse, Eindhoven;

4de klasse: Helmond en Bommel;

5de klasse: Best, Nuenen-Tongelre, Horst-Sevenum, Deurne, Woensdrecht, Houten, Schalkwijk, Waardenburg, Driel, Olst en Wijhe.

Deze indeeling, alsmede die door de commissie voorgesteld bij brief van den 7den November 1862, n°. 4190, waarvan in het 5de verslag is melding gemaakt, werden door Uwe Excellentie vastgesteld bij aanschrijving van den 31sten Maart, n°. 193, 11de afdeeling.

In het 5de verslag werd betreffende den bovenbouw der spoorwegbruggen over den IJssel bij Zutphen en de Maas bij Venlo medegedeeld dat, overeenkomstig het door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 30sten October 1862, n°. 221, 11de afdeeling, te kennen gegeven verlangen, de commissie, onder medewerking van den generaal-majoor Delprat en de ingenieurs in algemeene dienst, in de maand November eene conferentie had gehad met den heer Harkort, met een der directeuren van de Cölnische Machinenbau-Actien-Gesellschaft en een der ingenieurs dezer inzenders van ontwerpen voor die bruggen, en daarin werd overeengekomen over de versterkingen die aan sommige gedeelten daarvan wenschelijk voorkwamen; dat de laatstgenoemde ingenieur daarop te 's Hage is gebleven om de ontwerpen zooveel noodig te wijzigen en daarmede gereed was, terwijl ze toen door de ingenieurs in algemeene dienst nogmaals zorgvuldig werden onderzocht en nagerekend.

Door die ingenieurs werden betrekkelijk deze ontwerpen nog eenige opmerkingen gemaakt, welke tot nadere overwegingen, waaraan de generaal-majoor Delprat weder heeft deel genomen, hebben geleid, terwijl, nadat daaromtrent was overeengekomen, de aldus versterkte ontwerpen door de commissie aan Uwe Excellentie werden aangeboden bij brief van den 27sten Februarij, n°. 597 A.

In weerwil van de in deze ontwerpen voorgestelde versterkingen bedroegen de kosten voor de uitvoering, naar de door de inzenders aangeboden eenheidsprijzen, voor:

de brug te Zutphen.	f	294,547.78
» » » Venlo		192,719.06

welke kosten in vergelijking met die waarvoor de verschillende fabrikanten wier ontwerpen in aanmerking konden komen, hadden aangeboden de bruggen te maken, zeer billijk te achten zijn.

Voor de brug te Zutphen namelijk waren drie ontwerpen, die voor uitvoering konden aanbevolen en waarvan de kosten door de inzenders waren opgegeven als volgt:

1ste.	f	379,680.00
2de.		394,605.95
3de		614,460.00

en voor de brug te Venlo twee ontwerpen, waarvan de kosten eveneens waren opgegeven:

1ste.	f	304,978.00
2de.		348,018.00

Met het oog op de voorwaarden van aanbesteding kunnen de namen der inzenders der ontwerpen, waarvan de hiervoren bedoelde cijfers zijn opgegeven, hier niet worden vermeld.

De commissie merkte daarbij nog op, dat in al deze ontwerpen, uitgenomen in het versterkte van Harkort, blijkens het door haar bij brief van den 25sten October 1862, n°. 94 kabinet, ingezonden verslag, nog meer of min belangrijke versterkingen zouden moeten worden aangebragt, voor dat ze ter uitvoering konden worden voorgesteld, waardoor de kosten daarvoor nog zouden verhoogen, en verzocht zij alzoo magtiging om met de firma Harkort in vereeniging met de Cölnische Machinenbau-Actien-Gesellschaft eene overeenkomst te sluiten, voor den bouw van die bruggen op de in haar berigt vermelde grondslagen. Zij gaf daarbij te kennen, dat zij gewenscht had eerder een voorstel betrekkelijk dit ontwerp te kunnen doen, maar dat door de vele werkzaamheden van hare ingenieurs, en de uitgebreidheid der berekeningen dit niet mogelijk was geweest; alsmede dat de generaal-majoor Delprat in deze zaak met zijne groote kennis aan haar raad en voorlichting had gegeven, en zij het dan ook van haren pligt achtte zulks onder de aandacht Uwer Excellentie te brengen.

De magtiging om onder nadere goedkeuring voor den bouw der bruggen naar de versterkte ontwerpen eene overeenkomst te sluiten, werd door Uwe Excellentie verleend bij aanschrijving van den 7den Maart, n°. 223, 11de afd., doch Uwe Excellentie verlangde, alvorens die overeenkomst werd gesloten, het concept ter kennisneming te ontvangen, welk concept door de commissie werd aangeboden bij haar schrijven van den 16den April, n°. 1134 A.

Nadat de commissie bij aanschrijving van den 28sten Mei, n°. 206, 11de afd. van Uwe Excellentie de mededeeling mogt ontvangen dat het ontwerp van overeenkomst tot geene opmerking had geleid en dat zij zich kon gemagtigd rekenen om, behoudens de dienstaanwijzing waarvoor in de overeenkomst nog eene bijvoeging noodig was, het contract overeenkomstig dat ontwerp te sluiten, werd door haar daaraan terstond voldaan en dit contract ter goedkeuring aangeboden bij brief van den 9den Junij, n°. 1715 A, terwijl het bij beschikking van den 23sten daaraanvolgende n°. 188, 11de afd, door Uwe Excellentie werd bekrachtigd.

Terstond na de ontvangst der goedkeuring van deze overeenkomst heeft de commissie ter voldoening aan artt. 36 en 37 van het gedrukte bestek en voorwaarden van aanbesteding voor deze mededinging aan de inzenders daarvan kennis gegeven en de door hen ingediende plans met bijlagen teruggezonden, met uitzondering van die, welke zij Uwer Excellentie had voorgesteld om zoo mogelijk voor den Staat aan te koopen, waarvan in het laatste verslag werd melding gemaakt en waaromtrent zij de inzenders heeft verzocht op te geven, of zij genegen zouden zijn hunne ingediende ontwerpen aan den Staat af te staan, en in het bevestigend geval mede te deelen de vergoeding die zij voor dien afstand zouden verlangen. Zoodra van de hier bedoelde inzenders antwoord betreffende deze aangelegenheid zal zijn ontvangen, zal de commissie zich beijveren Uwe Excellentie een voorstel voor het al of niet aankoopen der door hen ingediende plans te doen.

Over het algemeen zijn er met de uitvoering der werken geene bezwaren van overwegend belang ondervonden en zijn die bezwaren

waarvan in het laatste verslag werd melding gemaakt, blijkens hetgeen bij de verschillende lijnen daarvan wordt medegedeeld, overkomen.

Zoowel uit het hiervoren vermelde omtrent de zaken van meer algemeenen aard, als uit hetgeen hierna omtrent den aanleg van ieder der lijnen in het bijzonder zal worden medegedeeld, zal het Uwer Excellentie blijken, dat in het afgeloopen halfjaar wederom groote vorderingen met den aanleg der Staatsspoorwegen zijn gemaakt.

Met de opnemingen op het terrein, de waterpassingen, berekeningen, het opmaken der onteigeningsbescheiden enz. is voor zooveel mogelijk voortgegaan.

Uit den hierachter gevoegden staat (bijlage n°. 3) blijkt dat thans reeds in aanleg zijn verschillende gedeelten tot eene gezamenlijke lengte van 258,937 el, zijnde nagenoeg $3/10$ van die der aan te leggen wegen, welke lengte aldus sedert den 1sten Januarij vermeerderd is met 83,457 el; daarbij zullen nog spoedig kunnen worden aanbesteed: een gedeelte van den weg binnen de vestingwerken van Zutphen, lang 667 el, de lijnen Zutphen-Deventer, lang 14,800 el, Zutphen-Pruissische grens, lang 57,200 el, Leeuwarden-Groningen, lang 50,285 el, Venlo-Helmond, lang 36,452 el, Helmond-Boxtel lang 29.537 el en Bergen op Zoom-Goes, lang 35,079 el, en het stationsterrein te Zwolle, lang 800 el, dus te zamen over eene lengte van 224,820 el, makende, met de gedeelten der lijnen waarvan de aanleg reeds is aanbesteed, eene lengte van 483,759 el of 89,442 el meer dan de helft van de lengte der wegen die moeten worden gemaakt.

Verder bedraagt de geheele lengte der lijnen waarvoor rigtingen werden voorgesteld en het verder onderzoek is voltooid of aangevangen, 621,313 el, terwijl men zich voorstelt voor de overige gedeelten, met uitzondering van de lijn Meppel-Groningen, de voorstellen voor de rigtingen achtereenvolgens in dit jaar grootendeels aan de beslissing Uwer Excellentie te onderwerpen, zoodat de waarschijnlijkheid bestaat dat in het jaar 1864 voor het geheele spoorwegnet, met uitzondering van de hiervoren genoemde lijn Meppel-Groningen, met den aanleg waarvan volgens de wet van 18 Augustus 1860 niet mag worden aangevangen voor dat de lijn Harlingen-Hannoversche grenzen zal zijn voltooid, de onteigeningswetten zullen kunnen uitgevaardigd worden.

Zoo als in het 5de verslag reeds werd voorzien, zullen in dit jaar de sectien Breda-Tilburg, Roosendaal-Bergen op Zoom en Harlingen-Leeuwarden in exploitatie kunnen overgegeven worden, is thans voor de bruggen over de rivieren te Zutphen en te Venlo de onderbouw voltooid, en zijn voor de belangrijke overbrugging bij Kuilenburg de werkzaamheden met kracht aangevangen.

Volgens de bepalingen deswege voorkomende in de bestekken en te oordeelen naar den tegenwoordigen stand der werkzaamheden is met eenige zekerheid aan te nemen, dat de nagemelde sectien voor de exploitatie gereed zullen zijn als volgt:

van Arnhem tot den linker IJsseloever met 1 October 1864, en na voltooijing van den bovenbouw der brug over den IJssel, die op Januarij 1865 is bepaald, tot Zutphen;

de sectie Zutphen-Deventer, die in October 1864 gereed kan zijn, zal almede in Januarij 1865, na het gereed zijn van genoemde brug geëxploiteerd kunnen worden;

van Harlingen tot Leeuwarden op 1 October 1863 en tot Groningen in het laatst van 1865;

van Zutphen tot Goor met het einde van 1864, tot Hengelo in het laatst van 1865 en tot de Pruissische grens met 1 Mei 1866;

van Maastricht tot Venlo in de eerste helft van het jaar 1865;

van Breda tot Tilburg in het laatst van het loopende jaar en tot Boxtel in December 1864;

van Roosendaal tot Bergen op Zoom in het laatst van dit jaar;

van Breda tot Moerdijk in October 1864;

van Nieuwe Diep tot Niedorperverlaat 1 Mei 1865 en tot Alkmaar 1 Julij 1865.

De uitslag van de aanbestedingen van werken en leveringen die in het laatste halfjaar hebben plaats gehad, is in den hierachter gevoegden staat (bijlage n°. 4) zamengevat en kan zeer gunstig genoemd worden.

Het totaal bedrag der aannemingsommen beloopt nagenoeg f 4,000,000 en is ruim 10 ten honderd lager dan het totaal der voor die leveringen en werken opgemaakte ramingen gebleven, waaruit blijkt dat door de vele groote werken en leveringen die reeds zijn aanbesteed nog geene verhooging in de prijzen voor de materialen en arbeidsloonen is ontstaan.

Lijn Arnhem—Leeuwarden.

Sectie *Arnhem—Zutphen.*

In het 5de verslag werd medegedeeld dat, toen de te onteigenen perceelen bij Koninklijk besluit waren aangewezen, ter voldoening aan art. 17 der wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte, pogingen werden in het werk gesteld om de eigendommen, waarvoor over den afstand nog niet met de eigenaren had kunnen worden overeengekomen, bij minnelijke overeenkomst te verkrijgen.

Deze pogingen zijn niet zonder gunstig gevolg gebleven; sedert de laatste opgave werden 36 koopacten gesloten, te zamen voor eene oppervlakte van 20.6272 bunder ongebouwde en 0.0616 bunder gebouwde eigendommen.

De hierachter gevoegde staat (bijlage n°. 2) bevat een overzigt van den tegenwoordigen stand der onteigeningen. Het meerendeel der nog te onteigenen oppervlakte zal niet dan geregtelijk kunnen verkregen worden.

Bij haar schrijven van 6 en 7 Maart, n°. 359 en 369 B, legde de commissie aan Uwe Excellentie staten over der perceelen welke toen niet bij minnelijke overeenkomst hadden kunnen worden aangekocht, gelegen binnen het gebied der arrondissements-regtbanken te Zutphen en te Arnhem, in welke staten tevens de door de gemagtigden gedane aanbiedingen voor den afstand waren vermeld, en voor welke perceelen toen ingevolge art. 18 der wet tot geregtelijke onteigening kon worden overgegaan en waarvoor het geding ingevolge art. 19 op naam van den Commissaris des Konings in de provincie Gelderland moest worden gevoerd.

De commissie stelde daarom voor, om dien hoofdambtenaar uit te noodigen in het geding ter onteigening voor deze perceelen op te treden.

Bij aanschrijving van den 31sten Maart, n°. 170, 11de afdeeling, ontving zij van Uwe Excellentie de mededeeling dat naar aanleiding van haar laatstgenoemd voorstel, 's Konings Commissaris in Gelderland was uitgenoodigd aan den rijksadvocaat in zijn gewest op te dragen het noodige te verrigten voor het te voeren geding tot onteigening der gronden voor den spoorweg Arnhem-Zutphen in het arrondissement Zutphen benoodigd, voor zoover die volgens den staat, door haar overgelegd, niet bij minnelijke schikking konden worden aangekocht, terwijl bij aanschrijving van den 25sten April, n°. 243, 11de afdeeling, aan haar werd medegedeeld dat zoodanige uitnoodiging aan 's Konings Commissaris mede was gedaan voor zooveel betrof de perceelen in het arrondissement Arnhem benoodigd.

Onder de hierbedoelde eigendommen gelegen in het arrondissement Zutphen waren mede begrepen de gronden aan die gemeente behoorende, waarvan in het laatste verslag was vermeld, dat het gemeentebestuur bezwaar maakte om die vrij aan den Staat over te dragen, wegens eene daarop gevestigde hypothecaire inschrijving waarvan het de doorhaling niet kon verkrijgen. Verder kwamen op dien staat nog slechts twee eigenaren voor, die aanvankelijk geweigerd hadden, het voor den afstand der van hen benoodigde eigendommen gedaan bod aan te nemen. Later zijn intusschen door beide eigenaren nog de gedane aanbiedingen aangenomen, en is het bestuur der gemeente Zutphen er in geslaagd de doorhaling der bestaande inschrijving op de aan de gemeente toebehoorende gronden te verkrijgen, waarna de commissie van den rijksadvocaat bij brief van den 10den Junij, het berigt ontving, dat de raad der gemeente Zutphen het gedane bod voor al de benoodigde gronden, onvoorwaardelijk had aangenomen en daarmede alle verschil was opgeheven, zoodat binnen dat arrondissement geen geding ter onteigening behoefde te worden gevoerd.

Voor de eigendommen binnen het arrondissement Arnhem gelegen waren aanvankelijk een twintigtal eigenaren die geweigerd hadden hunne eigendommen bij minnelijke overeenkomst af te staan; later zijn echter nog enkelen toegetreden, terwijl aan de overigen op den 19den Junij de dagvaardingen zijn beteekend.

De bezwaarschriften en processen-verbaal der bezwaren door belanghebbenden tegen het plan van aanleg voor den spoorweg Arnhem-Zutphen ingebragt in de zittingen der commissie uit Gedeputeerde Staten die blijkens het laatste verslag van den 27sten tot den 30sten Augustus 1862 hadden plaats gehad, werden met de adviesen der gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten door Uwe Excellentie aan de commissie gezonden bij brief van den 15den November 1862, n°. 203, 11de afdeeling, met uitnoodiging om de beschouwingen mede te deelen waartoe de inhoud dier stukken, na kennisneming, bij haar zoude hebben geleid.

De meeste dezer bezwaren betroffen punten die bij de onteigening moesten geregeld worden; een daarvan had betrekking op de plaatsing van het station aan de Rhedersteeg, die reeds blijkens het 5de verslag was vastgesteld; een ander die voor het station te Arnhem, waaromtrent nog geene beslissing is kunnen genomen worden, terwijl door den heer Brantsen van Rhederoord het verlangen werd te kennen gegeven, dat de ontworpen poort over den straatweg aan de Steeg niet zou worden gebouwd en het profil voor den weg in verband daarmede lager zou worden gemaakt.

Blijkens het 4de verslag had deze eigenaar reeds vroeger een dergelijk verzoek tot Uwe Excellentie gerigt. Aan dat verlangen zou toen waarschijnlijk gevolg zijn gegeven, niettegenstaande aan het verlagen van het profil bezwaren verbonden waren, indien de heer Brantsen er in had willen toestemmen om de van hem benoodigde eigendommen tegen billijke voorwaarden aan den Staat af te staan, waarvan aan dezen eigenaar door een der leden der commissie met voorkennis Uwer Excellentie mondeling mededeeling was gedaan, doch de eischen die hierop door den heer Brantsen schriftelijk werden opgegeven, waren in weerwil dezer belangrijke toegezigging zoo hoog dat die niet konden worden aangenomen, en Uwe Excellentie bij beschikking van den 11den December 1862, n°. 224, 11de afdeeling, bepaalde dat het lengteprofil voor den spoorweg niet zou worden gewijzigd.

Thans, nu de straatweg voor het maken van de poort reeds verlaagd is, de materialen zijn aangevoerd, de ijzeren bovenbouw gemaakt wordt en voornamelijk omdat de eindaanwijzing van de te onteigenen perceelen is geschied, zou aan het wijzigen van dit profil niet wel meer kunnen gedacht worden.

Bij haar schrijven van den 10den Februarij, n°. 219 B, bood de commissie Uwer Excellentie een staat aan, waarin al de bovenbedoelde bezwaren door haar werden behandeld en waarin tevens de noodige voorstellen werden gedaan ter tegemoetkoming aan die welke gegrond voorkwamen.

Behoudens een paar opmerkingen, gaven deze voorstellen blijkens aanschrijving van den 11den Maart, n°. 173, 11de afdeeling, aan Uwe Excellentie geene aanleiding tot bedenkingen, en werd de commissie uitgenoodigd om voor het maken der daartoe benoodigde werken zorg te dragen.

Daar deze werken geheel in verband waren met die voor den aanleg van de baan (bestek n°. 34) en alzoo niet afzonderlijk konden worden aanbesteed, heeft de commissie voorgesteld de uitvoering daarvan aan den aannemer voor dien aanleg op te dragen op een staat van meerder werk, waarvan het bedrag slechts f 3497.99[5] groot was, en welke staat door Uwe Excellentie werd goedgekeurd bij beschikking van den 29sten Junij, n°. 243, 11de afdeeling.

Nopens de plaatsing van het station te Arnhem is nog geene beslissing genomen.

De haltegebouwen te Velp, te Dieren en te Brummen zijn in aanbouw; voor de halte te Rhedersteeg, waarvan de plaatsing blijkens het laatste verslag door Uwe Excellentie werd vastgesteld ten westen van het punt alwaar de spoorweg den straatweg in die gemeente snijdt, is de benoodigde grond nog niet kunnen onteigend worden.

Voor het maken van het stationsgebouw te Zutphen werd bij brief der commissie dd. 28 Mei, n°. 1595 A, een bestek ter goedkeuring aangeboden, waarop door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 4den Junij, n°. 230, 11de afdeeling, magtiging werd verleend om overeenkomstig het bij de inzending gedane voorstel, dit werk op den 9den Julij aan te besteden.

De werken voor de aardebaan en kunstwerken in deze sectie zijn, voor zooveel de vorderingen met de onteigening zulks slechts toelieten, geregeld voortgezet; over eene lengte van ruim 12,000 el is de baan voltooid en ten deele bezood; de meeste over- en parallelwegen over of langs het voltooide gedeelte zijn gelijktijdig gelegd.

Van twee der poorten in het Velperbroek is het metselwerk aangelegd en opgetrokken tot maaiveldshoogte; voor de poort over den Voedijk is het heiwerk gemaakt en voor die te Rhedersteeg de straatweg verlaagd; van 24 duikers is het metselwerk gereed, terwijl verder een groote voorraad bouwstoffen voor de overige kunstwerken is aangevoerd.

De grind voor ballast benoodigd kon uit het terrein voor de spoorbaan of in de nabijheid daarvan worden ontgraven en ligt meerendeels gereed.

Indien niet enkele eigenaren de voortzetting der onteigeningen zoo zeer bemoeijelijkt hadden, waardoor de benoodigde eigendommen over eene aanzienlijke lengte nog niet konden worden in bezit genomen, dan zou deze baan reeds voltooid hebben kunnen zijn.

In het bestek n°. 34 wegens het maken van de aardebaan enz., was in art. 22 het maken van twee bruggen beschreven, waarvan de onderbouw zou bestaan uit kolommen van getrokken ijzer op gemetselde putten.

Bij nader inzien was bij de commissie de vrees ontstaan dat door deze constructie op kolommen van getrokken ijzer deze bruggen, waarvan de eene bijna 40 el lang is, te veel aan trillingen zullen onderhevig zijn, hetgeen bij haar den wensch had doen ontstaan om, zoo zulks zonder groote vermeerdering van kosten kon geschieden, die constructie te doen vervangen door gemetselde pijlers en landhoofden.

Na een naauwkeurig onderzoek was men er in geslaagd om zoodanige gewijzigde constructie voor die bruggen te ontwerpen met gemetselden onderbouw, die, zonder eenige vermeerdering van kosten, ter vervanging van die in het bestek beschreven, kon worden gemaakt.

Bij haar schrijven van den 1sten Mei, n°. 1321 A, verzocht de commissie magtiging om, met wijziging van art. 22 van het bestek, deze bruggen volgens het nieuw opgemaakt ontwerp te doen uitvoeren, tot toelichting van welk voorstel door haar werd overgelegd de teekening van deze bruggen bij het bestek behoorende, eene teekening van het nader opgemaakt ontwerp en een door den aannemer geaccepteerde staat van meerder en minder werk.

Dit voorstel ondervond bij Uwe Excellentie, blijkens aanschrijving van den 9den Mei n°. 257, 11de afdeeling, geen bezwaar; de commissie werd daarbij uitgenoodigd voor die wijziging in het bestek met den aannemer, onder nadere goedkeuring, eene overeenkomst te sluiten en in te zenden, waaraan door haar bij brief van den 25sten Junij, n°. 1918 A, werd voldaan.

De ijzeren draaibrug over het Apeldoornsche kanaal bij Dieren (bestek n°. 11) is afgemaakt.

De overgangswerken over den linker IJsseldijk bij Zutphen (bestek n°. 36) hebben eenige vertraging ondervonden in het verkrijgen van de groote benoodigde hoeveelheid zuilenbazalt in afmetingen als bij het bestek bepaald is.

Door eene schikking deswege met den aannemer, welke door Uwe Excellentie bij beschikking van den 20sten Januarij, n°. 190, 11de afd., werd goedgekeurd, is dit bezwaar opgeheven, en wordt het werk wederom voortgezet; de zuidelijke bekleedingsmuur langs den oprid is bijna voltooid en de bazaltmuur in aanbouw.

Voor den aanleg van het metselwerk der beide stroompijlers van de brug over den IJssel te Zutphen (bestek n°. 3) werd eenige moeijelijkheid ondervonden bij het uitmalen der kuipen, die echter door het in werking brengen van eene tweede centrifugaal stoompomp is overwonnen.

Pijler n°. 1 is thans voltooid en van den pijler n°. 2 is het metselwerk gevorderd tot 6.00 el boven AP., zoodat de geheele onderbouw in de maand Julij zal opgeleverd zijn.

De verandering der vestingwerken te Zutphen (bestek n°. 32) waarvan de aanbesteding op den 11den November heeft plaats gehad, is ijverig voortgezet, ofschoon eenige moeijelijkheid voor den geregelden gang van het werk werd ondervonden, doordien over de gronden van de gemeente Zutphen, waarvan hierboven is melding gemaakt, niet kon worden beschikt.

Het bestek met bijlagen voor het maken van het nog overblijvende gedeelte van de spoorwegbaan binnen de vesting Zutphen, en voor het maken van drie spoorwegbruggen over de vestinggrachten aldaar, dat blijkens het laatste verslag door de commissie bij brief van den 1sten December 1862, n°. 4543, was ingezonden, met voorstel om die bescheiden aan de beoordeeling van Zijne Excellentie den Minister van Oorlog te onderwerpen, werd haar door Uwe Excellentie, bij aanschrijving van den 10den Januarij, n°. 238, 11de afd., teruggezonden met een schrijven van den Minister van Oorlog, houdende opmerkingen betrekkelijk dat ontwerp.

Tegen de wijzigingen door het Departement van Oorlog in het ontwerp noodig geoordeeld, had de commissie geene bedenkingen, en moest zij erkennen dat die in het belang der verdediging wenschelijk waren.

De bemerkingen betroffen de inrigting der ontworpen bruggen over de gracht voor het nieuwe Statenbolwerk en over die van het ravelijn voor de Nieuwstadspoort, waaromtrent verlangd werd dat achter de vakken, voor de beweegbare gedeelten der bruggen bestemd, bij elke brug nog een vast bruggevak zou worden gemaakt.

Verder werd in overweging gegeven om de lunet Coehoorn te slechten, dat ook in het belang voor den aanleg van den spoorweg kan geacht worden, omdat daardoor eene aanzienlijke hoeveelheid grond zou worden verkregen die voor het maken van den spoorweg kon worden gebruikt; terwijl daardoor aan den weg, die aanvankelijk met eene breedte van 13 el was ontworpen, met de kruin ingerigt tot plongée van het verdedigingswerk, slechts 10 el kruinsbreedte behoefde te worden gegeven.

Deze verschillende wijzigingen hebben het opmaken van een nieuw bestek gevorderd, dat door de commissie bij haar schrijven van den 15den April, n°. 1086 A, werd overgelegd met de daarbij behoorende teekeningen en begrooting van kosten, en waarbij zij voorstelde die bescheiden andermaal aan de beoordeeling van Zijne Excellentie den Minister van Oorlog te onderwerpen.

Door het wijzigen der bruggen zoowel als door het slechten der lunet Coehoorn werd intusschen afgeweken van het met de militaire genie gesloten proces-verbaal voor het maken van den spoorweg op 's Rijks militaire gronden en binnen den verboden kring der vestingwerken van Zutphen, zoodat deswege bij nader proces-verbaal zou moeten worden overeengekomen, om daarna de Koninklijke goedkeuring voor de uitvoering van die werken te kunnen vragen.

Blijkens aanschrijving Uwer Excellentie van den 13den Junij n°. 210, 11de afd., werden van de zijde van het Departement van Oorlog geene nadere bedenkingen tegen het aldus gewijzigde ontwerp in het midden gebragt, doch opgemerkt dat tot de uitvoering niet kon worden overgegaan alvorens het nieuw op te maken proces-verbaal door den Koning zou zijn bekrachtigd.

De kapitein eerstaanwezend ingenieur te Zutphen en de eerstaanwezend ingenieur bij de Staatsspoorwegen te Arnhem zijn thans uitgenoodigd onder nadere goedkeuring zoodanig proces-verbaal op de in het bestek bepaalde grondslagen te sluiten.

In het proces-verbaal, behoorende bij het Koninklijk besluit van 31 Augustus 1861, n°. 52, was onder andere bepaald dat binnen de vestingwerken te Zutphen ten laste der Staatsspoorwegen twee depôt-buskruidmagazijntjes zouden worden gemaakt, die ten gevolge van den aanleg van den spoorweg door de vestingwerken aldaar gevorderd werden.

Een bestek met teekening, begrooting van kosten en memorie van toelichting voor het maken van die gebouwtjes werd door de commissie bij brief van den 26sten Januarij, n°. 253 A, ingezonden, met voorstel om die bescheiden aan het oordeel van den Minister van Oorlog te onderwerpen.

Een voorstel voor de aanbesteding van dit werk kon nog niet gedaan worden omdat nog antwoord wordt te gemoet gezien.

Voor de voltooijing van deze sectie zullen thans nog moeten worden aanbesteed:

de werken, tot beveiliging, afsluiting en afdeeling van den weg;

de halte aan de Steeg en het station te Arnhem.

Sectie *Zutphen-Zwolle*.

Gedeelte Zutphen-Deventer.

Bij de onderhandelingen, die krachtens aanschrijving Uwer Excellentie dd. 12 November 1862, lit. I, 11de afdeeling, waarvan in het 5de verslag werd melding gemaakt, met de militaire genie gevoerd zijn over het opmaken van een proces-verbaal betreffende den aanleg van den spoorweg binnen de verboden kringen en op 's Rijks militaire gronden der vesting Deventer, is het gebleken dat voor het geval dat de Snippelingsoverlaat tot bandijkshoogte werd opgehoogd, voor dit gedeelte van de baan eene rigting zou kunnen worden aangenomen, die evenzeer in het belang der verdediging als in dat van den spoorweg zeer wenschelijk zoude zijn.

Het was der commissie bekend dat over de verhooging van den overlaat in den laatsten tijd onderhandelingen hadden plaats gehad, waarom zij bij brief van den 5den Januarij n°. 25 A, de vrijheid nam Uwe Excellentie te verzoeken haar zoo mogelijk wel te willen doen kennen of bij het opmaken van de ontwerpen voor dit gedeelte van den spoorweg er op zou mogen worden gerekend dat de Snippelingsoverlaat als zoodanig spoedig zou vervallen.

Bij aanschrijving van den 21sten Januarij, n°. 187, 11de afdeeling, werd door Uwe Excellentie aan de commissie medegedeeld dat de verhooging van den Snippelingsoverlaat in verband met de werken van rivierverbetering als vastgesteld te beschouwen was; dat voor dat werk echter voor 1863 geene gelden op het Vde hoofdstuk der Staatsbegrooting beschikbaar waren, en dat door den hoofdinspecteur van den waterstaat, op grond van het belang, 't welk de Staatsspoorweg bij de verhooging heeft, was voorgesteld de kosten van verhooging geheel of gedeeltelijk ten laste van de spoorwegfondsen te brengen, waardoor dan de uitvoering in 1863 kon geschieden, welk voorstel Uwer Excellentie aanvankelijk niet zonder bezwaar voorkwam, weshalve Uwe Excellentie alvorens te beslissen, van de commissie verlangde te vernemen of het verband tusschen de verhooging van den overlaat en van de werken voor den spoorweg zoo naauw is, het belang van den spoorweg bij de verhooging zoo overwegend, dat er geen gegrond bezwaar kon zijn om de verhooging ten laste van den spoorweg te brengen.

Ter beantwoording van deze vragen werden door de commissie bij haar schrijven van den 25sten Maart, n°. 881 A, overgelegd twee begrootingen van kosten voor het maken van den spoorweg achter den Snippelingsoverlaat:

voor het geval dat die niet werd opgehoogd en er dus in den spoorweg doorlaatbruggen moesten worden gemaakt ten bedrage van	f 211,500.00
en voor het geval dat de weg na de verhooging van den overlaat zonder doorlaatbruggen zou kunnen worden aangelegd, ten bedrage van	16,306.00
die alzoo een verschil in kosten aanwezen van nagenoeg	f 195,200.00

terwijl de kosten voor de verhooging van den Snippelingsoverlaat in der tijd door 's Rijks waterstaat werden begroot op slechts f 33,300, zoodat het niet twijfelachtig kon zijn dat het belang van den spoorweg bij de verhooging zeer overwegend was.

Bij aanschrijving van den 7den April, n° 378, 11de afdeeling, ontving de commissie de mededeeling dat bij Uwe Excellentie, na kennisneming van het vorenstaande, bezwaar bleef bestaan om de verhooging van den Snippelingsoverlaat ten laste van de Staatsspoorwegen te brengen; dat regeling op dien voet alleen noodig ware zoo de verhooging nog dit jaar moest worden uitgevoerd; dat in het belang van den spoorweg de uitvoering naar 't schijnt vóór het volgende jaar niet gevorderd wordt en het werk dan op regelmatige wijze ten laste van den waterstaat kon worden ondernomen; zoodat bij het bepalen der rigting van den Staatsspoorweg langs Deventer alzoo door haar op die verhooging moest worden gerekend.

De onderhandelingen over het maken van den spoorweg op 's Rijks militaire gronden en binnen de verboden kringen der vesting Deventer zijn daarop voortgezet en ten einde gebragt, zoodat het onder nadere goedkeuring deswege gesloten proces-verbaal door de commissie binnen weinige dagen ter goedkeuring kan worden aangeboden.

Nadat door de beide Kamers der Staten-Generaal het ontwerp van wet tot onteigening der perceelen voor dit gedeelte van den spoorweg was aangenomen, werden door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 12den Mei, n°. 189, 11de afdeeling, de onteigeningsbescheiden teruggezonden, met uitnoodiging daarin de wijzigingen en bijvoegingen te doen maken die na de eerste ter visie ligging noodig werden geoordeeld.

De bezwaren, die ten gevolge der eerste nederlegging van de bescheiden door belanghebbenden zijn ingebragt, worden daartoe thans onderzocht, en de commissie hoopt de stukken voor de tweede nederlegging spoedig aangevuld te kunnen terugzenden.

Tot het benoemen van gemagtigden voor de onteigening der benoodigde eigendommen van dit gedeelte, en van personen voor het toezigt op de werkzaamheden volgens de voorloopig vastgestelde nieuwe regeling, werden door de commissie voorstellen gedaan, voor de perceelen gelegen in de gemeenten Zutphen en Gorssel bij haar schrijven van den 4den Mei n°. 673 B, en voor die in de gemeenten Diepenveen en Deventer bij brief dd. 22 Mei, n°. 62 kabinet, waarop Uwer Excellentie's beslissing wordt ingewacht.

Gedeelte Deventer-Zwolle.

In het 5de verslag werd medegedeeld de uitslag van opnemingen die ingevolge lastgeving Uwer Excellentie waren gedaan voor eene rigting

voor den spoorweg in dit gedeelte langs Raalte en van de voor die lijn dien ten gevolge geraamde kosten, vergeleken met die voor eene rigting langs Olst en Wijhe, een en ander door de commissie medegedeeld bij haar schrijven van den 25sten Julij 1862, nº. 2692, alsmede dat zij zich bij brief van 3 November daaraanvolgende veroorloofd had Uwe Excellentie nader te verzoeken, de voorgestelde rigtingen wel in overweging te willen nemen en haar te doen kennen of voor de verdere opnemingen de noodige bevelen konden worden gegeven.

Bij aanschrijving van den 8sten en 15den April, nº. 179, en lit. C en de kantbeschikkingen van den 9den en 20sten April, nº. 111 en 206, 11de afdeeling, ontving de commissie een tal vertoogen en adressen betrekkelijk de hier bedoelde rigtingen, met uitnoodiging om over de redenen daarin ten behoeve van die langs Wijhe en Olst en langs Raalte bijgebragt, hare consideratien mede te deelen.

In deze stukken, voor zoover die afkomstig waren uit de gemeenten Deventer, Raalte, Heino, Almelo, Rijssen, Hellendoorn, Voorst, den Ham en Tubbergen, alsmede in een adres van den Raad van Administratie der Nederlandsche Centraalspoorweg-maatschappij werd de rigting over Raalte aanbevolen, terwijl in die uit de gemeenten Zwolle, Zwollekerspel, Epe, Heerden, Wijhe en Olst, die langs den IJssel over Olst en Wijhe werd ondersteund.

De redenen welke bij de aanprijzing van de eene of de andere rigting in die adressen werden aangegeven, waren voor die over Raalte, dat daardoor eene verbinding van Almelo op Zwolle gemakkelijker, onkostbaarder en daardoor waarschijnlijker zou worden, en dat de afstand van Deventer naar Almelo langs den spoorweg bij deze rigting korter zou zijn dan bij die langs Wijhe en Olst; terwijl deze laatstgenoemde rigting in de andere adressen werd ondersteund, op grond dat die lijn de kortste verbinding daarstelde tusschen Deventer en Zwolle, dat de landstreek in die rigting veel welvarender en bevolkter is dan in die onder Raalte, terwijl de vermoedelijke opbrengst van den spoorweg daardoor ook grooter belooft te zijn, en daarenboven door die rigting ook de bewoners van de Veluwe langs den linker IJsseloever zouden gebaat worden.

De commissie merkte dienaangaande op dat met betrekking tot de rigting over Raalte op den voorgrond moest worden gesteld, dat het niet de belangrijkheid is der gemeente Raalte of van de landstreek langs die zijde, welke als reden tot aanprijzing van die rigting werd in aanmerking gebragt, doch dat daarbij voornamelijk gedacht werd aan de verbinding van Almelo en Zwolle, uit welk oogpunt ook bij het ontwerp van 1846 der Overijsselsche Spoorwegmaatschappij de rigting over Raalte werd gekozen; en bij het ontwerp dier maatschappij, naar zij vermeende te regt, omdat wanneer men zich een spoorwegnet in ééne hand denkt, het kiezen van een knooppunt te Raalte in het belang der exploitatie overweging verdient, aangezien daardoor de verbinding van Almelo met Zwolle en met Deventer op de eenvoudigste en min kostbaarste wijze te verkrijgen is; omdat het gedeelte van Raalte naar Zwolle, lang 18½ mijl, daarbij zoowel voor de lijn Deventer-Zwolle als voor die van Almelo naar Zwolle zou dienstig zijn, en dit groote gemeenschappelijk gedeelte wegs toen dus een sterk argument is geweest tot het kiezen van een knooppunt te Raalte en het leggen van den weg langs deze gemeente in plaats van langs Olst en Wijhe, alwaar anders het locaal verkeer voor den spoorweg veel belangrijker opbrengst belooft.

Zoo als thans de toestand is, verandert dat gezigtspunt aanmerkelijk en wordt het lange gemeenschappelijk gedeelte wegs nu integendeel eene beweegreden tegen het maken van een knooppunt te Raalte, en bestaan de redenen niet meer waarom men toen vermeende de voordeelen te kunnen ter zijde laten van het maken van de kortste verbindingslijn tusschen Deventer en Zwolle, die gelijktijdig door het meest welvarende en bevolkrijkste gedeelte der provincie leidt. Integendeel zal het algemeen belang er bij winnen, wanneer, zoodra de Almelo-Salbergerspoorweg, de Centraalspoorweg en de Staatsspoorweg van Arnhem tot Zwolle en van Arnhem tot voorbij Enschedé gereed zijn, de verbinding van Almelo met Zwolle zoodanig wordt gemaakt, dat de lijn Utrecht- of Kampen-Zwolle-Almelo-Hengelo-Hannoversche grens doorloopend kan geëxploiteerd worden en waardoor de gemeenschappelijke stations Zwolle en Hengelo geene belemmering, doch wel voordeel voor het algemeen belang, zoowel als voor de exploitatie kunnen opleveren, terwijl, indien in deze lijn een gemeenschappelijk gedeelte met den Staatsspoorweg van Zwolle naar Raalte wordt gebragt, dan het vrije bedrijf voor beide exploitatie-maatschappijen wordt gestoord en de mogelijkheid bemoeijelijkt om de dienst op den weg uitsluitend in het belang van het algemeen en van de exploitatie te regelen.

Deze moeijelijkheden bij het gemeenschappelijk gedeelte van dezen weg zullen zich reeds dadelijk doen gevoelen, doch zullen, zoo als van zelf spreekt, toenemen, naar mate het vervoer in belangrijkheid toeneemt, en wil men niet later eene in het algemeen belang en in dat van den spoorweg goede exploitatie onmogelijk maken, dan zal reeds terstond voor deze gemeenschappelijke lijn genoegzaam terrein moeten onteigend worden om later de baan tot zoodanige breedte te kunnen maken, dat daarop vier sporen naast elkander kunnen gelegd worden, en het station Raalte niet meer als knooppunt doch als gemeenschappelijk station zal worden gebruikt; doch daardoor vervalt dan ook het voordeel in den aanleg en het onderhoud van den weg, dat als het voornaamste argument ten voordeele van de rigting over Raalte wordt bijgebragt; zijnde integendeel de verbinding van Almelo op Zwolle alsdan te maken over Raalte, die daardoor vier mijlen langer wordt dan eene lijn die in regte rigting van Almelo op Zwolle kan worden aangelegd, terwijl het hoofdvervoer van Deventer naar Zwolle, indien men den weg westelijk langs Raalte aanlegt, zoo als in sommige der adressen werd aangeprezen, over een omweg van bijna 7 mijlen zou moeten plaats hebben, zoodat, ofschoon die meerdere lengte vermoedelijk wel niet van invloed zou zijn op de kosten van aanleg, die dan toch zou blijven drukken op de kosten van onderhoud en exploitatie, en de voordeelen van het locaal vervoer veel minder zouden zijn dan bij eene rigting langst Olst en Wijhe, en ten slotte door de reizigers en voor het goederenvervoer die omweg van zeven mijlen voortdurend zou moeten betaald worden.

De eenige vraag die dus naar het schijnt voor de keuze eener rigting over Raalte ter behandeling overbleef was, of het belang van de gemeenschap van Deventer op Almelo kan opwegen tegen de nadeelen die voor het algemeen belang en van dat van den spoorweg uit deze omwegen zouden voortvloeijen.

Daargelaten of de handel, die van Deventer uit gedreven wordt met Twenthe en den zoogenaamden achterhoek van Gelderland, belangrijk genoeg is om daarvoor belangen als bovenaangehaald te kunnen ter zijde stellen, moest in de eerste plaats worden nagegaan, in hoever de keuze van de rigting over Raalte daarop van invloed kon zijn.

De verbinding van Deventer over Raalte en Almelo met Hengelo, om daaruit ook Enschedé ter eenre en Delden, Goor enz. ter andere zijde te bereiken, en dus met Twenthe, heeft eene lengte van 60 mijlen, de verbinding van Deventer over Zutphen naar Lochem en dus met den achterhoek van Gelderland heeft eene lengte van . . . . 32 »
de verbinding van Deventer over Zutphen met Hengelo en dus met Twenthe bedraagt . . . . 61 »
en dus slechts een mijl meer dan over Almelo.

Zoo als de commissie intusschen reeds meermalen heeft te kennen gegeven, kan Deventer in een veel gunstiger toestand worden gebragt, wanneer eene afsnijding wordt aangelegd van de Fliers op Almen, voor welke afsnijding een spoorweg van ruim vijf mijlen lengte zou moeten gemaakt worden, waarvoor de kosten volgens eene globale raming, op niet meer dan f 200,000 behoeven te te worden gesteld.

Vooral voor goederenvervoer zou zoodanige afsnijding voor Deventer van groot belang zijn, en aangezien de exploitatie hier in ééne hand zou zijn, zoo is er ook in dit opzigt minder bezwaar aan verbonden.

Door deze afsnijding zou de rigting van Deventer-Fliers-Almen naar Lochem lang worden . . . . 13 mijlen,
en naar Hengelo slechts . . . . 47 »
terwijl die van Zutphen naar Lochem . . . . . . $16\frac{1}{2}$ »
en Zutphen-Hengelo . . . . $45\frac{1}{2}$ »
bedraagt.

Deze geringe verschillen in lengte van slechts $1\frac{1}{2}$ mijl zullen dan wel geene aanleiding meer kunnen zijn dat de handel van Deventer met Twenthe en den achterhoek van Gelderland zich zal verplaatsen.

Het vorenstaande te zamen vattende vermeent de commissie dat daaruit kan worden afgeleid:

1°. dat het voor de exploitatie van eene verbinding van Almelo met Zwolle verkieslijk is die regtstreeks te maken, zonder knooppunt te Raalte, terwijl bij eene rigting over die plaats, de kosten van aanleg, wil men den weg voor eene goed geregelde exploitatie dienstbaar maken, hooger zullen uitvallen dan bij eene regtstreeksche verbinding, die bovendien vier mijlen korter is;

2°. dat het voor den handel van Deventer weinig of geen voordeel zou opleveren om de rigting langs Raalte te kiezen, en dat dit belang veel meer gebaat zou worden door het maken van de afsnijding van de Fliers op Almen, aangezien daardoor de afstand van Deventer naar den achterhoek van Gelderland en naar Twenthe nagenoeg gelijk zou worden aan dien van Zutphen naar die streken;

3°. dat het algemeen belang het meeste bevorderd wordt wanneer de concurrerende lijnen, zoo als die van Utrecht over Zwolle naar Hengelo en de Duitsche grenzen, en van Utrecht over Arnhem naar Hengelo en diezelfde grenzen, geheel afgescheiden blijven; alleen door eene strenge afscheiding, die de vrije beschikking ten allen tijde over de geheele lengte des wegs mogelijk maakt, wordt eene wezenlijke concurrentie verkregen, en daarbij heeft het algemeen een overwegend belang, door het goedkoop vervoer dat daarvan het gevolg is;

4°. dat zoowel voor het algemeen belang als voor dat van den spoorweg, en om reden van de belangrijkheid van de streek alwaar de weg zal worden aangelegd, eene rigting over Olst en Wijhe boven die over Raalte de voorkeur schijnt te verdienen.

De commissie gaf daarbij te kennen, dat zij in deze hare meening over de keuze der rigting nog meer was versterkt geworden, na kennisneming van een brief van 's Konings Commissaris in Overijssel, die mede gevoegd was bij Uwer Excellentie's bovengenoemde aanschrijving van den 13den April, en waarin die hoofdambtenaar, na de voordeelen te hebben opgesomd die voor eene rigting over Raalte zouden pleiten, tot de slotsom komt, van zich toch niet voor die rigting te moeten verklaren, maar aan de lijn over Wijhe en Olst de voorkeur te moeten geven, onder mededeeling dat zulks het gevoelen is waarin door hem en door de meerderheid van Gedeputeerde Staten gedeeld wordt ter zake van de vraag, welke lijn zoude verkozen worden, en dat die meening het gevolg was van eene naauwkeurige vergelijking.

Deze verklaring van het gewestelijk bestuur voor de keuze der rigting, welke keuze na het boven aangehaalde voor het algemeen belang niet twijfelachtig kon zijn, en waarvoor dus alleen de vraag te beslissen bleef of het gewestelijk of eenig overwegend plaatselijk belang daarop van invloed moest zijn, leverde, naar de commissie vermeende, alhier den zekersten waarborg op dat de keuze van de rigting over Olst en Wijhe goed en volkomen gewettigd was.

Bij haar schrijven van den 7den Januarij, nº. 25 B, veroorloofde de commissie zich Uwer Excellentie op te merken, dat het van het uiterste belang te achten was om zorg te dragen, dat zooveel mogelijk de onteigeningsbescheiden in tijds gereed komen, om daardoor spoedig tot den aankoop der benoodigde eigendommen te kunnen overgaan, en dat zij uit dien hoofde last gegeven had tot het verder uitbakenen, opnemen enz. voor dit gedeelte der lijn, hopende dat die handelwijze de goedkeuring Uwer Excellentie zou kunnen wegdragen.

Die opnemingen zijn met zoo veel kracht voortgezet als met het daartoe beschikbare personeel slechts mogelijk was, en men vleit zich, dat in de maand Augustus de onteigeningsbescheiden ter goedkeuring zullen kunnen aangeboden worden.

De onteigeningsbescheiden voor den aanleg van het stationsterrein te Zwolle, die door de commissie bij brief van 21 Augustus 1862 ter goedkeuring waren aangeboden, werden, na haar nader berigt van den 14den October, nº. 3859, waarvan in het 5de verslag is melding gemaakt, voor belanghebbenden ter inzage op de secretarie der gemeente nedergelegd, terwijl daarna een ontwerp van wet voor de onteigening der benoodigde perceelen door de beide Kamers der Staten-Generaal werd bekrachtigd.

De onteigeningsbescheiden werden door Uwe Excellentie, bij aanschrijving van den 12den Mei, nº. 189, 11de afd., aan de commissie teruggezonden, worden thans, in verband met de tegen het plan bij de eerste ter-visie-ligging geopperde bezwaren, herzien, en zullen weldra weder worden ingezonden om andermaal ter inzage voor belanghebbenden te worden nedergelegd.

Het voor het gemeenschappelijk station opgemaakte ontwerp werd, op het deswege door de commissie bij brief dd. 16 April, nº. 1135 A gedane verzoek, door den Raad van Administratie der Nederlandsche Centraal-spoorwegmaatschappij met een schrijven van den 18den daaraanvolgende, nº. 434, teruggezonden, onder mededeeling dat de zaak be-

treffende de regeling van de voorwaarden van gemeenschappelijk gebruik door den raad in handen was gesteld van den heer C. Larpent, ingenieur-chef der exploitatie bij die maatschappij, met uitnoodiging om te dezer zake in overleg te treden met de ingenieurs, die van wege de commissie zonden belast worden met de taak om de voorwaarden te ontwerpen waaronder dat gemeenschappelijk gebruik zou plaats hebben.

Werkzaamheden van meer dringenden aard hebben tot nu toe verhinderd dat met het ontwerpen van die voorwaarden een begin werd gemaakt; men hoopt intusschen hiermede eerlang een aanvang te kunnen maken.

Het bestek voor den aanleg van het stationsterrein wordt opgemaakt.

Bij brief van den 22sten Mei, n°. 62, kabinet, deed de commissie een voorstel tot benoeming van gemagtigden voor de onteigening der voor den aanleg van het station benoodigde perceelen, terwijl zij bij haar schrijven van den 6den Junij, n°. 864 B, zich veroorloofde Uwe Excellentie te verzoeken, dit voorstel wel in gunstige overweging te willen nemen, op grond dat het haar uit het rapport van den hoofdingenieur van den waterstaat in het 8ste district, omtrent de werken van aanleg van den Centraal-spoorweg Utrecht-Zwolle, voorkomende in de *Staatscourant* van den 20sten Mei, gebleken was dat de maatschappij zich voorstelde vóór den winter gereed te zijn met de brug over den IJssel aan het Katerveer, en alzoo in staat te zijn om alsdan den geheelen weg tot Zwolle in exploitatie te brengen, wanneer het stations-emplacement nabij die stad, dat door den Staat moet worden aangelegd, daartoe ver genoeg zal voltooid wezen; terwijl het om met dit emplacement in tijds gereed te kunnen komen, in de eerste plaats noodig is om over de voor den aanleg benoodigde gronden te kunnen beschikken.

Bij aanschrijving van den 30sten Junij, n°. 221, 11de afdeeling, ontving de commissie de mededeeling, dat voor den aankoop, onder toezigt van 's Konings Commissaris in Overijssel, waren aangewezen de heeren D. H. Thorbecke, procureur, en J. J. Doijer commissionair, beiden te Zwolle.

Gedeelte Zwolle-Meppel.

Voor de rigting van den weg tusschen Zwolle en Meppel is een onderzoek aangevangen, doch niet ver genoeg gevorderd om een bepaald voorstel te kunnen doen, uit hoofde de keuze hier vrij moeijelijk is, en voor dat onderzoek geen genoegzaam personeel beschikbaar is.

In verband met de aan de Nederlandsche Centraalspoorweg-maatschappij, verleende concessie voor den aanleg en exploitatie van een spoorweg van Zwolle naar Kampen, is het noodig dat betreffende de rigting voor den Staatsspoorweg van Meppel eene beslissing wordt genomen, waarop door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 18den Junij n°. 218, 11de afdeeling, de aandacht der commissie gevestigd werd; waarom zij zich in haar schrijven van den 24sten daaraanvolgende n°. 1904 A, veroorloofde Uwe Excellentie te verzoeken haar hiervoren genoemd voorstel voor die nieuwe indeeling van het personeel wel in gunstige overweging te willen nemen.

Er zijn thans twee rigtingen tusschen Zwolle en Meppel onderzocht, als eene westelijke langs Zwartsluis en Genemuiden, en eene oostelijke langs Staphorst, zonder dat intusschen nog eene gevestigde keuze is kunnen gedaan worden en een onderzoek van nog meerdere rigtingen is gebleken noodig te zijn.

De commissie zal zich beijveren dit onderzoek zooveel mogelijk te bespoedigen.

Lijn Harlingen-Hannoversche grenzen.

Sectie *Harlingen-Leeuwarden*.

De aardebaan voor deze sectie (bestek n°. 25) is voltooid; de hekken voor alle particuliere overwegen zijn gesteld; voor de publieke overwegen is daarmede een begin gemaakt, zoodat de spoorbaan van de nevenliggende perceelen op voldoende wijze is afgesloten.

Met het aanvoeren van ballast is vooral in de laatste maanden met kracht voortgegaan, zoodat gegronde hoop bestaat dat de gevorderde hoeveelheid binnen den bij het bestek bepaalden tijd zal zijn aangevoerd.

Met het leggen van de spoorbaan is in het begin van de maand April een aanvang gemaakt. Het bezigen van een kleine tenderlocomotief heeft dit werk zeer bespoedigd, zoodat men met grond kan verwachten dat het doorgaand spoor in het begin van de maand Augustus zal zijn voltooid.

Met het maken der stationsemplacementen te Leeuwarden en te Harlingen volgens de bestekken n°. 53 en 58, waarvoor de werken op den 23sten December 1862 werden aanbesteed, is in de maand Januarij een aanvang gemaakt.

De aardewerken zijn nagenoeg voltooid; met het maken der afrasteringen en beschoeijingen, de ijzeren draaibrug te Leeuwarden en de voetbrug te Harlingen is een begin gemaakt.

De gemetselde onderbouw en ijzeren bovenbouw van de 11 vaste bruggen is voltooid; de gemetselde onderbouw voor de drie draaibruggen allen beschreven in bestek n°. 29, is mede opgeleverd.

De ijzeren bovenbouw der drie draaibruggen (bestek n°. 45), welke op den 31sten Mei gereed moest zijn, is nog niet op het werk aangevoerd.

Door het maken van tijdelijke bruggen over de Bolswardervaart te Harlingen en de Sneeker zeilvaart nabij Franeker, heeft echter het vervoer van materialen voor het spoorleggen geene vertraging ondervonden.

Het laat zich intusschen aanzien dat de draaibruggen in de maand Augustus zullen gesteld zijn.

Zoo als hiervoren reeds gemeld werd, is ten gevolge van het met den aannemer voor de houtbereiding gerezen geschil over de keuring der kreosootolie de bereiding van dwarsliggers te Harlingen gestaakt. Ten einde te voorkomen dat daaruit door gebrek aan bereide dwarsliggers, oponthoud in het spoorleggen zou ontstaan, werd door de commissie bij haar schrijven van den 11den April, n°. 1081 A, voorgesteld om 15.000 stuks bereide dwarsliggers van de stapelplaats te Dordrecht te doen aanvoeren, en bood zij gelijktijdig daartoe een bestek aan, met voorstel om dat vervoer op den 30sten April aan te besteden, waartoe, bij aanschrijving van den 17den April n°. 250, 11de afd. magtiging werd verleend.

Dit vervoer werd aangenomen door M. C. Schram de Jong te Sliedrecht voor de som van f 2950, terwijl het proces-verbaal van aanbesteding werd goedgekeurd bij beschikking van den 9den Mei n°. 255, 11de afd.

Met dit vervoer is door den aannemer onmiddellijk een aanvang gemaakt.

Overeenkomstig de aan de commissie verstrekte magtiging dd. 23 December 1862, n°. 172, 11de afd., werd op den 29sten Januarij in twee perceelen aanbesteed het maken van de stationsgebouwen te Harlingen en te Leeuwarden. Voor het eerste perceel, het stationsgebouw te Harlingen, was de laagste inschrijver W. Sonneveld te Schiedam, voor de som van f 60,380, voor het tweede perceel, het stationsgebouw te Leeuwarden, J. H. Keyzer te Leeuwarden, voor de som van f 53,990 en voor de beide perceelen in massa W. Sonneveld te Schiedam voor de som van f 119,500. De inschrijving voor de beide perceelen in massa hooger zijnde dan het gezamenlijk bedrag der twee perceelen afzonderlijk, werd bij beschikking van den 10den Februarij, n°. 188, 11de afd., de aanbesteding in perceelen goedgekeurd.

Deze gebouwen moeten op den 1sten October e. k. gereed zijn.

Aan het gebouw te Leeuwarden wordt met kracht gewerkt, terwijl zoowel voor dit gebouw als voor dat te Harlingen kan worden aangenomen dat de werken op den bij het bestek bepaalden tijd zullen zijn voltooid.

Het door de commissie bij brief van den 27sten December 1862, n°. 4908, aangeboden bestek voor het maken van een stationsgebouw te Franeker en van een halte gebouw te Dronrijp, werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij aanschrijving van den 5den Januarij n°. 277, 11de afd., krachtens daarbij verleende magtiging op den 12den Februarij aanbesteed en de uitvoering aangenomen door B Pieterson te Leeuwarden, voor de som van f 32,845, terwijl het proces-verbaal van aanbesteding door Uwe Excellentie werd goedgekeurd bij beschikking van den 25sten Februarij, n°. 179, 11de afd.

Deze gebouwen moeten mede op den 1sten October gereed zijn en er bestaat voorloopig geen vrees dat die termijn zal worden overschreden.

Op denzelfden dag werd mede, krachtens de op den 10den Januarij n°. 240, 11de afd., aan de commissie verleende magtiging, aanbesteed het bouwen van 4 enkele en 2 dubbele wachterswoningen, waarvoor het bestek door haar was ingezonden bij brief van den 31sten December 1862, n°. 4975, en werd dit werk, blijkens het door Uwe Excellentie bij beschikking van den 25sten Februarij, n°. 178, 11de afd., goedgekeurde proces-verbaal van aanbesteding, als minste inschrijver aangenomen door B. H. Trooster, te Zwolle, voor de som van f 17,049.

Deze woningen moeten op den 31sten Augustus worden opgeleverd.

Een bestek voor het maken van bergplaatsen voor locomotiven en rijtuigen, gebouwtjes voor privaten en magazijnen, wachthuisjes, verhoogde los- en ladingplaatsen, bestratingen en den gemetselden onderbouw voor groote draaischijven en waterkranen op de stations Leeuwarden, Harlingen en Franeker en de halte Dronrijp, werd door de commissie ingezonden bij schrijven dd. 11 April, n°. 1141 A, terwijl voor de aanbesteding dezer werken op den 28sten Mei, overeenkomstig haar voorstel, magtiging werd verleend bij aanschrijving van den 24sten April, n°. 207, 11de afd.

De uitvoering dezer werken werd aangenomen door W. Sonneveld te Schiedam voor de som van f 141,200, en het proces-verbaal van aanbesteding goedgekeurd bij beschikking van 13 Junij, n°. 204, 11de afd.

De gedeelten dezer werken, waaraan bij eventuele exploitatie het eerst behoefte zal bestaan, moeten worden opgeleverd op den 1sten Augustus, den 1sten September en den 1sten October e. k.

Uit het vorenstaande vermeent de commissie dat met voldoende zekerheid het gevolg zal kunnen getrokken worden, dat het uitzigt waarop reeds bij het laatste verslag gewezen werd dat deze sectie op den 1sten October voor de exploitatie zal gereed zijn, zonder bezwaar zal kunnen verwezenlijkt worden.

Sectie *Leeuwarden-Groningen*.

Voor de perceele n voorkomende op de grondplans n°s. 17 en 18 der gemeente Leeuwarden, tot den aankoop waarvan blijkens het 5de verslag door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 18den October 1862, n°. 164, 11de afd., magtiging werd verleend, zijn alle koopacten en huurovereenkomsten gesloten en goedgekeurd, en de koopsommen aan de vroegere eigenaren en de schadeloostellingen wegens gemis aan huur aan de huurders uitbetaald.

Nadat de onteigeningsbescheiden voor deze sectie ter inzage voor belanghebbenden in de betrokken gemeenten hadden gelegen, waartoe, zoo als ook in het laatste verslag vermeld is, door Uwe Excellentie last was gegeven, is aan de wetgevende magt een ontwerp van wet voor de onteigening der benoodigde perceelen ter bekrachtiging aangeboden en door de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen, waarna de genoemde bescheiden bij aanschrijving van den 12den Mei, n°. 189, 11de afd., aan de commissie werden teruggezonden, met uitnoodiging om daarop de wijzigingen te doen aangeven die na de eerste inzending waren noodig voorgekomen.

Nadat hieraan was voldaan, bood de commissie die stukken andermaal bij haar schrijven van den 19den Junij, n°. 935 B aan, om ten tweeden male voor belanghebbenden ter inzage te worden nedergelegd.

Bij aanschrijving van den 26sten Junij, n°. 167, 11de afd., ontving de commissie de mededeeling, dat de bescheiden aan de Commissarissen des Konings in de provincien Friesland en Groningen waren gezonden om ter voldoening aan art. 10 der wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte, andermaal ter visie te worden gelegd, en dat heeren Gedeputeerde Staten in die provincien, ieder voor zooveel hen betreft, waren uitgenoodigd eene commissie uit hun midden te benoemen tot het houden der zittingen bedoeld in art. 10 der laatstgenoemde wet, terwijl de eerstaanwezend ingenieur te Leeuwarden door Uwe Excellentie werd aangewezen om die commissien in hunne zittingen bij te staan.

Bij kantbeschikking van den 13den Maart, n°. 126, 11de afd., ontving de commissie van Uwe Excellentie om berigt en raad een adres van het gemeentebestuur van Groningen, houdende bezwaren tegen de bij het ontwerp voor den aanleg van het stationsterrein daarvoor voorgestelde hoogte, omdat volgens dit plan de Heerenweg ter diepte van ongeveer 2.70 el zou doorsneden en eene vaste of beweegbare brug over die coupure zou moeten gelegd worden.

Om aan het verlangen van het bestuur, om het stationsterrein zooveel hooger aan te leggen dat daarbij eene doorsnijding van den Heerenweg onnoodig wordt, te voldoen, zullen de kosten van aanleg voor het stationsterrein zeer aanzienlijk worden, terwijl daartegen, behalve de kosten, nog belangrijke bezwaren van technischen aard bestaan, en het bezwaar van de doorsnijding van den Heerenweg en het maken van eene brug in dien weg naar 't schijnt niet zoo groot zal zijn als het gemeentebestuur vreest.

Ten einde een en ander duidelijk aan te toonen, worden de ontwerpen van dat stationsterrein op de hoogte, zoo als de commissie wenschte voor te stellen, en zoo als het gemeentebestuur verlangt, in algemeene trekken opgemaakt en hoopt de commissie Uwer Excellentie dienaangaande spoedig een gemotiveerd voorstel te kunnen doen.

Voor het maken van de aardebaan met de kunstwerken en afsluitingen voor het gedeelte van dezen spoorweg, in de gemeente Leeuwarden

gelegen, lang ruim 4000 el, werd door de commissie bij haar schrijven van den 1sten Mei, n°. 1322 A, een bestek ter goedkeuring aangeboden, met voorstel om dat werk op den 18den Junij aan te besteden, waartoe zij magtiging ontving bij aanschrijving van den 8sten Mei, n°. 229, 11de afd., en werd de uitvoering aangenomen door T. S. Schaafsma, te Harlingen voor de som van f 84,000. Het proces-verbaal van aanbesteding werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 25sten Junij, n°. 176, 11de afd.

Met het opmaken van de ontwerpen voor het overige gedeelte dezer sectie wordt zooveel mogelijk spoed gemaakt.

De ontwerpen voor de meeste bruggen, soomede de berekeningen voor de aardewerken, zijn gereed, zoodat de aanbesteding eerlang zal kunnen geschieden.

Betrekkelijk de werken binnen de verboden kringen der vesting Groningen is men in de hoofdpunten onder nadere goedkeuring overeengekomen.

Voor het benoemen van gemagtigden voor den aankoop van de benoodigde eigendommen in deze sectie, en van personen die het toezigt op de werkzaamheden der onteigening zullen moeten houden, werd door de commissie een voorstel gedaan bij haar schrijven van den 22sten Mei, n°. 62, Kabinet, doch is haar dienaangaande de beslissing Uwer Excellentie nog niet geworden.

Sectie *Groningen-Hannoversche grenzen.*

Gedeelte Groningen-Winschoten.

Bij brief van den 8sten Junij, n°. 1707 A, werden Uwer Excellentie door de commissie aangeboden de bladen Groningen, Assen, Bourtange en Nieuwe Schans, van de groote topographische kaart des Rijks, waarop met eene roode lijn is aangegeven eene rigting voor den spoorweg van Groningen naar Winschoten, zoo als na een naauwkeurig onderzoek de commissie vermeent dat die zou behooren te worden aangenomen.

De rigting is op die kaarten getrokken van het vastgestelde station buiten de Heerepoort te Groningen, ten zuiden op eenen korten afstand van en nagenoeg evenwijdig aan het Winschoterdiep en volgt geheel dezelfde rigting als dat diep, ook wat betreft de noordelijke ombuiging bij Scheemda, tot benadering van die en van de meer noordelijk aldaar gelegen gemeenten.

De rigting van dat diep vormt de hoofdader van het verkeer waarop al de water- of landwegen van dit gedeelte der provincie uitloopen.

Met betrekking tot de te kiezen rigting van den spoorweg van Groningen naar Winschoten werden uit nagenoeg al de gemeenten in de provincie Groningen ten oosten van de hoofdstad gelegen adressen ingezonden, waarbij door de noordelijke gemeenten eene rigting ten noorden en door de zuidelijke gemeenten eene ten zuiden van het Winschoterdiep wordt voorgestaan.

De groote en welvarende gemeenten die in het noord-oostelijke en de nijverheid en bedrijvigheid die daarentegen in het zuid-oostelijke gedeelte van deze provincie worden aangetroffen, maken dan ook de keuze der te volgen rigting moeijelijk.

Zoo als de rigting thans door de commissie is voorgesteld, vermeent zij dat de belangen van de verschillende gemeenten zijn in aanmerking genomen, zooveel als hier redelijkerwijze mogelijk is.

In de eerste plaats zullen de gemeenten Hoogezand met 5879, Sappemeer met 3048, Zuidbroek met 1756, Muntendam met 1988, en Scheemda met 2547 inwoners, onmiddellijk aan den spoorweg gelegen zijn, terwijl van de zuidelijke gemeenten, Wildervank met 5091, Veendam met 7649 en van de noordelijke, Slochteren met 6489, Noordbroek met 1977, Midwolde met 2900 en Nieuwolde met 1696 inwoners, langs goede kunstwegen de stations zullen kunnen bereiken.

In het belang der gemeenten Delfzijl, Appingadam, Loppersum en andere, kon eene rigting ten noorden van het Winschoterdiep, waarop door die gemeenten wordt aangedrongen, niet in aanmerking komen, omdat de weg nimmer zoo ver zal kunnen worden omgebogen dat die gemeenten daardoor geheel zouden gebaat worden; daarenboven is het, met het oog op den goeden toegang naar zee te Delfzijl te voorzien, dat een zijtak van die stad naar Groningen niet zal achterwege blijven, en is dan ook de rigting bij de hoofdplaats zoo gekozen dat die lijn, wanneer die later mogt worden gemaakt, zonder bezwaar bij het station in den Staatsspoorweg kan invallen.

De thans voorgestelde rigting beveelt zich daarbij boven eene noordelijke aan:

1°. omdat daardoor wordt vermeden het twee maal overgaan van het Winschoterdiep, hetgeen bij eene noordelijke rigting zou moeten geschieden, nabij Groningen of Foxhol en nabij Winschoten;

2°. omdat bij de zuidelijke rigting de gelegenheid bestaat om de stations met de talrijke waterwegen te verbinden, hetgeen in deze streek van overwegend belang is en bij eene noordelijke rigting niet wel mogelijk is, doordien tusschen het peil van het Winschoterdiep en de kanalen aan de noordzijde een verschil in hoogte bestaat van 47 duim.

De commissie gaf bij het doen van haar voorstel voor deze rigting te kennen dat zij vermeend had, in afwachting der beslissing dienaangaande, met de voorloopige uitbakening en waterpassing in die rigting een aanvang te mogen doen maken, omdat het van het grootste belang is dat die werkzaamheden vóór den winter kunnen afgeloopen zijn, aangezien zij in dat jaargetijde in die streek niet wel kunnen gedaan worden.

Lijn Zutphen-Duitsche Grenzen.

Gedeelte Zutphen-Goor.

Nadat de onteigeningsbescheiden voor dit gedeelte op de secretarien der betrokken gemeenten voor belanghebbenden ter inzage hadden gelegen, werd het ontwerp van wet, dat voor de onteigening der benoodigde perceelen bij de wetgevende magt was ingediend, door de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen, en ontving de commissie van Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 3den Februarij, n°. 170, 11de afd., de bovengenoemde bescheiden terug, met uitnoodiging daarin de wijzigingen te doen maken, die na de eerste tervisielegging waren gebleken noodig te zijn, waarmede onmiddellijk een aanvang werd gemaakt, zoodat zij bij brief van den 10den Maart, n°. 382 B, wederom voor de tweede tervisielegging konden worden aangeboden.

Onder de wijzigingen die dien ten gevolge op de grondplans zijn gemaakt, is begrepen, dat op die van de gemeente Laren de noodige eigendommen ter onteigening zijn aangegeven om, zoo noodig, eene halte aan de Harkelbrug te kunnen vestigen, waarop in de Memorie van Toelichting betrekkelijk het wetsontwerp voor de onteigening der benoodigde perceelen gewezen werd.

Bij aanschrijving Uwer Excellentie van den 14den Maart, lit. E, 11de afd., ontving de commissie de mededeeling dat de onteigeningsbescheiden aan 's Konings Commissaris in de provincien Gelderland en Overijssel waren gezonden voor de tweede tervisielegging, en dat Gedeputeerde Staten dier provincien waren uitgenoodigd commissien uit haar midden te benoemen tot het houden der zittingen bedoeld in art. 10 der wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte, terwijl de eerstaanwezend ingenieur te Arnhem werd aangewezen om die commissien in hunne zittingen bij te staan.

Deze zittingen hebben plaats gehad in de gemeenten

Gorssel,	den	16den	April,
Laren,	»	17den	»
Lochem,	»	18den	»
Diepenheim,	»	23sten	»
Markelo en Goor	»	24sten	»

Ten slotte werden bij Koninklijk besluit van den 11den Junij, n°. 54, de te onteigenen perceelen aangewezen en bij aanschrijving van den 29sten Junij, n°. 249, 11de afd., aan de commissie gezonden de processen-verbaal der hiervoren genoemde zittingen, de ingediende bezwaarschriften tegen het plan van aanleg voor den weg en de adviesen dienaangaande van gecommitteerden uit Gedeputeerde Staten, met uitnoodiging om ter tegemoetkoming aan genoemde bezwaren de noodige voorstellen te doen.

Bij schrijven van den 4den Mei, n°. 673 B, werd door de commissie een voorstel gedaan tot benoeming van gemagtigden voor den aankoop der voor dezen weg ter onteigening aangewezen perceelen en van personen die met het toezigt op de werkzaamheden voor de onteigening zouden kunnen worden belast, op welk voorstel zij zich vleit weldra de beslissing Uwer Excellentie te zullen ontvangen.

Gedeelte Goor-Duitsche grenzen.

Ook voor dit gedeelte werd, nadat blijkens het 5de verslag de onteigeningsbescheiden ingevolge aanschrijving van den 11den November 1862, n°. 198, 11de afd., voor belanghebbenden ter inzage waren nedergelegd, een ontwerp van wet voor de onteigening der benoodigde perceelen door de beide Kamers der Staten-Generaal aangenomen.

De onteigeningsbescheiden, die de commissie bij aanschrijving van den 12den Mei, n°. 189, 11de afd., ter aanvulling had terugontvangen, zijn door haar bij brief van den 19den Junij, n°. 935 B, wederom ingezonden, terwijl door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 26sten daaraanvolgende, n°. 167, 11de afd., de gebruikelijke uitnoodigingen zijn gedaan aan 's Konings Commissaris in de provincie Overijssel, om die stukken ten tweeden male ter inzage voor belanghebbenden te doen nederleggen en aan Gedeputeerde Staten in dat gewest tot het doen houden der bij de wet voorgeschreven zittingen in de betrokken gemeenten, terwijl de eerstaanwezend ingenieur te Arnhem ook hier werd aangewezen, om gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten in die zittingen bij te staan.

Bij aanschrijving van den 11den April, n°. 244, 11de afd., werd door Uwe Excellentie aan de commissie medegedeeld, dat de Raad van Administratie der Almelo-Salzberger-spoorwegmaatschappij, bij het ontwerpen der plans bedoeld in artt. 10 en 11 der voorwaarden van concessie, van het denkbeeld was uitgegaan dat het station Hengelo zal worden ingerigt voor gemeenschappelijk gebruik met den Staatsspoorweg, dat dit denkbeeld Uwer Excellentie aanvankelijk juist voorkwam en het Departement van Finantien geraadpleegd werd in hoe ver de douanedienst ook voor den Staatsspoorweg aldaar zou kunnen geschieden.

De commissie werd daarbij uitgenoodigd hare medewerking te verleenen in het overleg dat te dezer zake met den Raad van Administratie ook betrekkelijk de aan te nemen rigting voor den spoorweg Almelo-Salzbergen en voor den Staatsspoorweg bij Hengelo noodig was.

Op de wijzigingen die in het toen bestaande ontwerp voor den Staatsspoorweg bij Hengelo voor het aldaar zamenloopen der beide wegen noodig waren, is bij de aanvulling der bovengenoemde onteigeningsbescheiden acht gegeven.

Voor het opmaken van het ontwerp voor het station Enschedé was het noodig te weten, of dat station al dan niet zal beschouwd worden als grensstation van de Nederlandsche exploitatie, waarom de commissie de vrijheid nam Uwe Excellentie bij haar schrijven van den 26sten Mei, n°. 1572 A, te verzoeken haar, zoo mogelijk, te willen inlichten of bij het plan voor bedoeld station moest worden gerekend op gebouwen voor de dienst der douane, en stelde zij daarbij voor om in het bevestigend geval den Minister van Finantien te vragen, aan welke eischen deze gebouwen zullen moeten voldoen.

Blijkens aanschrijving van den 24sten Junij, n°. 185, en van den 29sten daaraanvolgende, n°. 250, 11de afd., zal op het station Hengelo de visitatie kunnen geschieden van de koopmans- en vrachtgoederen en van de passagiersgoederen en bagage, welke voor die plaats en verdere binnenlandsche plaatsen zijn bestemd, mits zij op het eerste station of de eerste halte waar de spoortrein uit Duitschland komende stilhoudt, in wagens zijn geladen die door de douane gesloten kunnen worden; en zal op het station Hengelo daartoe moeten zijn eene bergplaats voor goederen, benevens een kantoor voor den ontvanger en van de ambtenaren met de visitatie en het toezigt belast, terwijl op het station Enschedé gevorderd wordt eene visitatiekamer voor de reizigers en een kantoor voor den ontvanger en voor de ambtenaren met het toezigt en de visitatie belast.

Ook voor den aankoop der voor dit gedeelte der lijn benoodigde perceelen zijn door de commissie de noodige voorstellen gedaan tot het benoemen van gemagtigden en van personen, die met het toezigt op de werkzaamheden voor de onteigening zullen kunnen worden belast, terwijl het bestek voor het maken van de aardebaan, de kunstwerken, het leggen van de spoorbaan, het maken der stationsgebouwen, enz. voor de geheele lijn zoo ver voltooid is, dat het in de maand Julij aan Uwe Excellentie ter goedkeuring zal kunnen worden aangeboden.

Lijn Maastricht-Breda.

Sectie *Maastricht-Venlo.*

Gedeelte Maastricht-Roermond.

Aan al de eigenaren van eigendommen, die voor den aanleg van dit gedeelte van den spoorweg noodig zijn, werden aanbiedingen gedaan voor

den afstand van die eigendommen bij minnelijke overeenkomst; voor een groot aantal perceelen is het mogen gelukken met de eigenaren over den afstand overeen te komen; voor een gedeelte moet intusschen tot geregtelijke onteigening worden overgegaan. Het groot aantal overeenkomsten, dat nadat de aanbiedingen aan de eigenaren waren gedaan, nog moest gesloten worden, in verband met de in de wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte voorkomende bepaling, dat voor al de perceelen in hetzelfde arrondissement gelegen de dagvaardingen gelijktijdig moeten geschieden, is oorzaak, dat nog slechts voor het arrondissement Roermond met genoegzame zekerheid zijn opgegeven kunnen worden de perceelen, waarvan tot geregtelijke onteigening moet worden overgegaan.

Betreffende de perceelen in het arrondissement Maastricht gelegen, heeft nog eene omstandigheid plaats gehad, waardoor de werkzaamheden voor de onteigening groote vertraging hebben ondervonden.

Door de gemagtigden namelijk was in het begin van dit jaar aan de commissie medegedeeld, dat de aankoop van eigendommen bij minnelijke overeenkomst voor dezen weg spoedig zou zijn beëindigd, terwijl nog een vrij aanzienlijk aantal der benoodigde koopacten niet bij de commissie was ontvangen.

Zij vermeende daarom de gemagtigden op die tegenstrijdigheid te moeten wijzen, onder toezending van een staat der contracten die zij had ontvangen; hetgeen tot de ontdekking leidde dat van de door een der gemagtigden verzonden stukken aan den gemagtigde die met de algemeene leiding der werkzaamheden is belast, op de post tusschen Maastricht en Echt, van de maand Julij 1862 tot Februarij jl., 20 à 25 brieven en pakketten, inhoudende koopacten en andere bescheiden betreffende den aankoop van gronden voor den Staatsspoorweg, zijn vermist.

De commissie gaf Uwe Excellentie van dit feit kennis bij haar schrijven van den 5den Februarij, n°. 387 A, en nam de vrijheid daarbij voor te stellen om Zijne Excellentie den Minister van Finantien uit te noodigen aangaande deze zaak, door tusschenkomst van den heer officier van justitie te Maastricht een gestreng onderzoek te gelasten.

Bij aanschrijving van den 28sten Maart, lit. H, 11de afd. werd aan de commissie door Uwe Excellentie gezonden een schrijven van het Departement van Finantien en bijlagen, deze aangelegenheid betreffende, met uitnoodiging om van die stukken kennis te nemen en ter aanvulling van haar berigt van den 5den Februarij mede te deelen, wat te dezer zake nader bij haar mogt zijn bekend geworden.

De commissie veroorloofde zich dienaangaande bij haar schrijven van den 30sten daaraanvolgende, n°. 942 A, op te merken dat zij, na haar voorstel van den 5den Februarij vermeend had in afwachting van hetgeen door Uwe Excellentie in deze gewigtige aangelegenheid noodig zou worden geoordeeld, harerzijds alle onderzoek te moeten staken en zich uitsluitend daartoe te moeten bepalen om de moeijelijkheden, die door het verlies der pakketten waren te voorzien, zooveel mogelijk op te lossen, zoodat haar omtrent de omstandigheden waardoor die vermissingen veroorzaakt waren dan ook niets verder bekend was geworden.

Een groot aantal dier vermiste koopacten is thans op nieuw opgemaakt, doch aangaande de verloren bescheiden of de redenen waaraan die vermissingen kunnen worden toegeschreven, is haar ook thans niets naders bekend geworden.

Bij haar schrijven van den 27sten Februarij, n°. 318 B, werd door de commissie ingezonden een staat van de perceelen gelegen in het arrondissement Roermond over den afstand waarvan het den gemagtigden niet had mogen gelukken met de eigenaren in der minne overeen te komen; in welken staat tevens de door de gemagtigden gedane aanbiedingen voor den afstand waren vermeld.

Zij stelde daarbij voor den Commissaris des Konings, op grond van art. 19 der wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte, uit te noodigen om in het geding ter onteigening voor deze perceelen op te treden.

Bovenbedoelde staat betrof een twintigtal eigenaren, waarvan intusschen later nog enkele tot afstand bij minnelijke overeenkomst zijn toegetreden.

Blijkens de aanschrijvingen Uwer Excellentie van den 11den, 16den en 26sten Maart, n°. 176, 272 en 180, 11de afd., werd aan 's Konings Commissaris in Limburg opgedragen den heer de Bieberstein, procureur bij de arrondissements-regtbank te Roermond te belasten met het te voeren geding ter zake der onteigening van de hiervoren bedoelde eigendommen.

Zoover der commissie bekend is, zullen de dagvaardingen aan de betrokken eigenaren eerlang kunnen beteekend worden.

Voor de perceelen gelegen in het arrondissement Maastricht, die voor den aanleg van den staatsspoorweg moeten worden aangekocht en niet bij minnelijke overeenkomst kunnen verkregen worden, hoopt de commissie Uwe Excellentie ook weldra de noodige opgaven te kunnen aanbieden, opdat daarvoor met het geding ter onteigening een aanvang zal kunnen gemaakt worden.

Bij aanschrijving van den 15den November 1862, n°. 204, 11de afd., had de commissie van Uwe Excellentie ontvangen de bezwaarschriften van belanghebbenden en de processen-verbaal van bezwaren tegen het plan van aanleg voor den spoorweg Maastricht-Roermond ingebragt, in de zittingen van de gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten, bedoeld in art. 10 der wet van 21 Augustus 1851, alsmede de adviesen van de genoemde gecommitteerde leden, met uitnoodiging ter tegemoetkoming aan gegronde bezwaren de noodige voorstellen te doen, waaraan door haar bij brief van den 29sten Januarij, n°. 147 B werd voldaan; welke voorstellen, blijkens aanschrijving van den 4den Maart, n°. 166, 11de afd. door Uwe Excellentie werden goedgekeurd.

Het ontwerp van overeenkomst met teekeningen betrekkelijk de aansluiting van den Staatsspoorweg aan den Aken-Maastrichtschen spoorweg, nabij het stationsemplacement te Maastricht door de commissie aangeboden bij schrijven van den 26sten November 1862, n°. 4475, en waarvan in het 5de verslag is melding gemaakt, gaf Uwe Excellentie blijkens aanschrijving van den 3den Januarij geene aanleiding tot bedenkingen, waarom de commissie bij die aanschrijving gemagtigd werd de overeenkomst, met inachtneming van enkele wijzigingen, die in het ontwerp waren aangegeven, met de Directie der Aken-Maastrichtschen Spoorweg-Maatschappij, onder nadere goedkeuring te sluiten.

Deze overeenkomst werd daarop door de commissie bij brief van den 2den Februarij, n°. 341 A, ter goedkeuring aangeboden en door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 13den daaraanvolgende, n°. 186, 11de afd., van het bewijs van goedkeuring en registratie voorzien aan haar teruggezonden.

De werken voor de bij deze overeenkomst bedoelde aansluiting moeten gedeeltelijk gemaakt worden binnen den verboden kring der vestingwerken van Maastricht, en moest, alvorens daarmede kon worden aangevangen, ingevolge art. 28 der wet van 21 December 1853 (*Staatsblad* n°. 128) in overleg met het Departement van Oorlog daartoe 's Konings vergunning worden aangevraagd.

De commissie legde daarom bij haar schrijven van den 4den April, n°. 1002 A, een plan der ontworpen werken, voor zoover die binnen den bedoelden verboden kring moesten gemaakt worden, over, en gaf daarbij Uwer Excellentie in overweging om dit plan aan den Minister van Oorlog aan te bieden en daarbij te verzoeken dat de heer eerstaanwezend officier der genie te Maastricht zou gemagtigd worden om met den heer eerstaanwezend ingenieur bij de Staatsspoorwegen Kool, onder nadere goedkeuring, wegens het maken der hierbedoelde werken, een proces-verbaal te sluiten.

Het proces-verbaal dat op grond der door Uwe Excellentie daarop verleende magtiging van den 15den April, n°. 200, 11de afd., onder nadere goedkeuring werd gesloten, is door de commissie ingezonden bij brief van den 10den Junij, n°. 1733 A.

Met het maken van de aardebaan, de kunstwerken enz. voor den weg van Vaeshartelt tot Roermond, volgens bestek n°. 21, is door den aannemer Verwaaijen met kracht voortgegaan, zoodat thans de belangrijke hoeveelheid van 1 100,000 teerling el grond verwerkt is.

Op een paar punten is reeds de spoorbaan gelegd; grond en ballast wordt, zoover de afloop der onteigeningen zulks gedoogt, met de locomotief aangevoerd; vele poorten en duikers zijn gereed en de meeste afwateringsbuizen zijn gelegd.

Met het plaatsen der ijzerconstructie van verscheidene bruggen is een aanvang gemaakt, terwijl op de wegbrug te Bunde eerlang de stalen bovenbouw kan worden gesteld, waarvan in het begin van het verslag is melding gemaakt.

De pijlers voor de doorlaatbrug te Roermond zijn tot aan de kroonlijst opgetrokken, alsmede de beide landhoofden voor de brug over de rivier de Roer, terwijl voor den pijler van deze brug het fundament gereed is.

Indien voor de voortzetting der werken geene belemmering door de onteigening werd veroorzaakt, zouden al de kunstwerken voor den weg tusschen Vaeshartelt en Roermond vóór den aanstaanden winter voltooid kunnen zijn.

Met het maken van al de stations- en haltegebouwen voor dezen weg is een aanvang gemaakt, terwijl het timmer- en smidswerk voor deze gebouwen grootendeels gereed is, zoodat met den opbouw waarschijnlijk in korten tijd groote vorderingen kunnen gemaakt worden.

Ook de wachthuisjes, beschreven in bestek 46, zullen, zooveel de onteigening zulks gedoogt, in dit jaargetijde kunnen gebouwd worden, terwijl een groot gedeelte der sluitboomen, hellingwijzers enz., waarvan de levering en plaatsing mede bij laatstgenoemd bestek is aanbesteed, gereed is.

Bij brief van den 13den Januarij, n°. 133 A, werd door de commissie ter goedkeuring aangeboden het bestek voor het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast en eenige verdere werken voor den spoorweg tusschen Maastricht en Vaeshartelt, welke werken, ingevolge magtiging van 18 Januarij, n°. 6, 11de afd., op den 5den Maart werden aanbesteed en aangenomen zijn door P. J. H. Lejeune te Maastricht, voor de som van f 96,800.

Het proces-verbaal dezer aanbesteding werd goedgekeurd bij beschikking Uwer Excellentie van den 14den Maart, n°. 208, 11de afdeeling, waarna de aannemer dadelijk met kracht begonnen is met het maken van de aardebaan en de kunstwerken, zoodat reeds eene groote hoeveelheid grond verwerkt is, en vele bouwmaterialen worden aangevoerd.

Met den aanleg der kunstwerken zijn voldoende vorderingen gemaakt, de fundamenten voor de beide landhoofden van de brug over de Kanjelbeek zijn gelegd, en men is bezig met het opmetselen van die landhoofden.

Voor de pijlers is met de ontgravingen en het leggen der fundamenten een begin gemaakt.

Bij aanschrijving van den 20sten April, n°. 290, 11de afdeeling, werd door Uwe Excellentie magtiging verleend, om op den 28sten Mei aan te besteden het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op de stations Sittard en Roermond en op de halten Bunde, Beek, Elsloo, Susteren, Echt en Maasbracht-Linne, waarvoor het bestek door de commissie ter goedkeuring was aangeboden bij haar schrijven van den 15den April, n°. 1101 A. Die werken werden aangenomen door G. L. Verwaaijen te Pannerden, voor de som van f 99,000, en het proces-verbaal werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 16den Junij, n°. 157, 11de afdeeling.

Ingevolge bekomen magtiging van den 7den Februarij, n°. 259, 11de afdeeling, werd door de commissie op den 26sten Maart aanbesteed het maken van den bovenbouw van twee bruggen bij Roermond, volgens het bestek, dat door haar was overgelegd bij brief van den 26sten Januarij, n°. 268 A.

De beide minste inschrijvers voor dit werk konden om de aan Uwe Excellentie bekende redenen niet als aannemer worden toegelaten, zoodat krachtens aanschrijving Uwer Excellentie van den 16den Mei, n°. 232, 11de afdeeling, het werk werd gegund aan de firma John Cockerill te Seraing, voor de som van f 46,790, waarvoor het proces-verbaal van aanbesteding werd goedgekeurd bij beschikking van den 25sten Junij, n°. 177, 11de afdeeling.

Bij haar schrijven van den 16den Maart, n°. 758 A, veroorloofde de commissie zich de aandacht Uwer Excellentie te vestigen op de wenschelijkheid, dat met de directie der Aken-Maastrichtsche Spoorwegmaatschappij werd in overleg getreden en, zoo mogelijk, overeengekomen aangaande het al of niet maken van een gemeenschappelijk station te Maastricht, omdat, hetzij aldaar een gemeenschappelijk of wel een afzonderlijk station wordt gemaakt, het opmaken der ontwerpen en de regeling der belangen, die de militaire verdediging betreffen, tijd vorderen, en wanneer met het opmaken der ontwerpen werd gewacht, daardoor later vermoedelijk vertraging voor het tot exploitatie overgeven van den weg zou voortspruiten.

Dien ten gevolge werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 20sten Maart, n°. 192, 11de afdeeling, opgemerkt, dat Uwe Excellentie, gelijk van zelf spreekt, aan stations voor gemeenschappelijk gebruik de voorkeur gaf, dat het er slechts op aankomt, dat zoodanig gemeen gebruik op aannemelijke voorwaarden te bedingen zij; dat de vraag is, vooreerst of de ruimte waarover kan worden beschikt, de inrigting voor gemeen gebruik toelaat en daartoe een plaatselijk onderzoek diende te worden ingesteld, waarna, zoo geen afdoend bezwaar tegen de inrigting mogt rijzen, een plan met begrooting van kosten was op te maken.

Uwe Excellentie merkte verder op dat ten andere de geldelijke voorwaarden in aanmerking komen, welk aandeel in de kosten ten laste

van elk der zamenkomende wegen zal komen, en eindelijk de dienstregeling en aan wie de dienstpolitie op het station zal behooren en dat mondeling overleg met de spoorwegdirectie alleen tot eene spoedige afdoening zal kunnen leiden.

Het kwam Uwer Excellentie ten slotte voor dat het lid der commissie de heer de Bordes als aangewezen kon worden beschouwd om bijgestaan door den heer Fijnje en den betrokken eerstaanwezend ingenieur de onderhandelingen te voeren.

Zoo als Uwer Excellentie bekend is, was genoemd lid der commissie in den laatsten tijd verhinderd door andere hem van wege Uwe Excellentie opgedragen werkzaamheden, om met de onderhandelingen voor het hiervoren genoemd doel een aanvang te maken, doch zal hij daartoe vermoedelijk binnen weinige dagen kunnen overgaan.

Gedeelte Roermond-Venlo.

De onteigeningsbescheiden, die bij de indiening van het 5de verslag werden herzien en zooveel noodig aangevuld om voor de tweede maal ter inzage van belanghebbenden te worden nedergelegd, zijn door de commissie overgelegd bij brief van den 4den Februarij, n°. 178 B, en door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 10den daaraanvolgende, n°. 174, 11de afdeeling, aan Gedeputeerde Staten van Limburg ter nederlegging toegezonden; bij welke aanschrijving tevens de eerstaanwezend ingenieur bij de Staatsspoorwegen te Maastricht werd aangewezen om de commissie uit Gedeputeerde Staten, die naar aanleiding van art. 10 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 125) zou worden benoemd, bij te staan.

De zittingen der commissie hadden plaats:
te Roermond en Maasniel, den 16den Maart;
te Swalmen en Beesel, den 17den Maart;
te Belfeld en Tegelen, den 18den Maart;
te Venlo, den 19den Maart.

De processen-verbaal der zittingen, de bezwaarschriften in deze zittingen door belanghebbenden ingebragt en de adviesen van gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten dienaangaande, werden door Uwe Excellentie aan de commissie gezonden bij aanschrijving van den 23sten April, n°. 204, 11de afdeeling, met uitnoodiging hare beschouwingen mede te deelen waartoe die bescheiden aanleiding zouden geven; waaraan door haar voldaan werd bij brief van den 22sten Mei, n°. 782 B.

De meeste dezer bezwaren betreffen het maken van parallel- en overwegen en zaken die bij de onteigening geregeld moeten worden; met de voorstellen der commissie ter tegemoetkoming aan gegronde bezwaren kon Uwe Excellentie zich, blijkens aanschrijving van den 1sten Junij, n°. 273, 11de afdeeling, vereenigen.

De voor den aanleg van dezen weg benoodigde eigendommen werden bij Koninklijk besluit van 12 April, n°. 7, ter onteigening aangewezen.

Naar aanleiding van het voorstel der commissie, dd. 18 Februarij, n°. 264 B, vermeld in den aanvang van dit verslag, werd haar bij aanschrijving van den 4den Junij, n°. 246, 11de afdeeling, medegedeeld dat door Uwe Excellentie voor de werkzaamheden van den aankoop der eigendommen onder toezigt van den heer L. F. H. Beerenbroek, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en burgemeester te Roermond, als gemagtigden waren aangewezen de heeren: J. Thissen te Roermond, P. Verheggen te Haelen, J. J. Beelen, burgemeester te Belfeld, E. J. Stox, gemeente-secretaris te Kessel, en als gemagtigde met de leiding van het werk en het voeren van de briefwisseling belast de heer H. J. H. Pieters te Roermond.

In eene zamenkomst van een der leden der commissie en van haren secretaris met den betrokken eerstaanwezend ingenieur en deze gemagtigden, te Roermond op den 15den Junij gehouden, zijn aan hen de noodige instructien en gegevens verstrekt, zoodat zij na den gevorderden eed voor den betrokken kantonregter te hebben afgelegd, met hunne werkzaamheden een aanvang konden maken.

Krachtens bovengenoemde aanschrijving werd in overleg met den heer Beerenbroek bepaald, dat de werkzaamheden aan de heeren J. Thissen en E. J. Stox zouden worden opgedragen in de gemeenten Roermond, Maastricht, Swalmen en Beesel, en aan de heeren J. J. Beelen en F. Verheggen in de gemeenten Belfeld, Tegelen en Venlo.

Bij brief van den 18den Maart n°. 799 A, werd door de commissie ingezonden een bestek voor het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast en eenige verdere werken voor den weg van Roermond naar Venlo, welke werken ingevolge bekomen magtiging van den 8sten April n°. 207, 11de afdeeling, op den 28sten Mei werden aanbesteed en aangenomen door G. L. Verwaaijen te Pannerden voor de som van f 388,000. Het proces-verbaal dezer aanbesteding werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van den 16den Junij, n°. 158, 11de afdeeling.

Sectie *Venlo—Helmond.*

Het voorstel voor de rigting van den spoorweg in die sectie, waarvan in het 5de verslag uitvoerige mededeeling is gedaan, werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij aanschrijving van den 21sten Januarij n°. 196, 11de afdeeling, terwijl de commissie bij de mededeeling van die goedkeuring uitgenoodigd werd om de onteigeningsbescheiden daarvoor te doen opmaken en tevens eene algemeene opneming te laten doen voor eene lijn in regte strekking van Venlo naar Deurne, die door het gemeentebestuur van Sevenum werd voorgestaan, zoo als mede reeds in het laatste verslag is vermeld.

Aan deze opdragt is met den meesten spoed gevolg gegeven, zoodat reeds bij brief van den 27sten April, n°. 635 B, de onteigeningsbescheiden ter goedkeuring konden worden aangeboden, benevens eene globale begrooting van kosten voor de lijn in regte strekking tusschen Venlo en Deurne, waaruit bleek dat de kosten voor den aanleg van de lijn in die rigting ruim f 45,000 hooger zouden zijn dan in de goedgekeurde rigting, niettegenstaande de eerstgenoemde rigting korter is, terwijl de meerdere kosten een gevolg daarvan zijn dat de lijn over eene lengte van 2600 el zeer goede bouwlanden, aan de gemeente Sevenum behoorende, zou doorsnijden en voor den weg over eene lengte van 5000 el gemiddeld 80 duim diepere ingravingen zouden moeten gemaakt worden dan in de vastgestelde rigting.

In deze sectie lang 39.011 el werden de navolgende halten en stations voorgesteld:

1°. eene halte Horst—Sevenum, bij en ten oosten van het punt alwaar de spoorweg den weg van Horst naar Sevenum doorsnijdt, op ongeveer 2800 el van Horst en ongeveer 1800 el van Sevenum gelegen;

2°. eene halte te Deurne, bij en ten oosten van het punt alwaar de spoorweg den weg van Deurne naar Vlierden snijdt, op ongeveer 1000 el afstand van de kom der gemeente Deurne;

3°. een station te Helmond, tusschen het punt alwaar de spoorweg het zoogenaam Smalstraatje snijdt en een weg op 175 el oostelijk van de Zuid-Willemsvaart gelegen.

De onderlinge afstand der stations en halten van gebouw tot gebouw gerekend, zal zeer nabij worden:

van Venlo tot Horst—Sevenum	11600	el;
» Horst—Sevenum tot Deurne	18010	»
» Deurne tot Helmond	9134	»

De onteigeningsbescheiden zijn ter voldoening aan de wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte in de maand Mei op last Uwer Excellentie in de betrokken Limburgsche gemeenten Venlo, Maasbree, Grubbenvorst, Sevenum, Horst en Venray alsmede in de Noordbrabantsche gemeenten Deurne, Vlierden, Bakel en Helmond voor belanghebbenden ter inzage nedergelegd.

De landhoofden en pijlers voor de brug over de Maas te Venlo (bestek n°. 9) zijn door den aannemer op den bepaalden tijd, den 1sten Junij, geheel voltooid opgeleverd.

Het proces-verbaal der op 22 December 1862 gehouden aanbesteding voor:

1°. het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast en eenige verdere werken voor den spoorweg in en bij Venlo; en

2°. het maken van eenige veranderingen aan de vestingwerken te Venlo (bestek n°. 56),

waarvan in het 5de verslag mededeeling is gedaan, werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 12 Januarij, n°. 272, 11de afd., waarna terstond door de aannemers Jockin en van Wijlick met de werken voor zoover die op 's Rijks gronden konden worden gemaakt, met kracht is aangevangen.

Bij kantbeschikking van den 23sten Maart, n°. 230, 11de afd, ontving de commissie van Uwe Excellentie om berigt en raad een adres van den raad der gemeente Maasbree, waarin verzocht werd dat ter verbetering van den toegang voor die gemeente naar het spoorwegstation te Venlo, de zij- of parallelweg, welke voor voetgangers en rijtuigen van den kiezelweg van Maastricht naar Venlo op den linker Maasoever, en over de spoorwegbrug tot aan denzelfden weg op den regter oever dier rivier aangelegd wordt, met drie honderd el zou worden verlengd tot aan den bestaanden kiezelweg naar Keulen, strekkende van de Roermondsche poort tot aan of in de nabijheid van het station.

Bij haar berigt van den 29sten April, n°. 1293 A, merkte de commissie dienaangaande op dat het verzoek van den raad der gemeente Maasbree in verband moest worden beschouwd met een adres van de kamer van koophandel en fabrieken te Venlo aan Zijne Excellentie den Minister van Oorlog, houdende verzoek om de Keulsche poort en de daarbij behoorende uitgangen door de vestingwerken te doen verbreeden, omdat die poort de toegang wordt tot het station, op welk verzoek, naar de commissie vermeende door den Minister van Oorlog afwijzend was beschikt.

Naar het schijnt zou echter ook bij zoodanige verbetering die uitweg nog altijd groote gebreken hebben, tenzij men een geheel nieuwen doorgang maakte, al de vestingbruggen verbreedde, enz., hetgeen vrij aanzienlijke uitgaven zoude vorderen.

Met het oog hierop had de raad waarschijnlijk zijn verzoek gedaan. Daarbij vermeldde hij in zijn adres de belemmering die de bewoners van den linker Maasoever in hunnen handel zullen ondervinden, wanneer men hen dwingt door de stad te gaan om het station te bereiken, door octrooijen, visitatien, straat- en weggelden, enz.

Er bestaat namelijk te Venlo eene verordening, dat elke kar of elk rijtuig, geladen of ongeladen, een weggeld aan de gemeente moet betalen. Door het maken van een nieuwen toegang langs den spoorweg zou intusschen, naar de commissie vermeent, aan dat bezwaar niet worden te gemoet gekomen, aangezien die parallelweg toch binnen de wallen van de stad zou moeten gemaakt worden en het gemeentebestuur dus ook bij het binnenkomen van de stad, van de karren en rijtuigen dezelfde belasting zal blijven heffen.

Maar kon door het maken van zoodanigen parallelweg die belasting voor de bewoners van den linker Maasoever vervallen, dan zouden toch, naar het oordeel der commissie, de kosten voor dien nieuwen toegang naar het station, welke op ruim f 25,000 worden geraamd, niet ten laste van den spoorweg kunnen gebragt worden, als zijnde uitsluitend in het belang van die bewoners, zoodat zij dan ook Uwe Excellentie voorstelde op het adres afwijzend te beschikken.

Een ander adres van den raad der gemeente Maasbree dat in handen der commissie werd gesteld, betrof een verzoek dat langs de spoorwegbruggen over de Maas en over de vestinggrachten te Venlo, die zullen worden ingerigt om gedurende den tijd dat zij niet voor het overtrekken van treinen gebruikt worden, ook te dienen voor het gewoon vervoer, afzonderlijke trottoirs of voetpaden zouden gemaakt worden, opdat wanneer bij de aankomst of het vertrek van treinen de brug voor het gewoon verkeer zal gesloten zijn, de bewoners van den linker Maasoever langs die voetpaden nog van de brug zouden kunnen gebruik maken.

Aangaande dit verzoek werd door de commissie aan Uwe Exellentie berigt dat wel is waar de spoorwegbrug bij de aankomst en het vertrek van treinen gedurende eenigen tijd voor het gewoon verkeer zal gesloten zijn en door het aanbrengen van afzonderlijke trottoirs aan dit bezwaar voor de voetgangers zou kunnen worden te gemoet gekomen, doch naar hare meening dit bezwaar bij eene goede regeling van den tijd voor het sluiten der brug, niet zoo overwegend zal zijn, om de vrij aanzienlijke uitgaven die deze inrigting zoude vorderen te wettigen; zullende die kosten, volgens eene begrooting die door haar bij dat berigt werd overgelegd, berekend naar de prijzen voor de materialen zoo als die door de firma Harkort zijn opgegeven, bedragen f 52,800, welke kosten, gevoegd bij die welke thans reeds gevorderd worden om de brug zonder trottoirs voor gewoon vervoer in te rigten, ad f 41,100, eene totale uitgave zoude vorderen van ongeveer f 94,000, waarvan de renten met bijkomende kosten van onderhoud toch wel niet door de opbrengst van een op de brug te heffen passagegeld zouden kunnen vergoed worden, zoodat zij vermeende Uwer Excellentie te moeten voorstellen, aan dit verzoek geen gevolg te geven.

Sectie *Helmond-Tilburg.*

Gedeelte Helmond-Boxtel.

Bij schrijven van den 7den Januarij, n°. 25 B werden door de commissie ter goedkeuring aangeboden de bescheiden noodig tot voor-

bereiding van de wet op de onteigening van perceelen ten behoeve van dit gedeelte van den spoorweg.

Ofschoon de rigting voor dezen weg, door de commissie voorgesteld bij brief van den 2den September 1862, nº. 3248, toen nog niet was goedgekeurd, hadden de betrokken ingenieurs vermeend, met de opnemingen voor dit gedeelte, in afwachting van de goedkeuring, zonder bezwaar te kunnen voortgaan, omdat die rigting, naar hunne meening, te zeer aan het algemeen Rijksbelang getoetst was dan dat zij konden vermoeden dat eene verandering daarin zou komen; doch voornamelijk omdat daardoor het personeel met nut werkzaam kon gehouden worden en veel tijd werd gewonnen.

Voor dit gedeelte van den weg waren de navolgende stations voorgesteld:

1º. een halte in de nabijheid der dorpen Nuenen en Tongelre, in het gehucht Beneind, ten westen van de Keuwe Driessche straat, die tevens een der toegangswegen zal zijn. Een tweede toegangsweg bestaat door de baan van Helmond naar Eindhoven.

2º. een station bij Eindhoven. Dit station zal liggen ten noorden der gemeente en zich uitstrekken van de rivier de Dommel tot den Rijksweg van Best naar Eindhoven. De toegang naar het station zal van den evengenoemden Rijksweg gemaakt worden; een tweede toegangsweg is bepaald in verband met eene nieuwe straat, door het gemeentebestuur van Eindhoven ontworpen, ten einde eene kortere verbinding van het station met de kom der gemeente te verkrijgen;

3º. een halte bij Best, ten westen van de kom der gemeente, tusschen de Zonsche steeg en den provinciaalen kiezelweg van Oirschot naar Best. De toegang naar het station zal gemaakt worden van genoemden kiezelweg.

Nadat de genoemde bescheiden in de betrokken gemeenten voor belanghebbenden ter inzage waren nedergelegd en tegen het plan geene wezenlijke bezwaren waren ingebragt, werd het ontwerp van wet voor de onteigening der benoodigde perceelen door de wetgevende magt aangenomen.

De ontwerpen der werken voor dezen spoorweg zijn gereed. Het bestek zal spoedig ter goedkeuring kunnen aangeboden worden.

Gedeelte Boxtel-Tilburg.

De onteigeningsbescheiden van dit gedeelte die bij het uitbrengen van het laatste verslag voor de tweede nederlegging werden herzien, zijn door de Commissie bij brief van den 31sten Januarij, nº. 165 B, zooveel noodig aangevuld, weder overgelegd, en werden bij aanschrijving Uwer Excellentie van den 5den Februarij, nº. 214, 11de afd., gezonden aan Gedeputeerde Staten in Noordbrabant, om in de betrokken gemeenten te worden nedergelegd, terwijl de eerstaanwezend ingenieur bij de Staatsspoorwegen te Breda werd aangewezen om de Commissie uit Gedeputeerde Staten, welke ingevolge art. 10 der wet van 28 Augustus 1851 zitting moest houden, om de bezwaren van belanghebbenden tegen het plan van aanleg van dezen spoorweg aan te hooren, bij te staan.

Deze zittingen hebben in de eerste dagen der maand Maart plaats gehad, terwijl daarna bij Koninklijk besluit van 30 Maart, nº. 47, de te onteigenen perceelen zijn aangewezen.

Bij aanschrijving van den 23sten April, nº. 201, 11de afd., ontving de commissie de processen-verbaal en bezwaarschriften van belanghebbenden tegen het plan van aanleg ingebragt, met het advies daaromtrent van de commissie uit Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, benevens twee adressen van het gemeentebestuur van Boxtel en van ingezetenen van Tilburg, met uitnoodiging om van die stukken kennis te nemen en ter voorziening in gegronde bezwaren de noodige voorstellen te doen.

De bedoelde bezwaren betroffen grootendeels het maken van over- en zijwegen, werken van afwatering en afsluitingen op punten die bij de onteigening moesten geregeld worden; bezwaren van eenig belang waren niet ingebragt.

Het berigt der commissie met de noodige voorstellen ter tegemoetkoming aan gegronde bezwaren, werd door haar ingezonden bij brief van den 5den Junij, nº. 852 B, met welke voorstellen Uwe Excellentie zich, blijkens aanschrijving van den 28sten daaraanvolgende, nº. 184, 11de afd., kon vereenigen.

Een voorstel van de gemeente Haaren tot het maken van eene nieuwe waterleiding langs de zuidzijde van den spoorweg, voor de riviertjes de Voorste stroom, de Achterste stroom en de Rosep, die in de gemeente Haaren door den spoorweg worden doorsneden, werd nog nader, bij aanschrijving van den 16den Mei, nº. 210, 11de afd., door Uwe Excellentie in handen der commissie gesteld.

Bij onderzoek van dit voorstel is het gebleken dat de voorgestelde rivierverbetering voor den aanleg van den spoorweg niet alleen geen voordeel zou zijn, zoo als door den raad der gemeente werd beweerd, doch integendeel groot bezwaar zou opleveren, en dat door de gemeente het beoogde doel even goed kon worden bereikt, hetzij door verbetering van de bestaande rivierbedding, hetzij door het maken eener waterleiding langs de noordzijde van den weg, zonder dat daarvoor de vastgestelde ontwerpen behoefden gewijzigd te worden; waarom de commissie vermeende Uwer Excellentie bij haar berigt van den 5den Junij, nº. 1681 A, te moeten voorstellen, om aan Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, door wier tusschenkomst dat voorstel was ingediend, te doen kennen, dat de verbetering der waterleiding niet door den Staat in verband met den aanleg van den Staatsspoorweg kon worden gemaakt.

Op het meergemeld voorstel van 18 Februarij, nº. 264 B, werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van 4 Junij, nº. 246, 11de afd., medegedeeld, dat voor de werkzaamheden tot den aankoop van eigendommen, onder leiding van den heer B. J. Mutsaers, lid van Gedeputeerde Staten van Noordbrabant, als gemagtigden waren aangewezen de heeren mr. A. V. H. van Baar, kantonregter en lid van de Provinciale Staten te Oirschot, A. Verheijen, burgemeester te Loon op Zand, J. F. van Uden, gemeente-secretaris te Boxtel, en A. Dijkhoff, gemeentesecretaris en candidaat-notaris te Helvoirt, en als gemagtigde met de leiding der werkzaamheden en het voeren der briefwisseling belast, G. van Eyl, griffier van het kantongeregt te Tilburg.

Krachtens die aanschrijving en in overleg met den heer Mutsaers, werden de werkzaamheden voor de gemeenten Tilburg, Berkel en Oisterwijk, opgedragen aan de heeren van Baar en Verheijen, en voor de gemeenten Oisterwijk en Boxtel, aan de heeren van Uden en Dijkhoff.

In eene op 13 Junij te Tilburg gehouden bijeenkomst werden ook aan deze gemagtigden, even als ten aanzien van voor die van de lijn Roermond-Venlo had plaats gehad, de noodige instructien gegeven.

Nadat door hen de gevorderde eed voor den kantonregter was afgelegd, en een afschrift van het proces-verbaal dier eedsaflegging bij missive der commissie van 26 Junij, nº. 979 B, aan Uwe Excellentie was ingezonden, hebben de gemagtigden een aanvang met hunne werkzaamheden gemaakt.

Bij schrijven van 6 Maart, nº. 675 A, werd door de commissie gewezen op de wenschelijkheid om in afwachting van de beslissing op de voorstellen tot benoeming van gemagtigden, tot de aanbesteding van de werken dezer sectie over te gaan, vooral omdat de uitvoering daarvan een belangrijke aanvoer van bouwstoffen moest plaats hebben, die op een gedeelte van het stationsterrein te Tilburg konden worden opgelegd en voor welk vervoer de aannemer een aanzienlijk materieel moest aanschaffen; op grond waarvan zij dan ook bij dat schrijven een bestek voor het maken van dezen spoorweg, met inbegrip van de stationsgebouwen, afsluitingen enz., met voorstel tot aanbesteding aan Uwer Excellentie's goedkeuring aanbood.

Die goedkeuring werd verleend en de dag der aanbesteding op 12 Mei bepaald bij aanschrijving van 28 Maart, nº. 273, 11de afd.

Het werk werd aangenomen voor de som van f 555,000 door J. van de Griendt te 's Hertogenbosch, en het proces-verbaal der aanbesteding door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 19 Mei, nº. 199, 11de afd.

Met de uitvoering werd onmiddellijk een aanvang gemaakt. De funderingsput voor de brug over het Smalwater met het nieuwe rivierbed zijn gedeeltelijk gegraven. Eene belangrijke hoeveelheid metselsteenen en ongeveer 10,000 teerling el ballast zijn aangevoerd.

Voor de uitvoering van eenige stationsinrigtingen, die in de evengemelde aanneming niet begrepen zijn, wordt een bestek opgemaakt.

Sectie *Tilburg-Breda*.

Gedurende dit halfjaar werden gesloten 9 koopacten voor eene oppervlakte van 3.1346 bunder.

Slechts één eigenaar werd ongenegen bevonden het gedane bod aan te nemen, waarom de commissie vermeende Uwe Excellentie te moeten voorstellen dit perceel geregtelijk te onteigenen. Dit geschiedde bij hare missive van 16 Februarij, nº. 258 B. Later gaf die eigenaar te kennen met het bod genoegen te nemen, waardoor aan het voorstel tot regterlijke onteigening geen gevolg behoefde gegeven te worden, en was hiermede de afstand in der minne voor deze sectie geheel geregeld.

De commissie deed Uwe Excellentie hiervan mededeeling bij haar schrijven van 14 April, nº. 573 B.

Bij missive van 6 Februarij, nº. 195 B, werden door de commissie de noodige voorstellen gedaan ter tegemoetkoming aan tijdens de zittingen der gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten kenbaar gemaakte en gegrond bevonden bezwaren en ingediende bezwaarschriften, die met de adviezen dier gecommitteerden tot dit einde, bij aanschrijving van 8 December 1862, nº. 246, 11 afd., in handen der commissie waren gesteld, en bij aanschrijving van 28 Februarij, nº. 200, 11 afd., werden die voorstellen door Uwe Excellentie goedgekeurd. De ingebragte bezwaren vorderden slechts eene wijziging in de regeling van gemeenschapswegen. Als zoodanig werd de aankoop noodig van eenige perceelen in de gemeente Tilburg boven die waarop aanvankelijk was gerekend. Ook van deze perceelen werd de afstand in der minne geregeld.

Thans houden de gemagtigden zich onledig met den afkoop van tiendregt op de aangekochte perceelen. Hieromtrent werden Uwer Excellentie bij missive van 13 Mei, nº. 728 B, voorstellen gedaan, waartegen, blijkens aanschrijving van den 26sten daaropvolgende, nº. 296, 11de afd., geene bedenkingen bestonden.

De uitvoering der werken op deze sectie is in het algemeen geregeld voortgezet.

Van de werken nabij Breda, die het onderwerp uitmaken van het bestek nº. 30, zijn die welke onmiddellijk op den spoorweg betrekking hebben, nagenoeg voor oplevering gereed.

Zoo als in het vorig verslag werd opgemerkt, was door Uwe Excellentie bepaald, een tot deze werken behoorenden toegangsweg naar het station vooreerst niet te maken.

Naar aanleiding van een door den aannemer ingediend verzoek om tot het maken van dien weg te mogen overgaan, of wel daarvan geheel te worden ontslagen, door de commissie medegedeeld bij brief van 7 Januarij, nº. 54 A, werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van den 21sten Januarij, nº. 138, 11de afdeeling, vergunning verleend om dien weg te maken.

De werkzaamheden voor het veranderen der vestingwerken te Breda, mede in bestek nº. 30 omschreven, zijn meer dan voldoende gevorderd, om op den bepaalden tijd opgeleverd te kunnen worden.

Gedurende den winter is achtereenvolgens voortgegaan met het op de diepte brengen van de gracht om de lunet Coehoorn, en het voltooijen van het aardewerk van die lunet en van de traverse beoosten dit werk. Er blijft van het aardewerk nog slechts te doen overig het uitgraven van een dam in de keelgracht, waarvan de grond bestemd is tot aanaarding van het wachthuis en het buskruidmagazijn, en het uitdiepen van enkele vakken in de grachten.

In de maand April is weder een aanvang gemaakt met de metselwerken en daarmede is achtereenvolgens voortgegaan, zoodat de profilmuren der lunet Coehoorn bereids voltooid en aangeaard zijn. Het wachthuis is tot de hoogte der balklaag opgetrokken; de zolderbalken zijn bereids gelegd en binnen weinige dagen zullen de muren op de volle hoogte gebragt zijn, en zal een aanvang met het stellen der dakgebinten gemaakt worden. Het metselwerk van het buskruidmagazijn is voltooid, met uitzondering van den binnenscheidsmuur en van een gedeelte van den voorsluitmuur, waarmede niet is voortgegaan, ten einde het gebouw beter te doen uitdroogen.

Op grond der bovengemelde vergunning tot het maken van den toegangsweg naar het station, bood de commissie Uwer Excellentie bij missive van 28 April, nº. 1212 A, een bestek ter goedkeuring aan voor het maken van eene ijzeren ophaalbrug in dien weg over de Mark, welke goedkeuring werd verleend bij aanschrijving van 28 April, nº. 251, 11de afdeeling. Dien ten gevolge had op den 4den Junij de aanbesteding plaats en werd de uitvoering voor de som van f 16,724 aangenomen door H. Kraseman en J. van den Wall Bake, administrateurs der Utrechtsche ijzergieterij. Het proces-verbaal der besteding werd goedgekeurd bij beschikking van 16 Junij, nº. 156, 11de afdeeling.

Even als ten aanzien van het station Maastricht, bij de behandeling van de sectie Maastricht-Roermond, is gezegd, werd bij de daar genoemde aanschrijving aan het lid der commissie de Bordes opgedragen om, bijgestaan door den ingenieur in algemeene dienst en den eerstaanwezend ingenieur, in overleg te treden met het bestuur van de Antwerpen-Rotterdamsche Spoorwegmaatschappij omtrent het gemeenschappelijk

station Breda. Ook aan dit gedeelte dier lastgeving zal eerlang gevolg worden gegeven.

De afrastering van het station Breda, volgens bestek nº. 54, waarvan de aanbesteding in het vorig verslag is vermeld, is goedgekeurd opgeleverd.

Op den 6den Mei ontstond plotseling eene scheur in de bovenflens van een der kranen van de ijzeren kraanbrug over de rivier de Mark in den spoorweg bij Breda. Spanning in het ijzer door ongelijke afkoeling bij de gieting ontstaan, is de eenige oorzaak die daarvoor kan worden aangegeven. Bij schrijven van 19 Mei, nº. 1497, gaf de commissie Uwer Excellentie kennis van dit ongeval, en bij schrijven van 9 Junij, nº. 1717 A, deed zij een voorstel tot herstelling, alsmede tot het maken van voorzieningen aan de overige zeven kranen der brug, ter voorkoming dat ook deze mogten scheuren ingeval ook in het ijzer dezer kranen ongelijke spanningen mogten ontstaan zijn.

Bij aanschrijving van 15 Junij, nº. 294, 11de afdeeling, ontving de commissie vergunning om tot dat einde eene onderhandsche overeenkomst te sluiten. Zoodanige overeenkomst werd aangegaan met de firma Wed A. Sterkman en Zoon, te 's Hage, tot een bedrag van *f* 3800, en Uwer Excellentie ter goedkeuring aangeboden bij missive van 4 Julij, nº. 2032 A, en werd tevens met het oog op de mogelijkheid eener spoedige exploitatie van de sectie Breda-Tilburg, in afwachting dier goedkeuring, last gegeven tot onmiddellijken aanvang met de werkzaamheden.

De werken voor den spoorweg Breda-Tilburg die het onderwerp uitmaken van bestek nº. 14, zijn nagenoeg gereed. De oplevering van deze werken, alsmede van de reeds gemelde volgens bestek nº. 30, is eenigzins vertraagd doordien enkele wissels niet tijdig ter beschikking van de aannemers konden gesteld worden.

De verbreeding aan de baan voor dubbelspoor, waaromtrent, zoo als in het 5de verslag werd opgemerkt, met den aannemer was overeengekomen bij staat van meerder werk, is opgeleverd.

De werken voor de bewaking en afdeeling van den spoorweg, uitmakende het 1ste perceel van bestek nº. 38, zijn voltooid.

Het stationsgebouw te Tilburg, omschreven in het bestek nº. 39, nadert zijne voltooijing.

De bergplaatsen voor locomotiven en rijtuigen en de onderbouw der groote draaischijf te Breda, volgens bestek nº. 41, zijn gereed. De voltooijing van dit werk heeft moeten wachten op de oplevering van den bovenbouw der groote draaischijf.

De verschillende gebouwen en inrigtingen op de halte Gilze en Rijen en het station te Tilburg, omschreven in bestek nº. 47, kunnen spoedig worden opgeleverd. De oplevering werd eenigzins vertraagd doordien de aankoop van het terrein, aanvankelijk bestemd voor de plaatsing der groote draaischijf te Tilburg, vertraging ondervond.

Overeenkomstig de bepalingen van het Koninklijk besluit van 6 Februarij, nº. 50, omtrent de wijze waarop de spoorwegen ingevolge art. 25 der wet van 21 Augustus 1859 over hunne geheele lengte moeten afgesloten worden, werd een bestek opgemaakt voor het maken der afsluitingen langs den spoorweg tusschen Breda en Tilburg, welk bestek Uwer Excellentie's goedkeuring ontving blijkens aanschrijving van 26 Maart, nº. 177, 11de afdeeling. Op den 23sten April had de aanbesteding plaats en werd het werk voor de som van *f* 10,970 aangenomen door J. van de Griendt te 's Hertogenbosch. Het proces-verbaal van aanbesteding werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 8 Mei, nº. 217, 11de afdeeling.

Bij die beschikking werd tevens door Uwe Excellentie opgemerkt dat de goedkeuring van de bestekken voor het maken van het stationsgebouw te Breda en voor het maken van eene verhoogde ladingplaats, bergplaats voor goederen en andere werken aldaar, bleef aangehouden tot dat omtrent de inrigting van het station zal zijn beslist.

Bij schrijven van 20 Junij, nº. 1856, bood de commissie Uwer Excellentie een bestek ter goedkeuring aan voor het maken van eenige werken ter voltooijing van het station Tilburg. Bij aanschrijving van 29 Junij nº. 239, 11de afdeeling, werd dit bestek goedgekeurd en de aanbesteding bepaald op 23 Julij e. k.

Lijn Roosendaal-Vlissingen.

Sectie *Roosendaal-Woensdrecht*.

Voor het gedeelte van deze sectie, strekkende van Roosendaal tot Bergen op Zoom, zijn met al de eigenaren overeenkomsten voor den afstand hunner gronden in der minne tot stand gekomen.

Nagenoeg alle koopacten zijn reeds door Uwe Excellentie goedgekeurd, zoodat de aankoop van grond over dit gedeelte, alleen met uitzondering van die benoodigd voor het station Roosendaal, afgeloopen is.

Ter tegemoetkoming aan de weinige en min belangrijke bezwaren, die tijdens de zittingen der commissie uit Gedeputeerde Staten, waarvan in het vorig verslag melding werd gemaakt, zijn ingebragt, deed de commissie Uwer Excellentie bij missive van 23 Februarij, nº. 291 B, voorstellen, waartegen, blijkens Uwer Excellentie's aanschrijving van 6 Maart, nº. 176, 11de afdeeling, geene bedenkingen bestonden, zoodat aan die voorstellen gevolg wordt gegeven.

Van de gronden welke voor de uitbreiding van het bestaande station Roosendaal, of voor de vestiging van een nieuw station aldaar noodig zullen zijn, kon nog geen aankoop plaats hebben doordien nog geene beslissing is genomen omtrent de plaats waar het station zal gevestigd worden en hoe dit zal worden ingerigt.

Bij haar schrijven van 14 Maart, nº. 743 A, vestigde de commissie onder meer de aandacht Uwer Excellentie op de wenschelijkheid dat eene beslissing zoude genomen worden op de vraag, of het station Roosendaal al dan niet voor gemeenschappelijk gebruik met de Antwerpen-Rotterdamsche spoorwegmaatschappij zal behooren ingerigt te worden.

Uwe Excellentie vond daarin aanleiding der commissie bij aanschrijving van 20 Maart, nº. 199, 11de afd., te doen kennen dat aan het lid de Bordes, bijgestaan door den ingenieur in algemeene dienst Fijnje en den betrokken eerstaanwezend ingenieur, moest worden opgedragen met de directie der gemelde maatschappij in mondeling overleg te treden omtrent de inrigting van het station voor gemeen gebruik, het aandeel in de kosten dat ten laste van elk der zamenloopende wegen zal komen en de regeling van de dienst en politie op het station.

Aan deze opdragt wordt gevolg gegeven.

Aangezien, voor het geval tot het maken van een afzonderlijk station werd besloten, voor den aanleg van het station meer perceelen zullen gevorderd worden dan waarop aanvankelijk was gerekend en die in het Koninklijk besluit van 22 November 1862, nº. 72, ter onteigening zijn aangewezen, achtte de commissie het wenschelijk, dat het noodige werd voorbereid om, welke beslissing ook omtrent het station mogt worden genomen, terstond daarna over den gevorderden grond te kunnen beschikken, en te voorkomen dat op de mogelijk benoodigde perceelen inmiddels gebouwen werden geplaatst, waardoor de kosten van aankoop aanzienlijk zouden kunnen stijgen.

Om die redenen bood de commissie Uwer Excellentie bij missive van 18 Maart, nº. 426 B, het grondplan der gemeente Roosendaal met bijbehoorende bescheiden aan, waarop de perceelen zijn aangegeven die boven de reeds ter onteigening aangewezene kunnen benoodigd zijn. Zij stelde Uwer Excellentie daarbij voor deze bescheiden, ter voldoening aan art. 16 der wet regelende de onteigening ten algemeenen nutte, andermaal ter inzage van belanghebbenden te doen nederleggen, om ook deze perceelen, nadat aan de voorgeschreven formaliteiten zou zijn voldaan, ter onteigening te kunnen aanwijzen.

Bij aanschrijving van 26 Maart ontving de commissie de mededeeling dat de bedoelde bescheiden aan Gedeputeerde Staten van Noordbrabant ter nederlegging waren gezonden en dat de eerstaanwezend ingenieur te Bergen op Zoom was aangewezen om de commissie uit Gedeputeerde Staten ingevolge art. 10 der opgemelde wet ter zijde te staan.

Die commissie hield hare zitting te Roosendaal op den 20sten April, tijdens welke zitting geene bezwaren zijn ingebragt.

Met den aankoop van de gronden voor het gedeelte dezer sectie strekkende van Bergen op Zoom tot Woensdrecht zijn mede vorderingen gemaakt, zoodat over bijna alle perceelen, voor zooveel de gemeente Bergen op Zoom betreft, kan worden beschikt. Voor de gemeente Woensdrecht, die wat de formaliteiten voor de wettelijke onteigening betreft in de sectie Woensdrecht-Goes is opgenomen, is na de uitvaardiging van het Koninklijk besluit tot aanwijzing van de te onteigenen perceelen aan de gemagtigden opgedragen den eigenaren een bod te doen voor den afstand hunner benoodigde perceelen.

De aarde- en kunstwerken voor het gedeelte Roosendaal-Bergen op Zoom, omschreven in bestek nº. 22, zijn als voltooid te beschouwen. Het spoor ligt over de geheele lengte van den weg, zijnde 12,951 el, en is gedurende dit halfjaar dagelijks met grond- en ballasttreinen bereden. Te Roosendaal en te Bergen op Zoom is te zamen 32,752 kubiek el ballast aangevoerd, welke achtereenvolgens bijna geheel door dit middel van vervoer op den weg werd gebragt. Op het station Bergen op Zoom zijn ook de zijsporen benevens het grootste gedeelte der wissels gelegd en wordt de groote draaischijf gesteld.

De landhoofden voor de wegbrug in den provincialen weg van Antwerpen naar Bergen op Zoom, mede in bestek nº. 22 omschreven, zijn in aanbouw. Voor het maken van die brug is de straatweg tijdelijk omgelegd.

Ook met de werken van bewaking en afsluiting, volgens bestek nº. 38, 2de perceel, zijn goede vorderingen gemaakt.

De wachthuisjes zijn met uitzondering van het verwwerk en de arbeiderswoningen nagenoeg geheel voltooid. Alle overwegsluitingen, waarschuwingborden en hellingwijzers zijn gesteld en worden geverwd.

Het stationsgebouw, de gebouwtjes voor privaten en magazijn en de verdere werken op het station Bergen op Zoom, benevens het haltegebouw te Wouw, omschreven in bestek nº. 43, kunnen op den daarvoor bepaalden tijd, zijnde 1 October a. s., geheel gereed zijn.

Bij brief van den 29sten Januarij, nº. 301 A, bood de commissie Uwer Excellentie het bestek aan voor het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op het station Bergen op Zoom, waarvan in het vorige verslag melding is gemaakt. Het werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij aanschrijving van 3 Februarij, nº. 169, 11de afdeeling.

Op den 12den Maart had de aanbesteding plaats en werd het werk door P. van Dam te Ameide als minste inschrijver aangenomen voor de som van *f* 41,670. Het proces-verbaal dezer besteding werd bij beschikking van 20 Maart, nº. 183, 11de afdeeling, door Uwe Excellentie goedgekeurd.

De funderingen van de in dit bestek (nº. 68) omschreven gebouwen zijn gelegd en met de timmerwerken wordt geregeld voortgegaan.

De afsluitingen van het station Bergen op Zoom en van de halte te Wouw, mede in deze besteding begrepen, zijn grootendeels gereed. Zonder buitengewone tegenspoeden is het te verwachten dat wanneer met dezelfde voortvarendheid als nu wordt voortgewerkt, de in dit bestek omschreven werken op den daartoe bepaalden tijd, zijnde 1 October, gereed zullen zijn.

Voor de afheining van den spoorweg tusschen Roosendaal en Bergen op Zoom, met inbegrip van de beplanting van het glacis te Bergen op Zoom, zoo als die is bepaald in het proces-verbaal betrekkelijk den aanleg van den spoorweg binnen de verboden kringen der vesting, zal eerlang een bestek ter goedkeuring kunnen worden ingezonden.

Voor het maken van de aardebaan en de kunstwerken van den spoorweg tusschen Bergen op Zoom en Woensdrecht, het bouwen van een haltegebouw te Woensdrecht en het maken van een gedeelte van den dam door de Ooster-Schelde bood de commissie Uwer Excellentie, bij missive van den 14den Maart, nº. 742 A, een bestek ter goedkeuring aan. Een deel van de in dit bestek omschreven werken, waaronder het gedeelte van den dam in de Ooster-Schelde, behooren tot de sectie Woensdrecht-Goes. Het was evenwel noodig de uitvoering dier werken gelijktijdig aan te besteden, ten einde voor de werken op de slikken van de Ooster-Schelde met voordeel gebruik te maken van de groote hoeveelheid grond welke in de verboden kringen van Bergen op Zoom moet ontgraven worden, terwijl daardoor tevens het voordeel ontstaat om, wanneer het kanaal door Zuid-Beveland voltooid is, des te spoediger met de afdamming der Ooster-Schelde gereed te kunnen zijn.

Het bestek werd door Uwe Excellentie medegedeeld aan den Minister van Oorlog en leidde bij dat Departement tot eenige opmerkingen, die bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 23 April, nº. 199, 11de afdeeling, ter kennis van de commissie werden gebragt.

Aan die opmerkingen kon zonder eenig bezwaar worden te gemoet gekomen, zoodat de commissie bij missive van 1 Junij nº. 1628 A, het bestek andermaal ter goedkeuring kon aanbieden. Die goedkeuring werd bij aanschrijving van 8 Junij, nº. 286, 11de afdeeling verleend, en daarbij de dag der aanbesteding overeenkomstig het daartoe gedane voorstel bepaald op 23 Julij a. s.

De commissie ontving daarbij tevens de mededeeling dat de directeur

der registratie en domeinen te Middelburg door het Departement van Finantien gemagtigd is toe te laten dat de klei, benoodigd voor de bekleeding van den dam, van de plaat in het verdronken land van Saftingen wordt gehaald, alsmede dat tot het verkrijgen der Koninklijke vergunning voor eene in het bestek omschreven verhooging van een parallelweg binnen de verboden kringen van de vesting Bergen op Zoom, de medewerking van den Minister van Oorlog gevraagd was.

Die vergunning werd verleend bij Koninklijk besluit van 19 Junij, n°. 86.

Sectie *Woensdrecht-Goes.*

De onteigeningsbescheiden voor deze sectie werden, ingevolge de bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 30 December 1862, n°. 190, 11de afdeeling, ontvangen uitnoodiging, bij missive van 22 Januarij, n°. 116 *B*, op nieuw ingezonden, thans voor zooveel noodig aangevuld overeenkomstig de bezwaren die tegen het plan waren kenbaar gemaakt.

Bij aanschrijving van 28 Januarij, n°. 193, 11de afdeeling, ontving de commissie de mededeeling, dat de bescheiden aan Gedeputeerde Staten van Noordbrabant en Zeeland ter nederlegging waren gezonden en dat de eerstaanwezend ingenieur te Bergen op Zoom was aangewezen om de zittingen bij te wonen, die door commissien uit Gedeputeerde Staten in de verschillende gemeenten zouden gehouden worden, ten einde de bezwaren van belanghebbenden tegen het plan van aanleg aan te hooren.

Die zittingen hadden plaats in de maand Maart, op den 2den te Woensdrecht en te Fort Bath, Rilland en Krabbendijke, op den 3den te Kruiningen, Schore en Kapelle en op den 4den te Kloetinge en Goes.

De zittingen van de commissie uit Noordbrabant te Woensdrecht en van die uit Zeeland te Fort Bath op hetzelfde uur bepaald zijnde, zoo werd op het daartoe gedaan voorstel, bij aanschrijving van 24 Februarij, n°. 160, 11de afdeeling, de adjunct-ingenieur van Idsinga door Uwe Excellentie aangewezen om den eerstaanwezend ingenieur bij de zitting te Fort Bath te vervangen.

Bij missive van 10 Maart, n°. 380 *B*, werd door de commissie overgelegd een staat, houdende vermelding en inhoudsgrootte van de te onteigenen perceelen, waarna bij Koninklijk besluit van 30 Maart, n°. 48, die perceelen ter onteigening zijn aangewezen.

De processen-verbaal van de bij de zittingen der commissien uit Gedeputeerde Staten ingebragte bezwaren, de ingediende bezwaarschriften en de adviesen der gecommitteerde leden uit Gedeputeerde Staten, werden aan de commissie gezonden bij aanschrijving van 23 April, n°. 204, 11de afdeeling, met uitnoodiging tot het doen van voorstellen ter tegemoetkoming, voor zooverre die bezwaren gegrond bevonden werden.

De meeste dier bezwaren zijn gebleken van zeer ondergeschikten aard te zijn; slechts enkele verdienen bijzondere vermelding, als:

1°. de vordering van verschillende polderbesturen in Noordbrabant tot het erlangen van verhooging, ten koste van den Staat, hunner zeedijken, om te worden gevrijwaard voor overstrooming ten gevolge van te voorziene wateropstuwing door de afdamming van de Ooster-Schelde, benevens verzekering van uitwatering dier polders waar die door de te verwachten aanslibbing dreigt te worden verlamd.

Om reden het te voorzien is dat ten gevolge van de afdamming vooral bij noordwesten stormen aan de noordzijde eene min of meer belangrijke en mogelijk ook bij zuidwesten storm aan de zuidzijde eenige opstuwing zal ontstaan, kwam het der commissie billijk voor dat de dijken op Staatskosten, zooveel noodig, worden verhoogd.

Bij haar advies van 5 Junij, n°. 852 *B*, waarbij de verschillende bezwaren overwogen zijn, deed de commissie dan ook eene opgave van de dijken, zoowel aan de Noordbrabantsche als aan de Zeeuwsche zijde, die naar hare meening zouden verhoogd moeten worden, en van het profil dat zij zich voorstelt dat daarbij zou moeten aangenomen worden. zij deed daarbij als haar gevoelen kennen dat de verhooging aan de polderbesturen behoort te worden overgelaten, onder toekenning van Rijkswege van eene vergoeding ten bedrage van de te ramen kosten voor die verhooging, en onder beding dat de uitvoering plaats hebbe ten genoegen van den hoofdingenieur van den waterstaat van het betrokken district.

Aangaande de gevreesde belemmering in de uitwatering merkte de commissie op dat het billijk schijnt dat, zoo voor de afwatering belemmerende slikken door de afdamming mogten ontstaan, de noodige middelen worden aangewend om aan die belemmeringen te gemoet te komen; maar aangezien het moeijelijk te voorzien is in hoe ver zoodanige aanslibbing of verzanding zal ontstaan, gaf zij in overweging om vóór de afdamming den bestaanden toestand te doen constateren, om later, zoo daartoe termen mogten bestaan, aangaande de tegemoetkoming met de betrokken besturen overeen te komen.

In dien zin adviseerde zij ook op het verzoek van het gemeentebestuur van Bergen op Zoom om voorziening, ten koste van den Staat, voor het geval dat door aanslibbing ten gevolge van de afsluiting der Ooster-Schelde, de vaart op Bergen op Zoom mogt worden belemmerd.

2°. het verzoek tot het erlangen van een weg voor gewoon vervoer langs den zuidelijken berm van den ontworpen dam door de Ooster-Schelde, door verbreeding van den berm aan die zijde.

Eene verbinding der provincien Noordbrabant en Zeeland door een weg voor gewoon vervoer over den zuidelijken berm van den dam, is op zich zelf beschouwd nuttig en wenschelijk, doch het voordeel zal vermoedelijk niet opwegen tegen de belangrijke uitgaven die, de begrinding of bestrating en de afrastering buiten rekening gelaten, op ruim honderd duizend gulden geraamd zijn, terwijl een tijdelijke verbindingsweg zou kunnen gelegd worden op den noordelijken berm van den dam, die op daartoe genoegzame breedte zal worden aangelegd en slechts zelden bij stormvloeden onbruikbaar zal zijn. Een zoodanig tijdelijk hulpmiddel verdient aanprijzing, omdat het te verwachten is dat de aanslibbing aan de zuidzijde van den dam inpoldering zal ten gevolge hebben en als van zelf er toe leiden zal dat een gemeenschapsweg tusschen de beide provincien in dien polder alsdan met veel minder kosten zal kunnen gemaakt worden.

De commissie stelde Uwer Excellentie voor om wanneer de provincien Noordbrabant en Zeeland de meening mogten toegedaan blijven dat eene uitgaaf van ruim een ton gouds voor de inrigting van den zuidelijken berm des dams, om daarop een verbindingsweg aan te leggen, niet te hoog is, aan de besturen mede te deelen, dat die verbreeding zal worden gemaakt indien de daarvoor gevorderde uitgaven door de beide provincien worden gedragen.

3°. het verzoek tot plaatsing eener halte voor de gemeente Fort Bath.

Eene halte voor Fort Bath zoude moeten geplaatst worden aan den aldaar bestaanden hoofdweg en alsdan slechts 3500 el, langs den spoorweg gemeten, verwijderd zijn vande halte Krabbendijke, een afstand die in het belang eener goede exploitatie te gering is om den aanleg eener halte voor eene gemeente van 600 zielen te wettigen. Daar het overigens te vermoeden is dat Fort Bath, hetwelk thans de eerste aanlegplaats is voor schepen van Belgie komende, na de te verwachten aanslibbing niet meer aan het vaarwater zal gelegen zijn, zoo heeft de commissie voorgesteld aan dit verzoek geen gevolg te geven.

4°. reclame van de besturen van den Reigersbergschen en van den Stroodorppolder, tegen de bepaling dat de schotbalksluitingen der te doorsnijden polderdijken niet uitsluitend onder het beheer dier besturen zijn geplaatst, en verzoek van die besturen om de polders en de ingelanden te waarborgen voor alle schade die een gevolg van die doorsnijding zou kunnen zijn.

Bij haar schrijven van 30 April, n°. 1305 A, had de commissie Uwe Excellentie reeds in kennis gesteld met de redenen die het sluiten eener overeenkomst met verschillende polderbesturen in Zeeland, waaronder dat van den Reigersbergschen polder, onmogelijk maakten. Bij de aan de polderbesturen voorgelegde ontwerpovereenkomst waren de schotbalken ten allen tijde voor het polderbestuur beschikbaar gesteld, doch hebben deze besturen geweigerd de vergunning tot de doorsnijding der bedoelde dijken te geven en daartoe eene overeenkomst aan te gaan, tenzij daarbij waarborg bedongen werd voor alle schade die een gevolg van inbraak zoude kunnen zijn.

Het advies der commissie was dus om aan deze reclame geen gevolg te geven.

5°. het verzoek van den gemeenteraad van Kruiningen om eene halte voor die gemeente.

In de beweegredenen tot dit verzoek heeft de commissie aanleiding gevonden voor te stellen voor de gemeente Kruiningen eene halte te bepalen waar enkele treinen zullen ophouden.

Bij aanschrijving van den 29sten Junij, n°. 257, 11de afd., gaf Uwe Excellentie der commissie kennis dat er in het algemeen geene bedenking bestaat om volgens de voorgestelde wijze ten aanzien van de ingebragte bezwaren te handelen, doch verlangde Uwe Excellentie aangaande enkele punten van ondergeschikt belang nog eenige nadere toelichting, en ontving de commissie de mededeeling dat zij aangaande de punten in dit verslag sub 1 en 2 behandeld een nader schrijven kan te gemoet zien.

Op haar boven aangehaald schrijven van 30 April, had de commissie bij aanschrijving van 30 Mei, n° 231, 11de afdeeling, reeds het berigt ontvangen, dat Uwe Excellentie zich met de voorstellen der commissie daarin vervat vereenigde, en bepaald had, dat met de polderbesturen niet verder over de insnijding van dijken zou worden onderhandeld, maar te zijner tijd, ook zonder bewilliging, tot die insnijding zou kunnen worden overgegaan.

Met de besturen van den polder de Breede Watering bewesten Yerseke en van den Kruiningschen polder, zijn intusschen, behoudens nadere goedkeuring, overeenkomsten tot stand gekomen omtrent de doorsnijding hunner binnen-polderdijken, onder voorwaarde van voorziening door gemetselde waterkeering van de insnijding.

Een ontwerpbestek voor de aarde- en kunstwerken, benevens de levering van eene hoeveelheid ballast voor den spoorweg op Zuid-Beveland tot Goes en het bouwen van een stationsgebouw te Goes en van haltegebouwen te Krabbendijke en Kapelle-Biezelinge, is gereed om ter goedkeuring te worden ingezonden.

Ook het bestek van den onderbouw der draaibrug over het kanaal door Zuid-Beveland met daarbij behoorende brugwachterswoning, zal weldra worden aangeboden, terwijl een ontwerp voor den bovenbouw in behandeling is.

Sectie Goes-Vlissingen.

Een ontwerp voor de rigting aan deze sectie te geven, is na het volbrengen van de noodige opnemingen in kaart gebragt, en maakt een punt van onderzoek bij de commissie uit.

Kanaal door Zuid-Beveland.

De aankoop van gronden voor de suatiesluis met boezem en voor de beide waterleidingen in de Breede Watering bewesten Yerseke is thans ten einde gebragt.

De voor de verbetering van den Schoorschen Zouten weg benoodigde gronden zijn onder nadere goedkeuring van Uwe Excellentie aangekocht.

Ook heeft de afstand plaats gehad van het gedeelte van den Schoorschen en van den Vlaakschen Zandweg, voor zooverre deze door het kanaal worden gesneden.

Verder wordt ingevolge de door Uwe Excellentie bij aanschrijving van 11 Maart, n°. 175, 11de afdeeling, verleende magtiging onderhandeld over den aankoop van nog benoodigde gronden, gelegen ter weêrszijden van de groote sluizen te Wemeldinge en te Hansweert.

De werkzaamheden aan de suatiesluis die, blijkens het vorig verslag, op den 20sten November tijdelijk zijn gestaakt, werden den 9den Maart hervat.

Bij de voortzetting van het baggerwerk van de beide sleuven voor de zandkisten achter de sluis, bleek het dat de zandlaag onder de slappe gronden voor het grootste gedeelte dieper lag dan 5 el onder den bodem der sluiskom, waarop aanvankelijk was gerekend; op het diepste punt werd deze zandlaag eerst aangetroffen op 6.30 el beneden dien bodem of 10.90 el onder hoogwater.

Dienvolgens moest ook aan het geheele profil van uitbaggering en nadere aanstorting met grond uitbreiding worden gegeven.

De beide sleuven waren voltooid en aangevuld op den 30sten Mei.

Onmiddellijk hierna is met de wederaanaarding der sluis en het aanbrengen van den berm van den ontgraven dijk boven de zandkisten aangevangen, zoodat de nieuwe dijk nu de hoogte van ruim 1 el boven hoogwaterpeil bereikt heeft.

Met het graven der suatiekil in de voorgronden en het aanbrengen van de daarnevens gelegen rijshoofden is een aanvang gemaakt.

Het binnenstortebed en de pakwerken aan de binnenzijde der sluis, vroeger reeds gemaakt, doch ten gevolge der verzakking opgenomen, zijn weder aangebragt.

Zonder verdere ongevallen laat het zich aanzien dat de sluis met bijbehoorende werken spoedig zal voltooid zijn.

De werkzaamheden aan de twee waterleidingen met bijbehoorende werken voor de Breede Watering bewesten Yerseke zijn eveneens den 9den Maart hervat, nadat in dien tusschentijd de bezwaren van onteigening waren uit den weg geruimd. De beide waterleidingen te zamen lang 4753 el, zijn voltooid, even als de twee bij de staking der werk-

zaamheden op 29 October 1862 nog ontbrekende duikers. De dekwerken van den ijzeren duiker door den Kruiningschen zanddijk zijn gelegd, zoodat het werk nagenoeg voltooid is.

Zoo als in het vorig verslag werd opgemerkt was van het noordelijk deel van het kanaal een gedeelte afgewerkt en op het overige ten lengte van 2010 el het dieper graven, ten gevolge van afschuivingen, onmogelijk geworden.

Nadat de aannemer na bekomen aanschrijving is blijven volharden in zijne weigering om het werk door baggeren te voltooijen, is dit werk ten zijnen koste, ingevolge de bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 9 Januarij, n°. 206, 11de afdeeling, verleende magtiging onderhands aanbesteed, en als minste inschrijver aangenomen door D. Belier te Scherpenisse voor den prijs van f 0,94 per teerling el. Deze overeenkomst werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 24 April n°. 205, 11de afdeeling. De te baggeren hoeveelheid bedraagt nagenoeg 70,000 teerling el. Den 8sten Junij is met dit werk aangevangen.

Het graven van het kanaal tusschen den Bonsij en den Rijksweg is gedurende den geheelen winter voortgezet. Uit dit gedeelte is nu verwerkt eene hoeveelheid van 60,000 teerling el, waarvan nagenoeg 50,000 teerling el over hulpspoor vervoerd is naar de kanaaldijken ten zuiden van den Rijksweg, over een afstand van gemiddeld 1800 el. De overige grond is gedeeltelijk verwerkt in de wederzijdsche kanaaldijken tot voltooijing van het profil en gedeeltelijk op de binnenbermen geborgen, ten einde later vervoerd te worden.

Van de bekleeding van een gedeelte der kanaalboorden met klei, waarvan in het vorig verslag melding is gemaakt, is het gedeelte van 1.50 el tot 0.50 el onder AP. ter oppervlakte van 5670 vierk. el afgemaakt.

Aan de schutsluis te Hansweert zijn de werkzaamheden den 9den Januarij begonnen. De watermaling geschiedt met het vóór den aanvang reeds aanwezige vaste stoomwerktuig en eene locomobile van 12 paardekracht, welke echter alleen in bijzondere omstandigheden gelijktijdig werken.

De beide funderingputten van het buiten- en binnensluishoofd zijn uitgegraven tot de diepte van 7 el onder AP., terwijl de meerder benoodigde diepte denkelijk eerst na het heijen der palen zal ontgraven worden.

De beheijing van het binnensluishoofd is den 4den Junij met eene stoomhei begonnen en wordt geregeld voortgezet.

Aan de schutsluis te Wemeldinge is den 18den Januarij met de werkzaamheden een aanvang gemaakt. De bemaling geschiedt eveneens met een vast stoomwerktuig en eene locomobile van 12 paardekracht.

Bij de ontlediging van den put bleek het al spoedig dat de glooijingen niet bleven staan en er bij eenige ontgraving belangrijke afschuivingen te verwachten waren. Daar toen, om de benoodigde diepte te bereiken, nog 3.50 el dieper moest gegraven worden, werd voorgesteld den geheelen put ter lengte van omstreeks 710 el lengte te omkuipen, waarvan de kosten, ingevolge bepalingen van het bestek, voor 4/5 door het Rijk moeten gedragen worden.

Het maken dezer omkuiping werd goedgekeurd bij Uwer Excellentie's beschikking van 2 Mei, n°. 290, 11de afd.

Langs de beide zijden van het binnensluishoofd en voor het gedeelte van het buitensluishoofd naar de pompstelling van het vaste stoomwerktuig zijn de palen dezer omkuiping geheid, de gordingen aangebragt en een gedeelte der damplanken geslagen.

Met de ontgraving van het binnensluishoofd is men gevorderd tot ruim 6 el onder AP., met die van het buitensluishoofd is een aanvang gemaakt.

Op den 22sten Januarij had de aanbesteding plaats van het maken eener wachterswoning nabij de suatiesluis van de Breede Watering bewesten Yerseke. Dit werk werd voor de som van f 3115 aangenomen door A. le Clercq te Kruiningen, en het proces-verbaal der aanbesteding door Uwer Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 6 Februarij, n°. 116, 11de afd. Met het werk is den 11den Maart aangevangen, het metselwerk is voltooid. Met de binnenbetimmering en het verwwerk is men bezig. De voltooijing van de woning kan spoedig te gemoet worden gezien.

Bij brief van 16 Februarij, n°. 472, bood de commissie Uwer Excellentie een bestek ter goedkeuring aan voor het maken van de havendammen en buitenhaven aan den zuidelijken mond van het kanaal door Zuid-Beveland.

Bij aanschrijving van 20 Februarij, n°. 112, 11de afd., werd dit bestek door Uwe Excellentie goedgekeurd en de aanbesteding bepaald op 2 April. Alstoen werd het werk aangenomen voor de som van f 287,000, door J. van Haaften te Sliedrecht, en het proces-verbaal der aanbesteding goedgekeurd bij beschikking van den 19den April, n°. 17.

Op het daartoe door den aannemer ingediend verzoek werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van 26 Mei bepaald, dat hij van de aanneming zou worden ontslagen en aan de commissie opgedragen, onder nadere goedkeuring, een contract met den aannemer aan te gaan tot vernietiging van het goedgekeurd en geregistreerd proces-verbaal, alsmede een voorstel tot herbesteding te doen.

Aan die lastgeving werd bij brieven van 18 Junij, n°. 1826 A, en 12 Junij, n°. 1764 A, voldaan wat de overeenkomst betreft, nadat het deswege opgemaakt ontwerp bij aanschrijving van 9 Junij, n°. 218, 11de afdeeling, Uwer Excellentie's goedkeuring had erlangd.

De overeenkomst werd vervolgens goedgekeurd bij beschikking van 23 Junij, n°. 198, 11de afdeeling, en de herbesteding van het werk bij aanschrijving van 20 Junij lit. G. bepaald op 2 Julij.

Bij aanschrijving van 3 Februarij, n°. 175, 11de afdeeling, ontving de commissie de mededeeling dat het ontwerp voor het ophoogen en begrinden van den Scheorschen Zouten weg en het bouwen van eene brug over het kanaal in die rigting, bij Gedeputeerde Staten van Zeeland tot geene bedenkingen had geleid en dienovereenkomstig de werken van het kanaal kunnen worden voortgezet.

Dien ten gevolge werd Uwer Excellentie bij brief van 22 Januarij n°. 1875, een bestek ter goedkeuring aangeboden voor het verbreeden, verhoogen en begrinden van den Schoorschen Zouten weg, het leggen van twee duikers in dien weg, het voor tijdelijk gebruik omleggen van dien weg en het verhoogen en begrinden van den Vlaakschen Zandweg van Vlake tot aan het kanaal door Zuid-Beveland. Bij aanschrijving van 29 Junij, n°. 240, 11de afdeeling, werd dit bestek goedgekeurd en de aanbesteding bepaald op 30 Julij e. k.

Bij missive van den 27sten Februarij, n°. 598 A, stelde de commissie voor, de belangrijke hoeveelheid van verschillende materialen en werktuigen, afkomstig van de voormalige indijkingmaatschappij, welke aan het kanaal aanwezig waren, met uitzondering van de werktuigen die geacht konden worden bij de werken van het kanaal van dienst te kunnen zijn, aan den ontvanger van de registratie en domeinen te Goes te doen overgeven en Uwer Excellentie's ambtgenoot van Finantien uit te noodigen voor den openbaren verkoop van die voorwerpen de noodige bevelen te willen geven. De commissie ontving daarop bij aanschrijving van 18 Maart, n°. 201, 11de afd., de mededeeling, dat de ontvanger der registratie en domeinen te Goes tot overname en verkoop der goederen gemagtigd was, en werd uitgenoodigd de overgave door den hoofdingenieur van den waterstaat in Zeeland te doen plaats hebben.

De verkoop heeft op 15, 16 en 17 April plaats gehad en is zeer gunstig uitgevallen, hebbende f 26,040,50 opgebragt.

Lijn Venlo-Pruissische grenzen.

Bij brief van den 13den Mei, n°. 1439 A, deed de commissie Uwer Excellentie een voorstel betreffende de rigting, welke voor deze lijn, naar hare meening, zoude moeten worden aangenomen. Deze rigting, welke op de daarbij overgelegde kaart is aangegeven, is getrokken naar de zijde van Wankum, en wordt, niettegenstaande eene meerdere lengte van 2470 el, aanbevolen boven eene rigting naar de zijde van Vierssen, omdat voor laatstgemelde, bij eene ingraving op de grens van 5 el, op de geheele lijn eene helling van 1 à 150 vereischt wordt, en bovendien op Pruissisch gebied vermoedelijk nog belangrijke aardewerken noodig zullen zijn, terwijl de weg in de rigting op Wankum nagenoeg geheel in vlak terrein zal kunnen gemaakt worden.

Blijkens aanschrijving van 16 Mei, n°. 280, 11de afd., kwam Uwer Excellentie de aanbevolen rigting over het algemeen goed en verkieselijk voor, doch wenschte Uwe Excellentie te worden onderrigt omtrent de reden der slingering, alsmede een overzigt te ontvangen van de voortzetting tot aan de grens in betrekking tot Kempen.

Aan die opdragt werd voldaan bij schrijven van 2 Junij, n°. 1647 A, door de mededeeling dat de slingering in de lijn over de hoogten naar Vierssen noodig is om langs de hellingen die hoogten te bereiken, en voor de andere rigting om langs den voet der hoogten bij het station Venlo in de lijn van Maastricht naar Helmond te kunnen vallen.

Voor het overzigt van de voortzetting der voorgestelde rigting, legde de commissie eene kaart over, waarop waren aangewezen, behalve de bestaande spoorwegen en de rigtingen naar de grenzen, ook de mogelijke voortzettingen dier rigtingen op Pruissisch grondgebied.

De commissie gaf daarbij te kennen dat zij vermeend had, overeenkomstig Uwer Excellentie's bedoeling te handelen, door last te geven tot uitbakening en waterpassing der rigting, welke aanvankelijk Uwer Excellentie's goedkeuring had verkregen.

Lijn Utrecht-Boxtel.

Sectie Utrecht-Kuilenburg.

Voor deze sectie zijn nagenoeg alle koopacten voor de eigendommen, die bij minnelijke schikking werden afgestaan, gesloten, en door Uwe Excellentie goedgekeurd. Enkele eigenaren bleven ongenegen het bod door de gemagtigden gedaan, aan te nemen, waarom de commissie Uwer Excellentie bij haar schrijven van 23 Februarij, n°. 292 B, voorstelde, den Commissaris des Konings in de provincie Utrecht uit te noodigen in het geding ter onteigening op te treden voor de perceelen waarvan den afstand niet in der minne had kunnen verkregen worden.

Bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 11 Maart, n°. 176, 11de afdeeling, werd aan dat voorstel gevolg gegeven, en de Rijksadvocaat in de provincie Utrecht belast met het te voeren geding voor de arrondissements-regtbank te Amersfoort, binnen welker gebied de te onteigenen perceelen gelegen zijn. Eene dagvaarding der eigenaren om op den 22sten Mei ter zitting van de regtbank te verschijnen is geschied.

Even vóór en kort na de dagvaarding traden nog drie eigenaren toe, zoodat het aantal dergenen die niet tot schikking gezind zijn tot twaalf is teruggebragt, waarvan tien te Schalkwijk hunne eigendommen hebben en woonachtig zijn.

Het proces-verbaal der aanbesteding van het maken van de aardebaan en de kunstwerken van het Rijndijkje tot den noorder Lekdijk, volgens bestek n°. 50, welke op den 12den December 1862 had plaats gehad, werd op voorstel der commissie van 13 Januarij n°. 184 A, bij Uwer Excellentie's beschikking van 19 Januarij lit. A, 11de afdeeling afgekeurd, en de herbesteding bepaald op 12 Februarij. Bij die herbesteding werd de uitvoering der werken als minste inschrijver aangenomen door J. Blankevoort te Amsterdam, voor eene som van f 224,900; het proces-verbaal werd goedgekeurd bij beschikking van 3 Maart n°. 148, 11de afdeeling.

De aannemer heeft een aanvang gemaakt met de bij het bestek voor dit jaar bepaalde grondwerken en wel in de eerste plaats met den oprit bij den noorder Lekdijk. Met het heiwerk voor de poeren in dien oprit, voor den duiker over de Honswijksche wetering en voor die bij de Slotsteeg is begonnen.

Bij missive van 15 Januarij, n°. 160 A, voldeed de commissie aan Uwer Excellentie's aanschrijving van 8 December 1862, n°. 249, 11de afdeeling, door hare zienswijze te doen kennen aangaande den uitslag der bemoeijingen van Gedeputeerde Staten van Utrecht en Gelderland, in zake het door hen gehouden overleg met de betrokken dijksbesturen, betreffende de regeling der uitvoering van verhooging en verzwaring der Lekdijken.

In de provincie Utrecht heeft dat overleg plaats gehad tusschen Gedeputeerde Staten, bijgestaan door den hoofdingenieur van den waterstaat, met het collegie van den Lekdijk Bovendams.

Dat collegie verlangde:

a. verhooging van den dijk bij de brug met 1 el, op 5000 el opwaarts te niet loopende; bovendien een berm van 8 el of binnenglooijing van 5 op 1;

b. het verleggen, ophoogen en als leidam inrigten van den zeedam; terwijl

c. het collegie zich bereid verklaarde de werken te doen uitvoeren, onder voorwaarde dat de kosten geheel door het Rijk worden gedragen.

Gedeputeerde Staten ondersteunden deze voorstellen.

De hoofdingenieur verwacht door den bouw van de spoorwegbrug geen meerder gevaar voor ijsverstopping en acht de dijksverhoogingen doelloos.

Ten aanzien van de kosten is de hoofdingenieur van meening dat die ten deele door het dijkscollegie gedragen moeten worden, terwijl het

collegie zoo als gezegd is, als ook Gedeputeerde Staten, vermeenen dat zij geheel ten laste van den Staat moeten komen.

Gedeputeerde Staten maakten bovendien de opmerking dat de voorgestelde voorziening berust op de onderstelling dat met Rijkssubsidie aan den tegenoverliggenden dijk geene meerdere hoogte en keerend vermogen, noch over een langeren afstand dan aan den noorder Lekdijk zal worden gegeven, en verzochten derhalve inzage van de plannen die tot voorziening van de zuidelijke waterkeering, zullen worden noodig geoordeeld, alvorens die worden vastgesteld.

De commissie stemt met Gedeputeerde Staten in, dat de verbeteringswerken op de beide rivieroevers zoodanig moeten zijn, dat geene meerdere hoogte of waterkeerend vermogen aan de eene boven de andere zijde worde gegeven.

In de provincie Gelderland hebben twee leden van Gedeputeerde Staten zich, bijgestaan door den Griffier der Staten en door den hoofdingenieur van den waterstaat, in betrekking gesteld met de dijksbesturen van Kuilenburg, Buren, Nederbetuwe en Tielerwaard om over de verhooging te onderhandelen.

Al deze besturen zijn eenstemmig omtrent de meening, die ook door Gedeputeerde Staten gedeeld wordt, dat verhooging van 1 el bij de brug, te niet loopende op 12,500 el bovenwaarts, noodig is om zekerheid tegen gevaar voor ijsverstopping te geven en dat daarbij eene kruinsbreedte moet aangenomen worden voor Nederbetuwe op 4.50 el, voor Buren op 5.50 el en voor Kuilenburg op 6.00 el met buiten- en binnenbeloopen van 2 en 2½ maal de hoogte.

De hoofdingenieur is van gevoelen dat de verhooging van 1 el bij de brug zich over ongeveer 10,000 el opwaarts zal moeten uitstrekken; dat de verzwaring behoort plaats te vinden door aan den verhoogden dijk dezelfde kruinsbreedte en glooijingen als de bestaande te geven, en de begrootingen van kosten op dien grondslag moeten opgemaakt worden, aan de dijksbesturen overlatende de dijksverbetering op hunne kosten nog verder uit te strekken.

De commissie kan zich geheel met de meening van den hoofdingenieur vereenigen hoezeer daardoor eenigzins van het voorstel van Gedeputeerde Staten wordt afgeweken.

De dijkscollegien hebben zich bereid verklaard de uitvoering van de te maken werken voor zich te nemen en de begrooting in overleg met gecommitteerden van Uwe Excellentie op te maken.

Ook bij de besturen is in beginsel aangenomen dat de verhooging der dijken op de beide oevers gelijkelijk moet plaats hebben.

Daartoe acht de commissie overleg tusschen Gedeputeerde Staten der beide provincien onvermijdelijk.

Als slotsom harer beschouwingen vermeende de commissie in overweging te moeten geven:

1°. Gedeputeerde Staten van Gelderland en Utrecht voor de verleende tusschenkomst en aanvankelijk verkregen toenadering der dijksbesturen dank te zeggen;

2°. hen wederkeerig in staat te stellen kennis te nemen van de voorstellen door de tegenoverliggende dijkscollegien gedaan;

3°. Gedeputeerde Staten te wijzen op de afwijkingen in de voorstellen dier beide collegien bestaande, en uit te noodigen door gemeenschappelijk overleg te trachten de verlangde eenheid van inzigt te verkrijgen;

4°. in beginsel aan te nemen dat de dijksverhooging bij de brug niet meer zal bedragen dan 1 el en zich niet verder zal uitstrekken dan 10,000 el opwaarts; tevens te bepalen dat bij de verhooging aan de dijkskruinen geene meerdere breedte noch aan de glooijingen flaauwere hellingen zullen gegeven worden dan de thans bestaande, in zooverre namelijk de verbeteringswerken ten koste van den Staat geschieden;

5°. aan de dijkscollegien vrij te laten onder Uwer Excellentie's goedkeuring het verbeteringswerk op ruimer schaal te doen uitvoeren, mits de meerdere kosten niet ten laste van den Staat komen;

6°. Gedeputeerde Staten uit te noodigen door de dijkscollegien in overleg met den hoofdingenieur van den waterstaat begrootingen van het verbeteringswerk te doen opmaken volgens den grondslag sub 4°. vermeld;

7°. gelijke begrootingen op gelijke wijze te doen opmaken voor andere ontwerpen, waarvan de uitvoering door de collegien mogt worden verlangd, opdat door Uwe Excellentie zou kunnen beoordeeld worden, tot welk bedrag de bijdrage van den Staat behoort te worden opgevoerd;

8°. in beginsel aan te nemen, dat de werken door de dijkscollegien zelve, onder toezigt van Gedeputeerde Staten, zullen uitgevoerd worden, en

9°. omtrent de verlangde verlegging en verhooging van den veerdam tegenover Kuilenburg een nader, meer omstandig voorstel te vragen, met bijvoeging van situatieteekeningen en profillen, ten einde dat voorstel met juistheid te kunnen beoordeelen; waarbij reeds zou kunnen te kennen gegeven worden, dat aan de afstrooming van opperwater en ijs in het stroombed der rivier, in verband met de ontworpen openingen der spoorwegbrug, geene beletselen kunnen toegelaten worden.

Bij aanschrijving van 21 en 28 Januarij, n°. 186 en 188, 11de afd., ontving de commissie mededeeling van de antwoorden van de regeringen der Rhijnoever-staten betrekkelijk de ontworpen overbrugging bij Kuilenburg, en werd zij uitgenoodigd ten aanzien van de bedingen door Pruissen gemaakt hare zienswijze te doen kennen, blijkende het uit de overgelegde stukken dat de overige Regeringen zich ten gunste van de overbrugging hadden verklaard.

Van wege de Pruissische regering waren de volgende vijf bedenkingen gemaakt:

1°. de verbeteringswerken en vooruitbrenging der oevers tot aan de normaallijnen, te gelijkertijd met de sluiting van de regteropening van 80 el uit te voeren, en ingeval na voltooijing der brug het riviervak benedenwaarts eene mindere vaardiepte dan van 2,5 el onder het nulpunt der peilschaal te Kuilenburg mogt verkrijgen, alsdan de verbetering tot 800 el beneden profil LXXV voort te zetten;

2°. de door uitbaggering te verkrijgen diepte zoover uit te strekken dat boven en beneden de brug de schepen gemakkelijk wenden kunnen, waartoe eene breedte van 80 en ten minste 500 el lengte aan beide zijden gevorderd wordt;

3°. de brug 1 el hooger te leggen en dus op 17 el + AP. in overeenstemming met de hoogte der brug te Keulen boven middelbaren waterstand;

4°. gedurende den bouw onafgebroken eene stoomboot gereed te houden met welke de schepen en vlotten kosteloos door de bouwplaats gesleept worden;

5°. het jaagpad aan den linker brugpijler met den oever boven en beneden de brug in zoodanige verbinding te brengen, dat bij doorvaren van schepen met behulp van paarden onafgebroken en krachtig doorgejaagd kan worden.

Bij hare missive van 19 Februarij, n°. 518 A, gaf de commissie dienaangaande te kennen:

ad 1um. ten eerste, dat aan dit beding, als genoegzaam in overeenstemming met de wijzigingen die volgens advies van den Waterstaat in het ontwerp zijn gemaakt, kan toegegeven worden. De daartoe dienende kribwerken zijn in het bestek voor den onderbouw der brug opgenomen en moeten in verband met de uitbaggering der rivier vóór het einde van dit jaar voltooid worden;

ten tweede, dat tegenwoordig noch boven, noch beneden de brug eene doorgaande vaardiepte bestaat als verlangd werd en dus deze vordering vermoedelijk op eene dwaling berust, die tijdens de zitting der commissie voor de Rhijnvaart gemakkelijk kan opgelost worden, en dat de uitbaggering der rivier zou kunnen toegezegd worden overeenkomstig de bij de overgelegde stukken aangegeven dwarsprofillen;

ad 2um. dat het vermoedelijk geen bezwaar zal opleveren door uitbaggering de verlangde diepte te verkrijgen;

ad 3um. dat de hoogte van de brug te Kuilenburg ruimschoots beantwoordt aan die van de brug te Keulen en dat dus dezelfde gronden die bij Pruissen hebben gegolden om het ontwerp voor de brug te Mainz goed te keuren, ook hier bestaan; waarbij nog in aanmerking kan genomen worden dat de Lek slechts een zijtak van den Boven-Rhijn is, waarop de vaart van veel minder beteekenis is dan op de Waal, die als de voornaamste voortzetting van den Rijn door Nederland te beschouwen is;

ad 4um. dat er bedenking bestaat om aan dezen eisch toe te geven, daar dergelijke voorwaarde ook niet bij den bouw der bruggen te Keulen en te Mainz is gemaakt en alzoo bij deze brug, waar veel minder scheepvaart is, nog minder noodig schijnt;

ad 5um. dat aan het verlangen tot doortrekking van het jaagpad in het belang der scheepvaart kan toegegeven worden.

De commissie stelt alzoo Uwer Excellentie voor, den Nederlandschen gemagtigde bij de Rhijnvaart-commissie op te dragen:

1°. op het 1ste en 2de beding van den Pruissischen commissaris te antwoorden in den zin als hierboven kortelijk is aangegeven;

2°. het 3de en 4de beding te bestrijden; en

3°. het 5de beding toe te geven.

Bij aanschrijving van 10 April, lit. E, 11de afdeeling, ontving de commissie de mededeeling dat de centrale commissie voor de Rhijnvaart op den 15den April te Kuilenburg eene buitengewone bijeenkomst zoude houden, terwijl de technische commissarissen zich reeds den 14den aldaar zouden bevinden, en werd de ingenieur in algemeene dienst Fijnje door Uwe Excellentie aangewezen om aan de Rhijnvaart-commissie de vereischte inlichtingen te geven.

De aankoop van gronden tusschen de beide Lekdijken had geheel in der minne plaats. Achtereenvolgens werd door Uwe Excellentie magtiging tot het sluiten der vereischte koopacten gegeven.

Slechts eenige punten van ondergeschikt belang behoeven nog regeling.

Intusschen werden de formaliteiten bij de onteigeningswet voorgeschreven voortgezet.

De onteigeningsbescheiden werden door Uwe Excellentie aan Gedeputeerde Staten van Utrecht en Gelderland ter nederlegging gezonden en de eerstaanwezend ingenieur te Utrecht werd aangewezen om de zittingen van gecommitteerden uit die Staten bij te wonen.

De zittingen der commissie uit Gedeputeerde Staten van Utrecht hadden plaats den 20sten Februarij te Tull en 't Waal en die van de commissie uit Gelderland den 28sten te Kuilenburg.

De te onteigenen perceelen werden bij het Koninklijk besluit van 15 Maart, n°. 21, aangewezen.

Met Uwer Excellentie's aanschrijving van 25 Maart, n°. 208, 11de afdeeling, ontving de commissie de bezwaarschriften tegen het plan van aanleg ingebragt met de adviesen van de commissie uit Gedeputeerde Staten van Gelderland, alsmede een bezwaarschrift te Tull en 't Waal tegen het bestek voor den onderbouw der brug ingebragt; zij werd daarbij uitgenoodigd ter voorziening in gegronde bezwaren de noodige voorstellen te doen.

Aan die opdragt werd voldaan bij missive van 29 April, n°. 664 B.

Het bezwaarschrift te Tull en 't Waal ingebragt berustte op eene min juiste opvatting van het bestek en vorderde geene voorziening.

De te Kuilenburg geopperde bezwaren waren hoofdzakelijk de volgende:

1°. de pachter van het dominiale veer te Kuilenburg beweerde dat door de werken tot overbrugging van de rivier, het veerhoofd aan bezanding en vermindering van stroom zal blootstaan; 2°. dat door het verhoogen van den Lekdijk die passage eenigen tijd onbruikbaar zijn en hij daardoor schade lijden zal.

De commissie gaf te kennen ad 1um. dat zoo noodig door verlenging van den veerdam aan het bezwaar kan worden te gemoet gekomen doch hierover eerst later behoorde beslist te worden, wanneer werkelijk zou gebleken zijn dat door verzanding ten gevolge der te maken werken de overvaart zou belemmerd zijn; ad 2um. dat ten deze geene aanleiding tot het geven van schadevergoeding bestaat.

2°. Het polder- en gemeentebestuur van Kuilenburg, alsmede verschillende fabrikanten aldaar vreezen dat door de werken tot overbrugging het afvoerend vermogen der rivier verminderen zal en daardoor bij ijsgang en hoog opperwater hoogere waterstanden dan vroeger zullen ontstaan, die schade aan de dijken, overloop van de kade boven de haven en overstrooming van eigendommen zoude ten gevolge hebben.

De commissie deelde dien aangaande mede dat, naar hare meening, deze vrees voor hoogere waterstanden ongegrond is, doch dat overigens door de voorgenomen verhooging der dijken bovenwaarts de brug, aan deze bezwaren zal te gemoet worden gekomen.

3°. De eigenaren van de visscherijen in de rivier de Lek beweren dat door de werken in de rivier, in verband met de overbrugging, de zalmstreek bedorven en de visscherij met drijfnetten onmogelijk wordt gemaakt.

Gedeputeerde Staten achten dit bezwaar gegrond.

De commissie was echter van oordeel, dat het vergraven van de plaat in de rivier en het vernaauwen van de stroombaan ter hoogte van middelbare rivierstand, ten voordeele van de visscherij met drijfnetten zou strekken, en betwijfelt of uit het vischregt de bevoegdheid tot het maken van werken ter rivierverbetering zou kunnen betwist worden.

Bij aanschrijving van 8 Mei n°. 223, 11 afd. verklaarde Uwe Excellentie geen bezwaar te hebben tegen de zienswijze der commissie in de bovengenoemde missive uitgedrukt.

De aannemer van het bouwen der pijlers en landhoofden en het maken der bijkomende werken voor de brug te Kuilenburg, volgens bestek

n°. 51, heeft na de goedkeuring van het proces-verbaal der aanbesteding, die in het vorig verslag vermeld is, met de voorbereidende werkzaamheden een aanvang gemaakt en de werktuigen en materialen besteld.

Door het lang uitblijven van het bestelde hout voor de dampalen der pijlers hetwelk uit Danzig moet worden aangevoerd, is het maken van de funderingwerken eenigzins vertraagd.

Inmiddels is met het baggerwerk in de rivier en met het weggraven van het eilandje Wel-Candia begonnen en zijn de vijf eerste der voorgeschreven dwarskribben gelegd, die dienen moeten om de geul der rivier binnen de vastgestelde normaal-oeverlijnen te beperken en door de opening van 150 el te leiden.

Een locomobile tot het bereiden van mortel en een stoombaggermolen zijn aangevoerd.

Eene kalkloods is opgerigt; steigerwerken zijn aan de wederzijdsche oevers gebouwd tot lossen van grond en materialen, en door sporen over de waarden met de uiteinden van het werk verbonden.

Ongeveer 1000 last zinkbazalt is aangevoerd, bestemd om, rondom de peilers gestort, deze tegen ontgronding te beschermen.

Ruim 20,000 teerling el grond is in de baan verwerkt.

De levering der bazalt-lavasteen, wegens zijne hardheid voorgeschreven tot bekleeding van de pijlers, kost den aannemer moeite, gedeeltelijk door het nog betrekkelijk gering aantal in exploitatie zijnde groeven, gedeeltelijk doordien de eigenaars zich ongaarne verbinden tot de levering binnen een bepaalden tijd.

Hij wendde zich dien ten gevolge tot Uwe Excellentie met verzoek in plaats van de bazaltlava Escauzijnsche hardsteen te mogen leveren of, indien zulks niet mogt bewilligd worden hem vrijstelling van boete ingeval van te late levering te verleenen.

Op dit adres dat bij kantbeschikking van 19 Mei om berigt en raad in handen der commissie werd gesteld, berigtte zij dat, dewijl de aannemer de onmogelijkheid bewezen had om in een bepaalden tijd de vereischte hoeveelheid te kunnen leveren, en tegen eene bekleeding van Escauzijnsche steen, van de soort als aan de bruggen te Zutphen en aan het Katerveer verwerkt is, voor de hechtheid van het werk geen bezwaar bestaat, vooral wanneer door grootere afmetingen aan de eenigzins mindere hardheid van den Escauzijnschen steen werd te gemoet gekomen, het verzoek van den aannemer zou kunnen worden ingewilligd, onder de voorwaarden die door haar daarbij werden opgegeven.

Bij aanschrijving van 13 Junij, n°. 235, 11de afdeeling, gaf Uwe Excellentie vergunning tot wijziging van het bestek wat betreft de levering van den hardsteen onder de bedoelde voorwaarden, en werd bepaald dat dienaangaande eene bijzondere overeenkomst met den aannemer zou worden gesloten.

Bij kantbeschikking van den 8sten Mei ontving de commissie van Uwe Excellentie om berigt en raad een adres van den pachter van het domaniale veer te Kuilenburg, waarbij deze te kennen gaf dat ten gevolge van de reeds aangelegde kribwerken aan den regter oever van de rivier boven het veerhoofd aldaar de stroomlijn zoover van dat veerhoofd is verwijderd dat het niet dan met groote moeite met de pont te bereiken is, aan welk bezwaar hij verzocht dat worde te gemoet gekomen.

Zoo als hiervoren is opgemerkt werd door dezen pachter tijdens de zitting van de commissie uit Gedeputeerde Staten de vrees voor verzanding te kennen gegeven, en is daarop bij de voorstellen der commissie gelet.

Na het ontvangen van het adres is een opzettelijk onderzoek ingesteld, waarvan de commissie Uwer Excellentie eerlang den uitslag zal doen kennen.

Betreffende de regeling van de voorwaarden voor het maken van een gemeenschappelijk station te Utrecht, waarvan laatstelijk in het 4de verslag melding werd gemaakt, werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van 24 Februarij, n°. 164, 11de afdeeling, aan de commissie medegedeeld dat aan den heer de Bordes, voorzitter aan den Raad van Toezigt op de spoorwegdiensten, den ingenieur in algemeene dienst Waldorp en den eerstaanwezend ingenieur van Diesen was opgedragen, betreffende de inrigting van het station te Utrecht voor de vereenigde dienst der drie spoorwegen welke aldaar eerlang zullen zamenloopen, met de directien der Nederlandsche Rhijnspoorweg-maatschappij en der Centraal-spoorwegmaatschappij in onderhandeling te treden.

Sectie *Kuilenburg-Bommel.*

De algemeene rigting voor deze sectie, die, zoo als in het vorige verslag is aangegeven, door de commissie was voorgesteld, werd bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 26 Maart, n°. 180, 11de afdeeling, goedgekeurd; de commissie werd daarbij gemagtigd den weg te doen opnemen en de onteigeningsbescheiden te doen opmaken.

Terstond werd met die werkzaamheden een aanvang gemaakt en zoodra de beslissing omtrent de overbrugging van de rivier de Waal en de daarmede in verband staande werken zal genomen zijn, kan de voltooijing dezer bescheiden volgen.

De beslissing omtrent de ontworpen overbrugging en daarmede in verband staande werken is afhankelijk van de adviesen, die van het gewestelijk bestuur van Gelderland en van de dijkscollegien verwacht worden.

Daartoe legde de commissie bij missive van 30 Maart, n°. 943 A, Uwer Excellentie eene situatiekaart voor, waarop de as, en eene teekening waarop een dwarsprofil der rivier de Waal en het lengteprofil van de brug is aangegeven, benevens eene beschrijving van het ontwerp met voorstel om, indien tegen de daarbij aangegeven grondslagen geene bedenking bij Uwe Excellentie bestond, die bescheiden te zenden aan Gedeputeerde Staten van Gelderland, ten einde in overleg met den hoofdingenieur van den waterstaat daarover het gevoelen van de betrokken dijksbesturen in te winnen.

Bij dit onderwerp is voorgesteld de brug te bouwen boven Bommel, in de rigting, die in het vorige verslag is vermeld.

Over de rivier, waar deze door de vastgestelde normaal-oeverlijnen zal worden begrensd, zijn drie openingen, elk van 120 el, voorgesteld, waardoor slechts twee pijlers in het stroombed, en wel buiten de as der rivier, zouden komen. Naast deze drie openingen is aan den linker oever eene draaibrug ontworpen met twee openingen, ieder van 14 el, en een jaagpad in de opening aan den oever. Aan de andere zijde zijn 8 openingen voorgesteld, elk van 57 el.

Door bekribbingen zou in het riviervak van de brug de regter oever worden vooruitgebragt tot aan de normale oeverlijn, en in verband hiermede door uitbaggering de stroom worden gebragt door het midden der rivier.

De onderkant is bij de drie openingen van 120 el en bij de draaibrug waterpas voorgesteld op 17 el + A. P. en dus betrekkelijk op dezelfde hoogte als de onderkant van de brug te Keulen.

Daardoor zou de stoomvaart onbelemmerd blijven, terwijl de schepen die den mast niet zonder bezwaar kunnen strijken, door de draaibrug zouden kunnen varen. Voor den onderkant der brug bij de openingen van 67 el en den oprid aan de zijde van Bommel is eene helling van 125 op 1 voorgesteld.

Ter tegemoetkoming aan de bezwaren, die vermoedelijk tegen het plan, met het oog op de vrees voor ijsverstoppingen zullen worden geopperd, zijn twee middelen voorgesteld, en wel:

1°. het verruimen van den afstand tusschen de dijken beneden de brug;

2°. het verhoogen en verzwaren van de bedijking boven de brug.

Voor de genoemde verruiming zouden de sterk vooruitspringende dijkvakken bij Tuil en te Gameren achteruitgebragt moeten worden, in overeenstemming met de ruimte, die voor een onbelemmerden afvoer van het water bij hooge rivierstanden en ijsgang wordt vereischt.

De verhooging en evenredige verzwaring van de dijken boven de brug werd voorgesteld als voor de Lekdijken bij de brug te Kuilenburg.

De commissie gaf Uwer Excellentie te kennen, dat het eerste middel haar het meest wenschelijke voorkwam en het belangrijk hooger bedrag der kosten, dat voor de verruiming is geraamd boven dat hetwelk het verzwaren der dijken zal vorderen, wordt opgewogen door de belangrijke verbetering in den toestand der rivier, welke toch eenmaal ten koste van het Rijk moet tot stand gebragt worden.

De boringen tot onderzoek naar de geaardheid van den grond, waarin de pijlers en landhoofden moeten worden gefundeerd, zijn afgeloopen. Acht boringen zijn gedaan in den uiterwaard, waarvan zeven tot eene diepte van 20 el en een tot eene diepte van 30 el, onder het maaiveld.

Vijf boringen werden gedaan in de rivier, en wel vier tot 15 el en een tot 20 el onder den bodem.

Blijkens het van dit onderzoek opgemaakt verslag is zand in den bodem meer met klei vermengd dan bij Kuilenburg.

De wederstand van den grond, die aanvankelijk geringer scheen, is over het algemeen niet minder te achten.

De noodige bescheiden worden opgemaakt, ten einde de grondslagen voor de spoorwegbrug over de Linge aan de beoordeeling van het gewestelijk bestuur te onderwerpen. Voor deze brug wordt op eene totale wijdte van 150 el gerekend.

Door den raad der gemeente Buurmalsen werd een adres aan Uwe Excellentie gerigt, ten verzoeke, dat aan den Noorder Lingedijk een station aan den spoorweg zal worden gemaakt. Het gevraagde station te Tricht zou op slechts 700 el gelegen zijn van de plaats, waar thans een station bij Geldermalsen ontworpen is.

Het voordeel, dat een station te Tricht zou opleveren voor de in het adres opgenoemde plaatsen Buren, Avezaath, Drumpt en Tiel, aan de eene zijde, Beest, Asperen en Leerdam aan de andere zijde, is niet grooter en voor de meeste door den grooteren afstand kleiner dan een station te Geldermalsen. Aannemende, dat de gemeenschap van die plaatsen met Tricht, bij overstrooming minder stremming ondergaat, dan kan hierin nog geene reden gelegen zijn, om het station te Tricht te vestigen, daar bij overstrooming van dit terrein de spoorweg, waarvan de baan niet boven het inundatiepeil wordt aangelegd, toch niet zal kunnen bereden worden.

Mogt het later bij de exploitatie blijken dat er veel goederenvervoer per as tusschen Tricht en het station Geldermalsen plaats vindt, dan kan hieraan te gemoet gekomen worden, door ter plaatse van het voetveer over de Linge, een pontveer aan te leggen, of wel kan met de directie van den spoorweg worden overeengekomen om te Tricht aan een zijspoor gelegenheid tot laden en lossen van goederenwagens te geven.

De commissie vermeende op grond dezer redenen Uwer Excellentie bij haar schrijven van den 7den Mei jl., n°. 1381 A te moeten voorstellen op dit adres afwijzend te beschikken.

Sectie *Bommel-Boxtel.*

De gedane terreinopnemingen langs de verdedigingswerken van 's Bosch en door het geretrancheerde kamp te Vught, gaven gelegenheid tot het opmaken van een lengteprofil en van dwarsprofillen voor dat gedeelte der sectie.

Tevens maakt de inrigting van het station te 's Bosch een punt van studie uit.

Een voorstel betreffende de voor den weg in deze sectie aan te nemen rigting, stelt de commissie zich voor binnen weinige dagen aan de beslissing Uwer Excellentie te onderwerpen.

Lijn Breda—Rotterdam.

Sectie *Breda—Moerdijk.*

Na de uitvaardiging van de wet van den 14den December 1862 (*Staatsblad* n°. 237), verklarende het algemeen nut der onteigening van perceelen voor deze sectie, ontving de commissie bij aanschrijving van den 10den Januarij, n°. 236, 11de afdeeling, de onteigeningsbescheiden terug ten einde daarin de aanvullingen en wijzigingen te doen maken, die na de eerste tervisielegging noodig waren geoordeeld, en nadat hieraan voldaan was, ontving zij bij aanschrijving van 5 Februarij, n°. 214, 11de afdeeling, de mededeeling dat die stukken aan 's Konings Commissaris in Noordbrabant waren gezonden, om andermaal ter inzage van belanghebbenden te worden nedergelegd, en dat de eerstaanwezend ingenieur te Rotterdam was aangewezen om de zittingen bij te wonen, die door eene commissie uit Gedeputeerde Staten zoude worden gehouden tot het aanhooren der bezwaren van belanghebbenden.

Die zittingen hadden plaats te 's Prinsenhage en Terheiden op den 3den, te Zevenbergen op den 4den en te Zwaluwe op den 5den Maart.

Bij Koninklijk besluit van 30 Maart, n°. 49, werden de te onteigenen perceelen aangewezen.

De processen-verbaal van ingebragte bezwaren en bezwaarschriften ingediend op de zittingen der commissie uit Gedeputeerde Staten werden der commissie bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 23 April, n°. 204, 11de afdeeling, gezonden ten einde ter tegemoetkoming aan gegronde bezwaren voorstellen te doen. Hieraan werd voldaan bij missive van 22 Mei, n°. 782 B.

De ingebragte bezwaren hadden nagenoeg alle betrekking op onder-

werpen betreffende de middelen voorgesteld tot voorziening in de af te snijden gemeenschapswegen en waterlossing.

Tegen de plaatsing der halte aan den Langenweg werd bezwaar gemaakt door inwoners van Zevenbergschen hoek en door het gemeentebestuur van Zwaluwe, die de halte wenschen gevestigd te zien aan den Zevenbergschen hoek.

Aan dit verlangen kon ook met het oog op de mogelijke overbrugging van het Hollandsch Diep volgens de meening der commissie niet worden toegegeven. De ontworpen plaats voor de halte ligt ongeveer op gelijke afstanden van Zevenbergen, Terheiden, Wagenberg en Hooge-Zwaluwe.

Bij aanschrijving van 1 Junij, n°. 273, 11de afdeeling, werd de commissie gemagtigd om overeenkomstig de zienswijze in hare missive van 22 Mei uitgedrukt te handelen.

De door de gemagtigden gedane aanbiedingen voor den afstand der benoodigde perceelen, hebben over het algemeen een gunstig gevolg gehad. Reeds voor vele perceelen werd door Uwe Excellentie magtiging tot aankoop verleend, en het laat zich aanzien, dat in de maand Julij de zaak der onteigening zoo ver gevorderd zal zijn, dat of de afstand geheel geregeld, of wel zekerheid verkregen is aangaande de perceelen die geregtelijk onteigend moeten worden.

Het proces-verbaal wegens het maken van den spoorweg nabij Breda ten westen van de Mark, waarvan in het vorige verslag melding werd gemaakt, werd door Uwe Excellentie bij beschikking van 9 Januarij, n°. 204, 11de afd., goedgekeurd. Door Zijne Excellentie de Minister van Oorlog was die goedkeuring reeds den 20sten December verleend.

Tegen de ontwerpovereenkomst met de Nederland-Belgische Spoorwegmaatschappij, in het vorig verslag vermeld, waren blijkens Uwer Excellentie's aanschrijving van 9 Januarij, n°. 205, 11de afd. aanvankelijk geene bezwaren gerezen. De commissie werd derhalve uitgenoodigd met het bestuur van die maatschappij in onderhandeling te treden over het bedrag waarvoor de afstand der gronden zal kunnen geschieden en over de andere punten in ontwerp opgenomen.

Dien ten gevolge had op den 17den Februarij eene conferentie plaats van den eerstaanwezend ingenieur te Rotterdam met den directeur der maatschappij, welke conferentie evenwel tot geen gevolg leidde.

De overeenkomsten met de besturen der Roijale, Bredasche en Geldersche polders en van het Oudland van Zevenbergen, betrekkelijk de doorsnijding van dijken en wegens de regeling van passage en uitwatering, werden bij Uwer Excellentie's beschikking van 7 April, n°. 373, 11de afd., goedgekeurd.

Nadat de onteigeningsbescheiden ten tweeden male hadden ter visie gelegen, en intusschen met het waarderen der eigendommen belangrijke vorderingen waren gemaakt, bood de commissie Uwer Excellentie bij missive van 21 Maart, n°. 853 A, ter goedkeuring aan een bestek voor het maken van de aardebaan en de kunstwerken, de levering van ballast en het leggen van de spoorbaan voor deze sectie.

Aangezien voor deze werken een groot materieel van vervoer noodig is, hetwelk door den aannemer moet besteld worden, en ook vóór dat de onteigening tot stand gebragt is een begin kan gemaakt worden met den belangrijken aanvoer van materialen, zoo kwam het der commissie raadzaam voor tot die aanbesteding over te gaan en stelde zij Uwer Excellentie voor den dag der besteding op 21 Mei te bepalen. Bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 2 April, n°. 235, 11de afd., werd dienovereenkomstig magtiging verleend.

Het werk werd voor de som van f 571,000 aangenomen door T. Alberts te Breda en het procesverbaal der aanbesteding goedgekeurd bij Uwer Excellentie's beschikking van 6 Junij n°. 195, 11de afd.

Sectie *Rotterdam-Willemsdorp*.

Omtrent de rigting die voor deze sectie tusschen Rotterdam en Dordrecht zal te volgen zijn bleef de commissie Uwer Excellentie's beslissing inwachten.

Intusschen worden opnemingen gedaan tot bepaling van het doorstroomingsvermogen voor de bruggen over de hoofdrivieren in dezen spoorweg en wordt insgelijks een onderzoek gedaan naar de rigting op het eiland Dordrecht, welke zal moeten gevolgd worden tot voortzetting van het gedeelte tusschen Rotterdam en Dordrecht, zoowel voor het geval dat daarvoor de rigting door den Alblasserwaard mogt gekozen worden als voor de rigting over IJsselmonde.

Lijn Amsterdam-Nieuwe Diep.

Sectie *Nieuwe Diep-Alkmaar*.

Gedeelte Nieuwe Diep-Niedorperverlaat.

De aankoop van eigendommen voor dit gedeelte van den spoorweg is met goed gevolg voortgezet, zoodat vermoedelijk met slechts twee eigenaren het geding der onteigening zal behoeven te worden gevoerd.

Ter voldoening aan de aanschrijving van 11 December, in het vorig verslag vermeld, werden Uwer Excellentie bij missive van 20 Januarij, n°. 100 B, voorstellen gedaan ter tegemoetkoming aan de bezwaren die tegen het plan van aanleg van den spoorweg waren ingebragt.

De ingebragte bezwaren betroffen hoofdzakelijk de regeling van overen zijwegen en de waterlossing.

Behoudens enkele punten, waaromtrent Uwe Excellentie, blijkens aanschrijving van 28 Februarij n°. 201, nadere toelichting verlangde, werden deze voorstellen goedgekeurd en ontving de commissie magtiging om hetgeen ter voorziening was noodig geoordeeld, te doen uitvoeren.

De hierboven bedoelde inlichtingen verstrekt zijnde, werd bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 26 Maart, n°. 176, 11de afdeeling, ook het dienaangaande nader gedaan voorstel, goedgekeurd.

In het vorig verslag werd melding gemaakt van een onderzoek dat ingesteld was aangaande de mogelijkheid tot het maken van eenen mond voor de spoorweghaven te Nieuwe Diep, zonder doorsnijding van een aan de gemeente behoorenden weg.

Dat onderzoek heeft tot een gunstigen uitslag geleid. Een globaal ontwerp van een havenmond werd Uwer Excellentie bij missive van 17 Januarij, n°. 186 A, aangeboden.

Hoewel de kosten voor de uitvoering niet onaanzienlijk zijn, heeft de commissie vermeend Uwer Excellentie de goedkeuring van het ontwerp te mogen aanbevelen, aangezien de voordeelen, die daardoor zoowel in het belang van den spoorweg als in dat van de zeevaart worden verkregen, deze uitgaven naar haar oordeel volkomen wettigen.

Overeenkomstig het daartoe door de commissie gedaan voorstel werd, blijkens aanschrijving van 27 Maart, n°. 109, 11de afdeeling, dit plan, voor zooveel de belangen der verdediging daarbij betrokken waren, aan de beoordeeling van het Departement van Oorlog onderworpen.

Hoewel de uitvoering van het plan, in verschillende opzigten voor de verdediging door den Minister van Oorlog niet gunstig geacht werd, gaf Zijne Excellentie te kennen dat, vermits de verbinding voor andere dan militaire belangen zeer voordeelig zou wezen, en het nadeelige daarvan voor de verdediging door te maken werken veel zou kunnen worden verminderd, Zijne Excellentie, wanneer die werken worden uitgevoerd, zou kunnen toestaan dat naar het voorgestelde worde gehandeld.

De door het Departement van Oorlog noodig geoordeelde werken waren van zeer ondergeschikten en min kostbaren aard, zoodat de commissie bij haar schrijven van 10 April, n°. 1067 A, Uwer Excellentie berigtte, dat naar hare meening de door het Departement van Oorlog gestelde voorwaarden konden worden ingewilligd.

Aan den eerstaanwezend ingenieur te Alkmaar is thans opgedragen een bestek met begrooting van kosten voor de uitvoering van de werken voor deze verbinding op te maken, welke bescheiden vermoedelijk binnen kort zullen worden ingezonden.

Voor de aanbesteding van het eenjarig onderhoud van eenige werken binnen de stelling van den Helder bood de commissie een ontwerp-bestek aan, hetwelk bij aanschrijving van 26 Februarij, n°. 182, 11de afd., werd goedgekeurd.

Bij de aanbesteding op den 2den April werden deze onderhoudswerken voor de som van f 4600 aangenomen door C. Boef te Rotterdam.

Het procesverbaal der aanbesteding werd bij Uwer Excellentie's beschikking van 10 April, n°. 205, 11de afd., goedgekeurd.

Overeenkomstig het bestek zijn de boorden der spoorweghaven met rijshout voorzien, de bermslooten in orde gemaakt en voorts de herstellingen verrigt, welke in dat bestek zijn omschreven.

De kunstwerken binnen de stelling van den Helder, volgens bestek n°. 10, zijn na het verstrijken van den onderhoudstermijn, den 1sten Mei opgeleverd.

De aannemer van de werken van den spoorweg tusschen Nieuwe Diep en Niedorperverlaat, heeft reeds vroeg in het voorjaar een aanvang gemaakt met de aardewerken tusschen het Noordhollandsch Kanaal en Niedorperverlaat; daaraan is reeds 400,000 teerling el grond verwerkt. In het Koegras kon, uit hoofde van vertraging bij de onteigening onderVonden, aan het aldaar te maken gedeelte niet worden begonnen.

Bij het maken der ophooging voor de aardebaan in den Anna-Paulowna-polder onstonden door de slapheid van den ondergrond enkele afschuivingen, waarom door de commissie het voorstel werd gedaan, het profil van de spoorbaan aldaar met 50 duim te verlagen, hetgeen zonder bezwaar kon geschieden.

Voor deze wijziging in het profil van den spoorweg en de deswege te maken verrekening met den aannemer, verleende Uwe Excellentie, op voorstel van de commissie, magtiging bij beschikking van 16 Junij, n°. 159, 11de afd.

Bij het heijen der proefpalen voor de bruggen bleek dat de in het bestek omschreven lengte heipalen vermoedelijk aanzienlijke vermeerdering zoude vorderen. De commissie deed Uwer Excellentie daarvan voorloopige mededeeling bij hare missive van 7 Januarij, n°. 59, A.

Van de kunstwerken zijn de bruggen over de Groote Sloot, de Hoep, de opgaande Meersloot, de ringvaart van den Slootgertpolder en de beide bruggen van den Waardlandpolder gereed tot aan den onderkant der hardsteenen draagstukken voor de brugliggers, terwijl de duiker in de Koomanssloot nagenoeg afgewerkt is. De houten paalfundering van de brug in het Boermanszwin is gereed, even als die van de overwelfde doorvaart in den Waarlandpolder, terwijl bovendien een aantal gegoten ijzeren en aarden buizen onder en bezijden de spoorbaan zijn gelegd.

De ijzeren bovenbouw der verschillende kleine bruggen wordt in de fabriek van de Wed. Sterkman en Zoon te 's Hage gemaakt.

De aannemer van den onderbouw der draaibruggen over het Noordhollandsch kanaal, volgens bestek n°. 35, heeft verzocht om voor eigen rekening de 2 gekoppelde cilinders van 3 el middellijn, waaruit het tusschenpenant van elk der beide draaibruggen volgens bestek moest worden zamengesteld, te mogen vervangen door een ovaalvormige kuip van 7.00 el lengte en 3.50 el breedte, omdat het juist plaatsen der twee cilinders op zulk een korten onderlingen afstand als is voorgeschreven, hem in een bodem van loopzand niet zonder bezwaar voorkwam.

De commissie heeft gemeend zich tegen dit verzoek niet te moeten verzetten, omdat, hoewel het zinken van de twee kleine cilinders haar toescheen minder moeijelijk te zijn dan dat van een cilinder van zoo groote afmetingen als de door den aannemer voorgesteld, ontegenzeggelijk het tusschenpenant met één cilinder een veel hechter stand zal hebben dan met twee, en zij daarbij alle vertrouwen heeft in de bekwaamheid van den aannemer, die zoo als gezegd is, de uitvoering voor zijne rekening en risico wenscht te nemen. Zij stelde Uwer Excellentie voor haar te magtigen, om voor de bedoelde wijziging van het bestek, eene overeenkomst met den aannemer aan te gaan. Blijkens aanschrijving van 24 Januarij, n°. 210, 11de afd., kon Uwe Excellentie zich met het voorstel vereenigen.

Dien ten gevolge bood de commissie Uwer Excellentie bij schrijven van 12 Februarij, n°. 438 A, de overeenkomst aan welke bij beschikking van 21 Februarij, n°. 269, 11de afd., werd goedgekeurd.

Bij het inheijen der remmingwerken blijkt het dat zij geen voldoenden vasten stand hebben om de brug met die zekerheid voor beschadiging door aanvaring te beveiligen, welke volstrekt vereischt wordt, zoowel in het belang van den spoorweg als van het kanaal.

Een voorstel tot versterking dier remmingwerken zal weldra worden ingediend.

Voor de brug in het Koegras is het westelijk remmingwerk gereed: het westelijk landhoofd is opgemetseld tot ongeveer een el boven den zomerwaterstand, dat is ongeveer ter hoogte van 2.40 el; van het oostelijk landhoofd is de paalfundering nagenoeg gereed.

Al het gegoten ijzer voor de ovale kuip van het tusschenpenant is aangevoerd en die kuip gedeeltelijk opgesteld en tot op 1 el diepte beneden den bodem van het kanaal gezonken.

Op den 22sten Januarij had de herbesteding plaats van den bovenbouw der bruggen over het Noordhollandsche kanaal.

Bij hare missive van 23 Januarij, n°. 238 A, deed de commissie Uwer Excellentie verslag van deze aanbesteding, waarbij het minst was ingeschreven ter somma van f 103,961,44 door de maatschappij J. Cockerill te Seraing.

Na kennisneming van dat schrijven vond Uwe Excellentie bezwaar aan een der inschrijvers te gunnen, en bepaalde eene nadere herbesteding op den 26sten Februarij.

Voor deze herbesteding werd slechts één inschrijvingsbiljet ingeleverd, namelijk door de maatschappij J. Cockerill te Seraing, voor de som van f 102,458.08; terwijl namens eenige Nederlandsche ijzerfabrikanten bij deurwaarders-exploit de redenen werden kenbaar gemaakt, waarom zij bij deze herbesteding vermeend hadden niet te moeten inschrijven.

Het proces-verbaal dezer besteding werd door Uwe Excellentie goedgekeurd bij beschikking van 13 Maart, n°. 206, 11de afd.

De ijzeren bovenbouw voor het vaste gedeelte van de brug in het Koegras, wordt reeds in de fabriek te Seraing zamengesteld, terwijl voorts de mallen en uitslagen gemaakt worden voor het beweegbare gedeelte dier brug.

Van de gebouwen, bergplaatsen en afrasteringen, volgens bestek n°. 48, is te Nieuwe Diep het stationsgebouw nagenoeg onder de kap, de rijtuigloods opgemetseld tot aan den bovenkant der ramen; de locomotiefloods zoover gevorderd dat de ramen worden gesteld, zijnde de aschkuilen gereed, de fundering voor eene waterkraan gemetseld, de onderbouw der groote draaischijf nagenoeg voltooid en het hout voor de veelading en de afrastering gereed om gekreosoteerd te worden.

Gedeelte **Niedorperverlaat-Alkmaar.**

Nadat bij de wet van den 23sten December 1862 (*Staatsblad* n°. 235) het algemeen nut van den aanleg van den spoorweg van Niedorperverlaat tot Alkmaar was verklaard, zijn de onteigeningsbescheiden, die, zooveel noodig ter tegemoetkoming aan de ingediende bezwaren aangevuld, bij missive van den 4den Februarij, n°. 180 B, aan Uwe Excellentie waren ingezonden, ten tweeden male ter visie gelegd, en heeft eene commissie uit Gedeputeerde Staten van Noordholland in de betrokken gemeenten zitting gehouden, ten einde de bezwaren van belanghebbenden tegen het plan van aanleg aan te hooren, en werd bij aanschrijving van 10 Februarij, n°. 173, 11de afdeeling, de eerstaanwezend ingenieur te Alkmaar aangewezen, om die commissie bij te staan.

Bij Koninklijk besluit van 21 April, n°. 92, heeft de aanwijzing plaats gehad van de perceelen die voor den aanleg van dien weg moeten onteigend worden.

De processen-verbaal van bezwaren tegen het plan van aanleg van dien spoorweg ingebragt en de adviesen daaromtrent door de commissie uit Gedeputeerde Staten van Noordholland werden der commissie medegedeeld bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 23 Mei, n°. 208, 11de afd., ten einde daaromtrent hare zienswijze te doen kennen.

Die bezwaren worden thans onderzocht, ten einde te kunnen nagaan in hoeverre daaraan kan worden te gemoet gekomen.

Bij missive van 22 April, n°. 618 B, deed de commissie Uwer Excellentie het voorstel om de gemagtigden de Leeuw en Cohen Stuart overeenkomstig hunne benoeming, den aankoop van voor den spoorweg in Noordholland benoodigde eigendommen tot Alkmaar te doen voortzetten, met toevoeging van een persoon aan wien, volgens de nieuwe regeling, het toezigt over de werkzaamheden der onteigeningen zou kunnen worden opgedragen. Bij schrijven van 23 Junij, n°. 958 B, verzocht zij Uwe Excellentie, met het oog op de aanstaande aanbesteding der werken voor deze sectie, dat voorstel in gunstige overweging te willen nemen.

Betrekkelijk de bemerking door besturen van gemeenten en waterschappen gemaakt op de grondslagen voor de ontwerpen der kunstwerken, bragt de commissie bij haar schrijven van 19 Januarij, n°. 195 A, verslag uit. Daarbij werden de gemaakt bemerkingen zooveel noodig wederlegd of voorstellen gedaan, om daaraan te gemoet te komen.

Bij Uwer Excellentie's aanschrijving van 21 Januarij, n°. 185, 11de afd., werd goedgekeurd de op 29 December des vorigen jaars ingezonden beschrijving der grenzen van de oppervlakte welke, in het Koegras en benoorden Alkmaar, van het Noordhollandsch kanaal en de wederzijdsche bermen ten behoeve van de Staatsspoorwegen voor het bouwen der beide bruggen moet worden ingenomen, en daarbij magtiging verleend om de benoodigde oppervlakte bij proces-verbaal van den ingenieur van den waterstaat over te nemen.

Dit proces-verbaal, ingevolge de daartoe ontvangen voorschriften ingerigt, bij schrijven van 18 Maart, n°. 686 A, ingezonden, is blijkens Uwer Excellentie's aanschrijving van 24 Maart, n°. 203, 11de afd., als goedgekeurd te beschouwen.

Ten behoeve van de werkzaamheden aan de brug over het Noordhollandsch kanaal bij Alkmaar werd het noodig bevonden om een perceel domeingrond, gelegen langs den weg beoosten het kanaal aldaar, ter beschikking van den aannemer te stellen. Bij missive van 2 Maart, n°. 620 A, gaf de commissie Uwer Excellentie in overweging Zijne Excellentie den Minister van Financien uit te noodigen, gemeld perceel voor den aanleg der Staatsspoorwegen beschikbaar te stellen, en haar te magtigen om met den pachter eene overeenkomst wegens afstand van zijn pachtregt te doen sluiten.

Bij aanschrijving dd. 20 Maart, n°. 185, 11de afd., ontving zij de mededeeling dat de directeur der registratie en domeinen te Amsterdam door het Departement van Financien was gemagtigd om dat perceel bij proces-verbaal aan den ingenieur bij de Staatsspoorwegen te Alkmaar te doen overgeven, en ontving zij tevens magtiging om met den pachter eene overeenkomst aan te gaan.

Het proces-verbaal der overgave en overname werd opgemaakt en Uwer Excellentie bij brief van 11 April, n°. 559 B aangeboden.

Met betrekking tot de voorgestelde afsnijding van het Noordhollandsch kanaal ten zuiden van de spoorwegbrug bij Alkmaar, werd door Uwe Excellentie bij aanschrijving van 4 April, lit L, 11de afd., beslist dat, na kennisneming van het advies van den hoofdingenieur van den waterstaat in Noordholland en van de bedenkingen door het gemeentebestuur van Alkmaar en de kamers van koophandel aldaar en te Amsterdam ingebragt tegen het plan der afsnijding met behoud van het westelijk jaagpad, er geene afdoende reden bestaat om die bedenkingen ter zijde te stellen.

Ten gevolge van die beslissing is een gewijzigd bestek voor het maken van het stationsterrein te Alkmaar en het graven van het afsnijdingskanaal opgemaakt, volgens hetwelk de zuidelijke mond van het afgesneden kanaalgedeelte geheel open zou blijven, en het westelijk jaagpad langs het kanaal van dien mond tot benoorden de spoorwegbrug voor de groote scheepvaart vervallen en naar de oostzijde van het kanaal verplaatst zoude worden, welk bestek bij missive van 20 Mei aan Uwer Excellentie's goedkeuring werd onderworpen.

Blijkens Uwer Excellentie's aanschrijving van 25 Junij, n°. 179, 11de afd., was de hoofdingenieur van den waterstaat, die over het bestek, voor zooveel de waterschapsbelangen betreft, werd gehoord, van oordeel, dat het in het belang der scheepvaart raadzaam is het ontworpen remmingwerk tot afsluiting van den noordelijken mond van het afgesneden kanaalpand te vervangen door een dam, geschikt tot jaagpad, en dit jaagpad door te trekken langs de westzijde van de afsnijding.

De commissie kan zich geheel vereenigen met het gevoelen van dien hoofdingenieur, zoodat het in dien zin gewijzigd bestek Uwer Excellentie weldra zal kunnen aangeboden worden.

De beslissing omtrent het openhouden van den zuidelijken mond van het afgesneden kanaalpand, en de verplaatsing dien ten gevolge van het jaagpad naar de oostzijde van het kanaal, bragt mede dat ook de spoorwegbrug in omgekeerden stand, dan oorspronkelijk bepaald was, moest gebouwd worden, door het draaipenant en de brugwachterswoning aan de westzijde in stede van aan de oostzijde te plaatsen.

Hangende de beslissing was door den aannemer een aanvang gemaakt met de werkzaamheden aan de brug, waarvan nu een deel overbodig werd en aan de andere zijde herhaald moest worden, terwijl bouwstoffen, aan de oostzijde gelost, nu naar de westzijde moesten worden overgebragt.

Voor de verrekening met den aannemer van dit meerder verrigt werk bood de commissie Uwer Excellentie bij schrijven van 12 Junij, n°. 1771 A, een staat ter goedkeuring aan.

Voor deze brug is het oostelijk remmingwerk grootendeels ingeheid; dit werk gaat met zeer veel moeite gepaard wegens den harden bodem. Beide landhoofden zijn tot ongeveer 2.40 el boven de paalfundering opgemetseld.

Bij missive van 1 Mei, n°. 1319 A, bood de commissie Uwer Excellentie een bestek aan voor het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de gebouwen, de levering van ballast, het leggen van de spoorbaan en eenige verdere werken voor den spoorweg van Niedorperverlaat naar Alkmaar, en bij aanschrijving van 8 Mei, n°. 230, 11de afd., ontving zij magtiging om die werken op den 25sten Junij aan te besteden.

Zij werden bij inschrijving en opbod aangenomen door C. Versteeg te Hardinxveld voor de som van f 396,000.

Het proces-verbaal dezer aanbesteding werd Uwer Excellentie ter goedkeuring aangeboden bij missive der commissie van 30 Junij, n°. 1975 A.

Sectie *Alkmaar-Amsterdam.*

Gedeelte **Alkmaar-Krommenie.**

Bij missive van 1 April, n°. 959 *A*, deed de commissie Uwer Excellentie een voorstel omtrent de algemeene rigting die naar hare meening behoort te worden aangenomen voor den spoorweg van Alkmaar naar Amsterdam.

Die rigting was op de daarbij overgelegde kaart aangegeven en getrokken van Alkmaar ten oosten langs Castricum, van daar in zuidoostelijke rigting langs Krommenie tot Wormerveer en vervolgens ten westen van de Zaan langs Koog, Zaandijk en Zaandam tot aan het IJ.

Het punt van overgang van het IJ, dat van doorsnijding van den Hollandschen en van aansluiting met den Rhijnspoorweg, werd daarbij niet behandeld, omdat die afhankelijk zijn van de onderhandelingen die deswege met de Maatschappij tot indijking van het IJ en de beide Spoorwegmaatschappijen zullen moeten plaats hebben, en niet van onmiddellijken invloed zijn op de rigting tusschen Alkmaar en het IJ.

De commissie deed daarbij de voordeelen uitkomen, zoowel voor de doorsneden landstreek als voor Nieuwe Diep, en de te verwachten opbrengst van den spoorweg, die aan deze rigting de voorkeur doen geven boven eene rigting op Haarlem, waartoe de wet van 18 Augustus 1860 vrijheid laat; hoewel zij niet mogt ontveinzen dat aan de voorgestelde rigting bezwaren van technischen aard verbonden waren.

Bij aanschrijving van 30 April, lit. *B*, 11de afd., gaf Uwe Excellentie met betrekking tot het in het vorig verslag vermelde voorstel te kennen, dat de lijn ten zuiden van Alkmaar langs de duinen van Castricum moest worden getrokken, ten einde daardoor het maken van een zijtak naar de duinen te vermijden.

Daarbij gaf Uwe Excellentie het verlangen te kennen dat voor de zuidelijke verlenging der lijn de rigting door de Zaanstreek naar Amsterdam worde opgenomen.

Hieraan is sedert voldaan geworden; van de Egmonder vaart is eene regte lijn getrokken tot even in de duinen bewesten Castricum; deze lijn buigt aldaar bezuiden langs die gemeente om en gaat van daar in regte rigting bezuiden langs Uitgeest tot ten zuidwesten van Krommenie, alwaar zij links ombuigt naar Wormerveer. Deze lijn is tot de Nauernasche vaart 2300 el langer dan de voorgestelde rigting ten oosten van Castricum.

De rigting is gekozen kunnen worden, zonder doorsnijding van belangrijke gebouwde eigendommen en met bogen van grooten straal; alleen heeft de ombuiging bij Castricum het nadeel, dat de geheele kom der gemeente aan de binnenzijde van den boog is gelegen en daardoor het vrije uitzigt over den spoorweg belemmert.

De waterpassing en opneming van dit gedeelte zullen weldra aangevangen en de onteigeningsbescheiden gereed gemaakt worden.

Gedeelte **Krommenie-Amsterdam.**

Van Krommenie langs Wormerveer, Zaandijk, Koog aan de Zaan naar Zaandam is de rigting van den spoorweg voorloopig uitgebakend.

's Gravenhage, den 1sten Julij 1863.

De Commissie voor de Staatsspoorwegen,
VAN MEURS, *Voorzitter*.
G. J. G. KLERCK, *Secretaris*.

Bij beschikking van 8 September 1863 is de vergunning voor eene stoombootdienst, tot vervoer van reizigers en goederen, tusschen Lemmer en Groningen, vroeger verleend aan den heer *H. Merkelbach* te Amsterdam, overgeschreven ten name der naamlooze vennootschap, onder den naam: *Internationale Stoombootdienst*, gevestigd te Amsterdam.

Bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken zijn, met ingang van 1 November e. k., bevorderd:

tot opzigter van den Waterstaat der 2de klasse, de opzigter der 3de klasse *C. F. van Teylingen*; en

tot opzigter van den Waterstaat der 3de klasse, de opzigter der 4de klasse *A. C. van der Kallen.*

Bij gelijke beschikking is, na voorafgaand vergelijkend examen, benoemd tot opzigter van den Waterstaat der 4de klasse *J. H. J. Hendriks.*

De Minister van Binnenlandsche Zaken, in aanmerking nemende dat bij het afdrukken van den staat gevoegd bij het Koninklijk besluit van 21 April jl., nº. 92, houdende aanwijzing van de perceelen, welke ten behoeve van den Spoorweg van *Niedorperverlaat* naar *Alkmaar* zijn te onteigenen, eene misstelling heeft plaats gehad voor zoo veel betreft de gemeente *Koedijk*; dat die staat is te verbeteren als volgt:

gemeente *Koedijk*:

regel 10 van onderen: kolom » sectie" staat: D; lees: B.

Gezien de *Staats-courant* van 3 Junij 1863, nº. 129, waarin het Koninklijk besluit van 21 April jl., nº. 92, met den daarbij behoorenden staat is opgenomen,

Bepaalt, dat deze misstelling met de verbetering algemeen zal worden bekend gemaakt op gelijke wijze als ten aanzien van de aanwijzing is geschied.

's Gravenhage, den 9den September 1863.

Van wege den Minister,
De Secretaris-Generaal,
J. SCHRÖDER.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

In aanmerking nemende dat behalve de bij beschikking van 7 Julij jl. verbeterde misstellingen, bij het afdrukken van den staat der perceelen, welke ten behoeve van den spoorweg van *Zutphen* naar *Goor* zijn te onteigenen, behoorende bij het Koninklijk besluit van 11 Junij 1863, nº. 54, nog enkele misstellingen hebben plaats gehad voor zoo veel betreft de gemeenten *Laren*, *Markelo* en *Diepenheim*;

dat die staat nader is te verbeteren als volgt:

gemeente *Laren*:

regel 42 te lezen:
—. —. 50. idem. —. —. —. B. — idem Aalsvoort:
regel 43 te lezen:
—. 3.— weiland. —. 96. —. E. 1092. Arend bar. van der Borch;

gemeente *Markelo*:

regel 78. De grootte van het perceel vermeld 55 ellen; lees: 55 roeden;
regel 114 te lezen:
—. 15.60 hooiland. —. 44.80 D. 551 idem;
regel 115 te lezen:
—. 45.70 heide. 1.21.60 E. 1285. Roelof Scholten in 't Hof:
regel 138 te lezen:
—. 60.30 weiland. 1.4.60 D. 552. Jannes Kamphuis;
de vier volgende regels, in de kolom » sectie" te lezen: D;
regel 173. De grootte van het perceel vermeld 23 roeden 30 ellen; lees: 23 roeden 20 ellen;

gemeente *Diepenheim*:

regel 8. De grootte van het perceel vermeld 50 roeden 50 ellen; lees: 50 roeden 10 ellen;

Gezien de *Staats-courant* van 21 en 22 Junij jl., nº. 145, waarin het Koninklijk besluit van 11 Junij te voren, nº. 54, met den daarbij behoorenden staat is opgenomen,

Bepaalt, dat deze misstellingen met de verbeteringen algemeen zullen worden bekend gemaakt op gelijke wijze als ten aanzien van den staat van aanwijzing is geschied.

's Gravenhage, den 9den September 1863.

Van wege den Minister,
De Secretaris-Generaal,
J. SCHRÖDER.

RAAD VAN STATE.

Openbare vergadering der *Afdeeling voor de geschillen van bestuur* op Woensdag den 16den September 1863, des voormiddags ten elf ure.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

DUITSCHLAND.

De rede waarmede het vorstencongres te Frankfurt door den Keizer van Oostenrijk is gesloten, is door den Koning van Beyeren beantwoord met eene korte toespraak, welke thans door een officieel dagblad van München wordt medegedeeld. De Koning zeide daarin:

» Onze beraadslaging is afgeloopen, en ons bezielt de hartverheffende hoop dat daardoor de grondslag is gelegd voor een werk hetwelk het gemeene vaderland tot zegen zal strekken. De Hemel voltooije het aangevangen werk tot heil van Duitschland, en schenke allen, die daartoe hebben medegewerkt, spoedig dat schoonste loon voor hunne bemoeijingen."

— Achttien van de te Frankfurt vereenigde vorsten zijn, gelijk men weet, tot Oostenrijks hervormingsplan toegetreden; doch omtrent de beduidenis hunner toetreding is twijfel geopperd. Door Pruissisch-gezinde dagbladen wordt beweerd dat zij het slechts als ontwerp hebben aangenomen, dat het werk van het vorstencongres geen besluit is, en in allen gevalle den vorm van een verdrag mist. Hierop zegt een half-officieel blad van Weenen, de *General Correspondenz*, in zijn nommer van den 5den dezer:

» Op dit oogenblik is het ons, wel is waar, nog niet bekend hoe ver de te Frankfurt vereenigde vorsten formele verbindtenissen hebben aangegaan, en hoe ver zij hunne besluiten voor de toekomst vrij hebben gehouden. Doch men hechte niet al te veel gewigt aan den vorm. Een feit is het dat door het onderling overleg der vorsten een gezamenlijk werk is tot stand gekomen; en er zal toch zekerlijk wel in hun oordeel en in hunne politieke inzigten omtrent Duitschlands gesteldheid, omtrent de behoeften der natie en omtrent de wenschen van het Duitsche volk eene verbindtenis gelegen zijn om hetzelve niet te laten varen. Verder is het een feit, dat het meerendeel althans van het Duitsche volk thans niet gezind is iets goeds af te wijzen in de hoop op iets beters.

» Op die houding der Duitsche vorsten en der Duitsche natie, even vrij van duisterheid als van arglist, komt het bovenal aan; daarin ligt wat in de eerste plaats tot de hervorming van Duitschlands staatsregt werd vereischt.

» Wat nu die houding heeft doen uitkomen is Oostenrijks stap en het vorstencongres; en in dat opzigt alleen reeds zijn deze een waarborg voor eene groote en beslissende uitkomst."

RUSLAND.

Den 30sten Julij jl. heeft Keizer Alexander aan den besturenden Senaat eene ukase gerigt, strekkende om het ophouden der gedwongen betrekkingen tusschen de boeren en de grondeigenaren in de Ukraine te bespoedigen. Die verordening, dezer dagen te St. Petersburg uitgevaardigd, is eene nieuwe schrede tot voltooijing van het groote werk der emancipatie, hetwelk door den tegenwoordigen Keizer als het eerste vereischte voor Ruslands zedelijke en stoffelijke ontwikkeling is ondernomen. Zij vangt aldus aan:

» Noodig achtende in de gouvernementen Kiew, Podolie en Volhynie het ophouden der onvrijwillige betrekkingen tusschen de adellijke grondeigenaren en de onder tijdelijke verpligtingen liggende boeren op hunne landerijen te bespoedigen derwijze dat de boeren de door hen bebouwd wordende akkers dadelijk loskoopen, zoo gelasten wij. tot dien loskoop van gouvernementswege over te gaan in al de landelijke gemeenten van onder tijdelijke verpligtingen staande boeren dier drie provincien, welke den uitkoop der in hun gebruik zijnde akkers nog niet zullen hebben bewerkstelligd. De bepalingen, welke betrekkelijk hetzelfde onderwerp bij onze ukase van 1 Maart 1863 zijn vastgesteld voor de noord-westelijke provincien des keizerrijks, zullen daarbij worden gevolgd, met inachtneming der volgende voorschriften:

» 1º. Met 1 September dezes jaars eindigen al de onvrijwillige betrekkingen tusschen de adellijke grondbezitters van de gouvernementen Kiew, Podolie en Volhynie en de onder tijdelijke verpligtingen staande boeren die op hunne landerijen gevestigd zijn.

» 2º. Van dien zelfden dag af zullen de onder tijdelijke verpligtingen staande boeren in die drie gouvernementen onder de eigenerfde boeren worden gerangschikt en aan de rijkskassen de betalingen voor den afkoop der door hen in vollen eigendom verkregen wordende akkers moeten doen, in plaats van arbeid voor den grondbezitter te verrigten of hem geld te betalen."

Verder wordt in de ukase bepaald, hoe veel ieder boer voor den grond, waarvan hij nu eigenaar wordt, aan de openbare kas zal betalen, en hoe dit geld aan den gewezen grondbezitter zal worden uitgekeerd.

— In berigten van de Poolsche grenzen van den 4den dezer, door ministeriele dagbladen van Berlyn medegedeeld, leest men: » In de vijf gouvernementen die Litthauen uitmaken worden alle ambtenaren van Poolsche afkomst ontslagen. Deze uitmonstering van het corps ambtenaren wordt er zonder verschooning doorgezet; in gansch Litthauen zal naauwlijks een Poolsch ambtenaar meer te vinden zijn. De gouverneur-generaal Murawieff ziet in de verwijdering van de Poolsche ambtenaren, van de hoogste gelijk van de laagste, het eenige middel om het Russische bestuur in Litthauen te behoeden voor de verlamming, waardoor het in het koningrijk Polen door de werking van het nationale bewind getroffen is."

— Het geheime bewind van Polen heeft zich in de noodzakelijkheid gezien om uiterst strenge maatregelen te verordenen tegen de desertie, die in de gelederen der opstandelingen, inzonderheid onder de uit Galicie overgekomen manschappen, de overhand nam. Het heeft gelast dat al wie het slagveld verliet voor dat er bevel tot den aftogt was gegeven, onverwijld met den dood zou worden gestraft; verder heeft het al de aanvoerders gemagtigd om gedurende den strijd een ieder, die zich aan het gevecht trachtte te onttrekken, op staanden voet te dooden. Indien de desertie tot geheele afdeelingen oversloeg, zou elke tiende man daarvan met den dood moeten worden gestraft.

FRANKRIJK.

Te Parys is de ministerraad in de laatste dagen nog weder herhaaldelijk onder voorzitting des Keizers vergaderd geweest. Volgens sommigen zou er over de Poolsche zaak en Europa's politieke aangelegenheden in het algemeen, volgens anderen over onderwerpen rakende de in November aanvangende zitting der wetgevende kamers beraadslaagd zijn.

Omtrent de onderhandelingen betrekkelijk Polen en omtrent de onderlinge betrekking der groote mogendheden is te Parys in den laatsten tijd niets met zekerheid bekend geworden. Alle aldaar omloopende geruchten stemmen echter in één punt overeen, namelijk dat de Poolsche opstand thans minder dan ooit hopen mag op afdoende ondersteuning van eenige mogendheid.

Terwijl Keizer Napoleon zich in het laatst dezer week naar de badplaats Biarritz in het zuiden van Frankrijk begeeft, zal het te Cherbourg vereenigde eskader pantserschepen van de Fransche vloot eene reeks van manoeuvres aanvangen, strekkende om zekerheid te bekomen omtrent de snelheid dier soort van bodems en hunne geschiktheid om zee te bouwen.

ENGELAND.

Blijkens de officiele staten heeft de uitvoerhandel van het Vereenigd Koningrijk in de eerste helft dezes jaars eene waarde bedragen van 62,014,197 ponden sterling. Daarvan is uitgevoerd:

naar de overzeesche bezittingen des rijks voor 20,896,487 p. st.;
naar de Vereenigde Staten voor 7,003,128 p. st.;
naar Duitschland, het Oostenrijksche grondgebied uitgesloten, voor 5,514,890 p. st.;
naar Turkye voor 4,587,562 p. st.;
naar Frankrijk voor 4,066,977 p. st.;
naar Italie voor 2,693,318 p. st.;
naar Nederland voor 2,690,212 p. st. (tegen 2,920,578 p. st. in de eerste zes maanden van 1862).

Daarop volgt in de officiele statistiek eene reeks van landen, die ieder in de eerste helft dezes jaars mindere hoeveelheden Britsche producten en fabricaten hebben gekocht dan de bovenstaande.

Hieronder is Nederlandsch Oost-Indie, waarnaar de uitvoer uit Engeland in de eerste helft dezes jaars opgegeven wordt eene waarde van 224,805 p. st. te hebben bedragen (tegen 489,673 p. st. of ruim twee malen zoo veel, in de eerste helft van 1862).

— Volgens eene mededeeling van de *Morning Post* heeft het Engelsche gouvernement besloten de twee drijvende stormrammen *Tousson* en *Mounassir*, die nabij Liverpool worden gebouwd, in beslag te nemen, als bestemd voor vijandelijkheden tegen eenen bevrienden staat, namelijk de Vereenigde Staten. De regter zal hebben te beslissen of van die bestemming genoegzaam blijk aanwezig is.

ITALIE.

Blijkens de jongste berigten uit Turyn werd aldaar vrij algemeen

verzekerd dat van Frankrijk een antwoord was ontvangen op de aanvrage om uitlevering der vijf Napelsche banditen, die eenigen tijd geleden door de Genuesche politie aan boord der Fransche postpakketboot *Aunis* gevat, maar op Frankrijks eisch weder in vrijheid gesteld waren. Het Fransche gouvernement zou verklaard hebben dat er geen grond was gevonden om aan dat aanzoek te voldoen.

De *Opinione*, een half-officieel dagblad van Turyn, verzekerde wel, dat er nog geen definitief antwoord was ontvangen; maar daaruit meende men enkel te moeten afleiden dat het Turynsche kabinet het ontvangen antwoord niet als definitief wilde aanmerken, en moeite deed om het Fransche gouvernement tot een ander besluit te brengen.

TELEGRAPHISCHE BERIGTEN.

ST. PETERSBURG, 9 September. Het *Journal de Saint Pétersbourg* wederspreekt de berigten van buitenlandsche dagbladen, volgens welke Rusland tot andere inzigten betreffende de Poolsche en de Duitsche zaken zou gekomen zijn.

Sprekende van de vermeende hervormingen van radicalen aard en van de nieuwe bondgenootschappen, waartoe Rusland zou overgaan, zegt het genoemde blad, dat de daaruit afgeleide gevolgtrekkingen even valsch zijn als die berigten zelve, en vervolgt nagenoeg aldus:

„De Keizer, wiens gezindheid jegens zijne Poolsche onderdanen niet is veranderd, acht in Polen het herstel der openbare orde zijnen eersten pligt, daar het niet mogelijk is iets duurzaams te bouwen op een terrein hetwelk door de revolutionaire hartstogten en de partij van regeringloosheid aanhoudend omgewoeld wordt.

„Uit het diplomatieke oogpunt blijft het gouvernement voornemens zijne internationale verpligtingen te vervullen, doch onder handhaving van Ruslands regten binnen de grenzen der verdragsbepalingen.

„Wat de Duitsche zaken betreft wenscht Rusland Duitschlands eenheid en kracht, gebouwd op overeenbrenging der belangen van al de Duitsche Staten.

„Gevaren daaruit voortkomende heeft Rusland even min te duchten, als Duitschland gevaar van Ruslands zijde te vreezen heeft.

„Alzoo zijn de uitgestrooide geruchten gansch ongegrond, en een blijk van verregaande ligtvaardigheid, zoo niet van kwaadwillig opzet aan de zijde dergenen die ze hebben verbreid."

PARYS, 8 September. Gisteren heeft de heer Drouyn den gezant van Rusland en dien van Oostenrijk bij zich ontvangen.

De Keizer zal morgen in den ministerraad voorzitten en Donderdag naar Biarritz vertrekken om er tot het eind der maand te blijven.

Volgens *le Pays* is er veel overdrijving in hetgeen door dagbladen gezegd is omtrent het vorstencongres en constitutionele plannen van Rusland.

„Het gebeurde te Frankfurt — zegt *le Pays* — heeft de verstandhouding tusschen Frankrijk, Engeland en Oostenrijk in zake van Polen niet gestoord, doch aanleiding gegeven tot mondelinge gedachtenwisselingen, die een punt van aanraking hebben doen kennen en eenige eenstemmigheid tusschen Frankrijk, Rusland en Pruissen; dit is een middel te meer tot vriendschappelijke en voldoende oplossing van het Poolsche vraagstuk. Zonder dat er nieuwe moeijelijkheden in den algemeenen staat der zaken zijn gekomen, zijn de waarborgen voor het behoud des vredes eer versterkt dan verminderd."

Koning Ferdinand van Portugal zal den 19den dezer naar Lissabon scheep gaan.

De heer Grammont, Frankrijks gezant te Weenen, keert morgen naar zijnen post terug.

Volgens een berigt van *le Pays* ondervinden de buitenlanders in Egypte moeijelijkheden daar de nieuwe onderkoning niet zoo gunstig voor hen gestemd is als zijne twee voorgangers.

LONDEN, 9 September. Volgens de *Morning Post* zal Keizer Alexander waarschijnlijk een einde aan den Poolschen opstand maken door de kroon van Polen over te dragen aan den hertog van Leuchtenberg.

TURYN, 8 September. Gisteren hebben de beruchte rooverkapiteins Crocco, Ninconanco, Caruso en Tortosa zich bij den bevelhebber der Italiaansche troepen te Rianero aangemeld, en vrijgeleide gevraagd om 250 andere banditen te gaan overhalen om zich insgelijks aan de overheid te onderwerpen. Zij zijn van Rianero naar Lagopesole vertrokken roepende: leve Victor Emanuel! en wuivende met de nationale vlag.

MADRID, 8 September. Men verzekert, dat het ministerie niet zal bukken voor de bedreiging der progressisten om zich van deelneming aan de verkiezingen te onthouden, tenzij hun volle vrijheid tot het houden van kiezersvereenigingen worde gegeven.

Het meerendeel der progressisten schijnt het besluit tot onthouding van uitoefening van het stemregt goed te keuren.

De reactionaire vrienden van Narvaez zijn ten hove ijverig in de weer.

Naar men verzekert zal de Koningin geen ander gevoelen omhelzen alvorens de denkwijze der nieuwe volksvertegenwoordiging te kennen.

BERLYN, 8 September. De Koning heeft de leden van het hier geopende congres voor de statistiek bij zich ontvangen, en hun betuigd dat hij van hunne gewigtige beraadslagingen goede vruchten, ook voor Pruissen, hoopte.

De Grootvorst Konstantyn zal heden met zijne gemalin uit Warschau hier komen, en van hier Altenburg en Hannover bezoeken.

De Groothertog van Baden zal zich eerstdaags voor eenigen tijd met zijne gemalin naar Engeland begeven.

KOPENHAGEN, 8 September. Onze gezant heeft in China met het Pekingsche gouvernement een zeer voordeelig handelsverdrag gesloten. Dien ten gevolge zijn Deensche schepen terstond op den Yangtse-kiang toegelaten.

KONSTANTINOPEL, 5 September. Te Anapa, op de oostkust der Zwarte Zee, is een Turksch vaartuig door de Russen wegens sluikhandel met vijandige volksstammen in beslag genomen, niettegenstaande de protesten van den Engelschen consul en van de Turken.

NEW YORK, 29 Augustus. Naar gezegd wordt, zou bij Natches aan den Missisippi eene hoeveelheid katoen van wel 100,000 balen in de handen der Noordelijken gevallen zijn.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

WATERHOOGTE IN DE HOOFDRIVIEREN.

September.	Rivieren.	Waarneming punten.	Rivierhoogte: boven of beneden Amst. peil.	Rivierhoogte: boven of beneden de nul der oude schaal.	Tijdstip.	In 24 uren: gewassen.	In 24 uren: gevallen.
9	BOVEN-RHIJN	*Keulen*,	+ 38.40	+ 2.55	8 ure	0.14	„
8	WAAL	*Nijmegen*,	+ 8.32	+ 2.10	8 „	0.02	„
8	NEDER-RHIJN	*Arnhem*,	+ 8.35	+ 1.44	8 „	„	„
8	GELDERSCHE IJSSEL	*Westervoort*,	+ 8.80	+ 1.48	8 „	0.02	„
9	„	*Maastricht*. (brug)	+ 42.55	+ 0.35	8 „	0.04	„
9	BOVEN-MAAS....	*Maastricht*, (hoofdsluis)	+ 41.76	„	8 „	0.08	„
8		*Grave*,	+ 5.00	+ 0.15	8 „	0.08	„
8	NIEUWE MAAS....	*Brielle* H. W.	+ 1.17	„	10 u. 45 m.	0.47	„
		Brielle L. W.	+ 0.19	„	6 u. 30 m.	0.41	„

ADVERTENTIEN.

MINISTERIE VAN BINNENLANDSCHE ZAKEN.

*** Bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken zijn, behalve de gewone dagbladen, ingekomen de navolgende werken, als:

BOEKWERKEN.

Het ontwerp der spelling voor het aanstaande Nederlandsch Woordenboek beschouwd door H. Frijlink. Met een blik tevens op de aanteekeningen en vingerwijzingen van de heeren Dr. B. Huydecoper en G. Kuijper Hz. over dit onderwerp. Te Amsterdam, bij Hendrik Frijlink. 1863.

Handboekje voor juweliers, kooplieden, goud- en zilversmeden, horologiemakers, enz. bevattende de wet op den waarborg, met enz., zamengesteld door van Steenbergen, controleur van den waarborg te Utrecht. Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Zakboekje voor spoorwegbeambten en spoorwegreizigers. Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Brieven over geestelijke goederen, door W. van Beuningen, Predikant te Ameide en Tienhoven. Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Korte handeling tot de kennis der Algemeene geschiedenis bewerkt voor lagere klassen, naar die van Lodewijk Mulder; door Dr. W. J. A. Huberts, Leeraar in de Algemeene geschiedenis en aardrijkskunde aan 't gymnasium te Zutphen. (1ste stukje. Oude en Middeleeuwsche geschiedenis.) Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Neêrlands Kansel. (Preekbundels.) N°. 4. Tiental leerredenen van Dr. W. Scheffer, Predikant te Leiden. Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Guldens-Editie. N°. 39. Verspreide Verhalen, van Mevr. A. L. G. Bosboom-Toussaint. (2de druk.) Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

De beetwortelsuiker-fabricatie, in verband tot den accijns, door! Dordrecht, Blussé en van Braam. 1863.

De huishouding der Maatschappij; een leesboek voor de Volksschool. Door J. F. Jansen, Hoofdonderwijzer te Harlingen. Te Groningen, bij F. Folkers. 1863.

De zomer. Een leesboek voor de middelste klasse der lagere scholen; door J. F. Jansen, Hoofdonderwijzer te Harlingen. Te Groningen, bij F. Folkers. 1863.

Klassikale rekenoefeningen, door L. Bouman, onderwijzer te Noorddijk. (1ste, 2de en 3de stukje.) Te Groningen, bij F. Folkers. 1863.

Jezus en de moderne immanentieleer. Eene bedenking door H. R. Walmoltz. Pred. te Eexta. Groningen, J. B. Huber. 1863.

1 Julij 1863 en de Volksvertegenwoordiging van Nederland. Groningen, de Erven C. M. van Bolhuis Hoitsema. 1863.

Maleisch-Nederduitsch Woordenboek, naar het werk van Dr. W. Marsden en andere bronnen bewerkt door Dr. J. Pijnappel Gz. Haarlem. Joh. Enschedé en Zonen. Amsterdam, Frederik Muller. 1863.

Verstrooide gedichten uit vroeger en later tijd. (1831—1861.) van Nicolaas Beets. 1ste en 2de deel. Te Haarlem, bij de Erven F. Bohn. 1863.

Ananias en Saffira. Leerrede over Handelingen V. 1—11. door Nicolaas Beets Te Haarlem, bij de Erven F. Bohn. 1863.

Mistrouw het menschelijke! Leerrede over Mattheus XVI. 22, 23. door Nicolaas Beets. Te Haarlem, bij de Erven F. Bohn. 1863.

Het beginsel der teekenen. Leerrede over Johannes II. 1—11. door Nicolaas Beets. Te Haarlem, bij de Erven F. Bohn. 1863.

Gedichten door C. P. Tiele. Te Haarlem, bij de Erven F. Bohn. 1863.

Manual of modern English Poetical Literature bij C. H. Gunn, Lecturer on the English Language and Literature, Municipal Gymnasium, Amsterdam. Haarlem, Erven F. Bohn. 1863.

Natuurlijke Historie van Nederland:

De bodem van Nederland, door W. C. H, Staring. (2 deelen in 7 Afleveringen.) Haarlem, A. C. Kruseman, 1856—1860.

Het Klimaat van Nederland, door F. W. C. Krecke. (3de en 4de aflevering.) Haarlem. A. C. Kruseman. 1861.

Grondtrekken eener ethnologie van Nederland, door Dr. D. Lubach. (4de en 5de aflevering.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

Da Costa's complete dichtwerken. (19de tot en met 25ste aflevering.) Haarlem. Kruseman. 1862 en 1863.

Huisboek voor den landman in Nederland, door W. C. H. Staring. (10de aflevering.) te Haarlem, bij A. C. Kruseman. 1862.

Historische vrouwen. Dichterlijk album. 15de aflevering, Laura van Neves, door J. J. L. ten Kate; en 16de aflevering, Charlotte de Cordaij d'Armont, door W. Marten Westerman. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Leekedichtjes. Rijmen en dichten zoo oude als nieuwe, door P. A. de Genestet. Haarlem, A. C. Kruseman. 1860.

Paulus, in de gewichtigste oogenblikken van zijn leven en werkzaamheid voorgesteld door Nicolaas Beets. (in 10 afleveringen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1855.

Julianus de Afvallige, of de Strijd tegen het Christendom. In drie zangen door C. W. van der Pot, Predikant te Leiden. Met houtgravuren, naar teekeningen van C. Rochussen, door Best, Vermorcken en Verveer. Haarlem. A. C. Kruseman. 1852.

In den bloemhof. Beelden en droomen van J. J. L. ten Kate. Haarlem. A. C. Kruseman. 1850.

De jaargetijden. Luim en Ernst door L. van den Broek. Haarlem. A. C. Kruseman. 1851.

Luimige verhalen door W. J. van Zeggelen. Met schetsen van Ch. Rochussen. Haarlem. A. Kruseman. 1852.

Vrolijke schetsen door W. J. van Zeggelen. Met staalgravuren naar Ch. Rochussen. Haarlem. A. C. Kruseman. 1853.

Beknopte handleiding tot de kennis van de gronden der toonkunst, door H. C. Claterbos. Harmonie. Haarlem. A. C. Kruseman. 1852.

De laatste dag van Heemskercks beleg. (1359). Historisch dramatisch gedicht, door W. J. Hofdijk. Haarlem. A. C. Kruseman. 1851.

Griffo de Saliër. Dramatisch gedicht door W. J. Hofdijk. Haarlem. A. C. Kruseman. 1852.

Iets over de banken van leening; volgens het Koninklijk besluit van den 31sten October 1826, n°. 132, geene woekerende instelling. Eene aanwijzing der middelen om tegen het misbruik te waken en ter bereiking van het doel haars bestaans, door F. Swart, directeur der stadsbank van leening te Alkmaar. Haarlem. A. C. Kruseman. 1850.

De banken van leening in Nederland nader onderzocht in verband met een ontwerp van wet op die inrigtingen. Door C. J. van Heel Dz., Ambtenaar bij de administratie der Stadsbank van Leening te 's Gravenhage. Haarlem. A. C. Kruseman. 1851.

1648 en 1848. Dichtstuk uitgesproken in de openbare vergadering der tweede klasse van het Koninklijk Nederlandsche Instituut voor wetenschappen, letteren en schoone kunsten, op den 25sten April 1848. Door Mr. Isaac de Costa. Haarlem. A. C. Kruseman. 1848.

De chaos en het licht; een halve eeuw-lied, door Mr. Isaac da Costa. Haarlem, A. C. Kruseman. 1850.

Christus Remunerator. Een harptoon door J. J. L. ten Kate. (Met eene gravure van Ary Scheffer.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1852.

Lotgevallen van Costers woning. Haarlem, A. C. Kruseman. 1851.

Media-Noche. Een tafereel uit den Nijmeegschen Vredehandel. 1678. Door Mevr. A. L. G. Bosboom-Toussaint. (2 deelen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1852.

Verhalen en Schetsen, door Elisabeth Johanna Hasebroek. Haarlem, A. C. Krusemam. 1852.

Onze Vader, die in de Hemelen zijt! Het gebed des Heeren, bewerkt voor de gemeente door H. Heemskerk, Theol. Doct. Haarlem, A. C. Kruseman. 1852.

Verstrooide rijmen, oud en nieuw, vreemd en eigen, van J. J. A. Goeverneur. Haarlem, A. C. Kruseman 1850.

Kijkjes in 't leven. Een nieuwe dichtbundel van W. J. van Zeggelen. Haarlem. A. C. Kruseman. 1851.

Stukken der Grafelijke tijden, uit het archief der stad Haarlem. Met eene korte beschrijving, door Mr. J. L. de Bruijn Kops. (Uitgegeven door het stedelijk bestuur.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1850.

Dichtbundeltje voor de Surinaamsche jeugd. Door C. van Schaick. Haarlem, A. C. Kruseman. 1854.

Keur van scherts en luim, uit onderscheidene Nederlandsche dichters verzameld door W. J. van Zeggelen. (1ste en 2de deel.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1854.

't Verlaten huis; door Charles Dickens. (3 deelen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1855.

Nelly; door Ch. Dickens. Op nieuw vertaald door C. M. Mensing. Goedkoope uitgave met platen. (2 deelen in 4 afleveringen.) Haarlem. A. C. Kruseman. 1855.

Europeesch Slavenleven. Naar het Hoogduitsch van F. W. Hackländer. (4 deelen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1855.

Dd. Copperfield; door Ch. Dickens. Op nieuw vertaald, door C. M. Mensing. Goedkoope uitgave met platen (in 8 afleveringen.) Haarlem. A. C. Kruseman. 1855.

Openbare voordragten voor landbouwers. Van wege Z. M. den Koning in den winter van 1853—1854 ten platten lande gehouden, in de provincien Gelderland, Zeeland, Zuidholland en Utrecht, door Dr. N. W. P. Rauwenhoff, Dr. W. A. J. van Geuns, Dr. A. C. Oudemans Jr. en Dr. L. Mulder. Haarlem. A. C. Kruseman. 1855 en 1856.

Jacques Saurin en Théodore Huet. Proeve van kerkgeschiedkundige kritiek door Cd. Busken Huet. Haarlem. A. C. Kruseman. 1855.

Hesperiden van Mr. I. da Costa. Haarlem. A. C. Kruseman. 1855.

Hoofd en hart. Dichtluimen van W. J. van Zeggelen. Haarlem. A. C. Kruseman, 1855.

De dichtwerken van Bilderdijk. (Aflevering 1 tot en met 45.) Haarlem. A. C. Kruseman. 1856—1859.

Voorlezingen over de geschiedenis der Nijverheid in Nederland, door mr. H. J. Koenen, lid van den gemeenteraad der stad Amsterdam. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Voorlezingen over Kolonisatie door Nederlanders in Nederlandsch Indië; en gedeeltelijke vergelijking van de Indische Maatschappij met die van Nederland. Gehouden in de Maatschappij Felix Meritis, door Dr. P. P. Roorda van Eijsinga, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Voorlezingen over de circulatiebanken, meer bijzonder in Frankrijk, Groot-Brittannie en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Gehouden in de Maatschappij Felix Meritis, door Mr. J. T. Buijs. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Dombeij en Zoon; door Ch. Dickens. Op nieuw vertaald door C. M. Mensing. Goedkoope uitgave met platen. (3 deelen, in 7 afleveringen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

De uitvinding der boekdrukkunst, eene oorzaak van Godverheerlijking. Een woord, na het gevierde feest, uitgesproken den 20sten Julij 1856, des voormiddags in de Janskerk te Haarlem. Door F. C. Hinlopen. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Costerliedjes. Souvenir aan Haarlems Julijfeesten in 1856. Door W. J. van Zeggelen. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Het metalen Kruis. (27 Augustus 1856.) Door Mr. A. Bogaers. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Hanna in hare vier diensten. Een boekje voor vrouwen om te koopen voor dienstboden om te lezen, voor allen om te behartigen. Naar het Engelsch van Margaretha Maria Brewster. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Evangeline. Een verhaal van Acadie, van Henry Wadsworth Longfellow. Door S. J. van den Bergh en B. Ph. de Kanter. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

Verslag der Redactie van het Nederlandsch woordenboek omtrent den staat harer werkzaamheden, (Tweede verslag, van 1 Augustus 1854 tot 1 Julij 1856) en (derde verslag, van 1 Julij 1856 tot 1 Julij 1860.) Voorgedragen door Dr. M. de Vries, Hoogleeraar te Leiden. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856 en 1860.

Bilderdijk herdacht door Mr. Isaac da Costa, in eene redevoering gehouden op den 11 October 1856 bij gelegenheid der eeuwfeestviering van des grooten dichters geboortejaar, door de rederijkerskamer, opgericht te Amsterdam ten jare 1844. Haarlem, A. C. Kruseman. 1856.

C. M. Wieland. Geschiedenis van de Abderiten. Vertaald door Dr. J. C. van Deventer. (2 deelen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1857.

Vragen en antwoorden. Brieven over den Bijbel, uitgegeven door Cd. Busken Huet. (Aflevering 1—15.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1857 en 1858.

Apostelen en Profeten. Dichterlijk Album. (1ste, 2de en 3de aflevering.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1857 en 1858.

Het getuigenis der gesteenten. De geologie in betrekking tot het geopenbaarde scheppingsverhaal. Door Hugh Miller. Schrijver van het scheppingswonder, enz. Uit het Engelsch vertaald. Met eene inleiding en een levensberigt van den schrijver. (5 afleveringen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1858.

St. Pickwick, door Ch. Dickens. Op nieuw vertaald door C. M. Mensing. Goedkoope uitgave met platen. (2 deelen in 5 afleveringen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1858.

Ons voorgeslacht, in zijn dagelijksch leven geschilderd. Door W. J. Hofdijk. (Aflevering 1 tot en met 60.) Met platen. Haarlem, A. C. Kruseman. 1859—1863.

Brieven over weten en gelooven. Haarlem, A. C. Kruseman 1859.

Hellas. Het land en volk der oude Grieken. Bewerkt voor alle vrienden der klassieke oudheid. Door Dr. W. Wägner. Uit het Hoogduitsch door Dr. J. C. van Deventer. (Afl. 1—12.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1859 en 1860.

Wat Parijs mij te zien en te denken gaf. Door Mevr. Elise van Calcar geb. Schiotling Haarlem, A. C. Kruseman. 1859.

Binnenhuisjens. Novellen van A. J. de Bull. Haarlem, A. C. Kruseman. 1861.

Gedichten van Mr. A. Bogaers. Haarlem. A. C. Kruseman. 1859.

De togt van Heemskerk naar Gibraltar. Door Mr. A. Bogaers. Haarlem, A. C. Kruseman. 1860.

De hijpotheekbank, haar wezen en hare waarde. Door Mr. J. T. Buijs. Haarlem, A. C. Kruseman. 1861.

De mensch en de dichter Willem Bilderdijk, eene bijdrage tot de kennis van zijn leven, karakter, en schriften, door Mr. I. Da Costa. Haarlem, A. C. Kruseman. 1859.

Stichtelijke lektuur. Door Cd. Busken Huet. Overgedrukt uit »de Gids" en vermeerderd met een antwoord aan de Redactie van »Waarheid in Liefde". Haarlem, A. C. Kruseman. 1859.

De Volken van onzen tijd. Bijdragen tot de kennis van den toestand der voornaamste staten in de tweede helft van de negentiende eeuw. Groot-Brittanniën. Haarlem, A. C. Kruseman. 1859.

De klooster-orden in Nederland, historisch onderzocht en geschetst door W. J. Hofdijk en D. van der Kellen Jr. (Aflvering 1 tot en met 18.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Mozaiek. Kunst-album. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

A. Pierson. Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. et Theol. Dr. De oorsprong der Moderne rigting. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

A. Pierson. Phil. Theor. Mag. Litt. Hum. et Theol. Dr. Zwakheid en kracht. (Overgenomen uit den 2den druk van »de oorsprong der Moderne rigting.") Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

De beteekenis der kunst voor het zedelijk leven. Redevoering uitgesproken in een vergadering der Akademie van beeldende kunsten en technische wetenschappen te Rotterdam door Dr. A. Pierson. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Verscheidenheden van Haarlems bodem, door Mr. H. Gerlings Cz. (Uitgegeven ten voordeele van het Gereformeerde Weeshuis te Haarlem.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Onze bede. Toespraak gehouden in de concertzaal te Haarlem door Cd. Busken Huet. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Het wezen van den Constitutionelen regeringsvorm. Inwijdingsrede uitgesproken door Mr. J. T. Buijs. bij de aanvaarding van het hoogleeraarsambt in de Staatswetenschappen, aan het Athenæum illustre te Amsterdam, den 13den October 1862. Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Eenige mededeelingen omtrent de voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunde die buiten 's lands vereischt worden. Door J. van der Hoeven. Phil. nat. et Med. Dr. Gewoon Hoogleeraar aan de Leidsche Hoogeschool, enz. Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

Velerlei. Gedichten, oud en nieuw, van A. J. de Bull. Haarlem, A. C. Kruseman 1863.

Busken Huet. Predikant bij de Waalsche gemeente te Haarlem. Kanselredenen. Haarlem, A. C. Kruseman. 1861.

De voornaamste godsdiensten:

Het Islamisme, door Dr. R. Dozy, hoogleeraar te Leiden. (1ste, 2de 3de en 4de aflevering.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

De godsdiensten van Zarathustra bij de oude Persen, door C. P. Tiele. (1ste aflevering.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

De vogels van Nederlandsch Indie, beschreven en afgebeeld door H. Schlegel. (Monographie I, Pitta.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

De grondtrekken van het Nederlandsche Staatsbestuur. Door M. S. Vissering. Hoogleeraar te Leiden. (Overgedrukt uit den Praktischen Volks-Almanak voor 1863.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

Landbouw-lessen in 1862 te Londen verzameld door W. C. H. Staring (Vermeerderde en verbeterde afdruk uit het tijdschrift *de Volksvlijt*). Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

Luttenberg's chronologische verzameling der wetten en besluiten, betrekkelijk het Openbaar Bestuur in de Nederlanden, sedert de herstelde orde van zaken in 1813. Met aanteekening, aanwijzende enz. Vedr

gezet door L. N. Schuurman, Secretaris der stad Zwolle. (1862.) Te Zwolle, bij W. E. J. Tjeenk Willink. 1863.

Tien bladzijden uit de geschiedenis van Neêrlands roem en grootheid. (2de bladzijde. De Watergeuzen, door J. J. L. ten Kate.) Haarlem, J. J. van Brederode en A. C. Kruseman.

Scheffer-Album. Onder toezigt van T. van Westhreene Wz. (1ste tot en met 10de aflevering.) Haarlem, A. C. Kruseman.

TIJDSCHRIFTEN.

De Gids. 27ste jaargang. (3de serie. 1ste jaargang.) Onder redactie van P. A. S. van Limburg Brouwer, enz. (Julij 1863.) Te Amsterdam, bij Hendrik Frijlink. 1863.

Het Leeskabinet. Mengelwerk tot gezellig onderhoud voor beschaafde kringen. (Voor 1863. — N°. 7.) Met platen. Te Amsterdam, bij Hendrik Frijlink. 1863.

Evangelie-Spiegel. Maandschrift tot bevordering der kennis van het wezen des Evangelies, in onderscheiding van enz. Uitgegeven door Dr. L. S. P. Meijboom, onder vaste medewerking van enz. Nieuwe serie. 2de jaargang. (Julij-aflevering.) Amsterdam. Gebroeders Kraaij. 1863.

Nederland. Onder redactie van N. Donker en H. J. Schimmel, met medewerking van verschillende letterkundigen (3de serie, 4de jaargang, n° 7.) Amsterdam, J. C. Loman Jr. 1863.

De Tijdspiegel. (7de aflevering.) Julij 1863. Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

De Militaire Spectator. Tijdschrift voor het leger in Nederland en in de Overzeesche bezittingen. (3de serie, 8ste deel, n°. 6.) Te Breda, bij Broese & Comp. 1863.

Themis. Regtskundig Tijdschrift, door Mr. Dav. H. Levyssohn Norman, enz. (Tweede verzameling, 10de deel. N°. 2.) 's Gravenhage, Gebroeders Belinfante. 1863.

Schat der gezondheid. Een tijdschrift voor alle standen, ter bevordering van volkswelvaart, door verspreiding van eenvoudige beginselen van gezondheidsleer en openbare gezondheidsregeling en hunne toepassing op het individueel en maatschappelijk leven. Onder redactie van D. D. Lubach en Dr. L. J. Egeling. (1863. N°. 3 tot en met N°. 7.) Haarlem, C Zwaardemaker en de Erven Loosjes. 1863.

Tijdschrift uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid. Redacteuren: A. H. van der Boon Mesch, en enz. 1863. 3de reeks, deel IV, 1ste tot en met 8ste stuk. (Van de geheele reeks deel XXVI.) Haarlem, de Erven Loosjes.

La seule chose nécessaire. Recueil mensuel d'édification chrétienne publié sous la direction de Cd. Busken Huet. (12 livraisons) Harlem, A. C. Kruseman. 1856.

Het vaandel, vernieuwd tijdschrift onder redactie van P. F. Brunings, kapitein der infanterie, met medewerking van de Heeren J. Brakel enz. (2de reeks, 3de jaargang.) 's Gravenhage, M. J. Visser; Leiden, Firma van den Heuvel & van Santen. 1862—63.

Naamlijst der geborene, gehuwde en overledene personen. Aangegeven bij den burgerlijken stand der gemeente Middelburg, gedurende de maand Junij 1863. Ter drukkerij van A. J. Jongkindt, te Middelburg.

De Tijdstroom. Maandschrift gewijd aan letteren, wetenschap en kunst. 6de jaargang, 3de deel, n°. 7. (Junij 1863.) Tiel, Wed. D. R. van Wermeskerken. 1863.

Nederlandsch Tijdschrift voor de praktische beoefening van de Fransche, de Engelsche en de Hoogduitsche taal en letterkunde; onder medewerking van J. van der Beek enz. Nieuwe Serie. (6de jaargang. N°. 2.) Tiel, Wed. D. R. van Wermeskerken. 1863.

Vriend van den landman. Tijdschrift ter bevordering van akker- en tuinbouw, veeteelt en boomkweekerij in Nederland. Onder redactie van E. C. en F. A. Enklaar. (27ste jaargang.) Nieuwe Serie. 1863. N°. 5 en 6. (Met houtsneê-figuren.) Te Zwolle, bij W. E. J. Tjeenk Willink. 1863

Tijdschrift voor staathuishoudkunde en statistiek, door Mr. B. W. A. E. Sloet tot Oldhuis. (23ste deel, 8ste stuk.) Zwolle, W. E. J. Tjeenk Willink. 1863.

ALMANAKKEN EN JAARBOEKJES.

Practische Volks-almanak. Jaarboekje ter verspreiding van kennis der toegepaste wetenschappen onder alle standen der Maatschappij. Uitgegeven onder redactie van Dr. D. Lubach en W. M. Logeman. 1858 1861 en 1862. Haarlem, A. C. Kruseman.

Christelijke Volks-Almanak voor 1860 en 1862. Verzameld door P. A. de Génestet en C. P. Tiele. Haarlem, A. C. Kruseman.

Aurora. Jaarboekjen voor 1862; uitgegeven door S. J. van den Bergh. Te Haarlem, bij A. C. Kruseman. 1862.

MUZIEKWERKEN.

L'Ardita. 3e Valse brillante, composée par Luigi Arditi. La Haye, F. J. Weygand & Comp. 1863.

PRENT- EN PLAATWERKEN.

De bouwwerken van den architect P. J. H. Cuijpers, met toelichtenden tekst van J. W. Brouwers. K. P. Ridder van de Orde der Eikenkroon. (1ste Aflevering.) Haarlem, A. C Kruseman. 1863.

LAND-, ZEE- EN ANDERE KAARTEN.

Kaart van den Anna-Paulowna-Polder in Noordholland, ingedijkt in de jaren 1845 en 1846. Uit naauwkeurige stukken zamengesteld onder toezigt van den Ingenieur der Anna-Paulowna-Maatschappij J. C. de Leeuw. Uitgegeven te Haarlem bij A. C. Kruseman. 1848.

Chronologische kaart voor de geschiedenis van het volk van Israël, tot op de verwoesting van Jeruzalem, ten gebruike bij de Historische, Kanonieke en Apokryfe Bijbelboeken. Naar de nieuwste schrijvers opgemaakt door Nicolaas Beets, Theol. Doct. (3de vermeerderde druk.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1854.

HERDRUKKEN.

Handleiding en Schoolboek voor het Volks-zangonderwijs, door Wilhelmus Smits, Directeur der Volks-zangschool, opgerigt door de beide Amsterdamsche Departementen der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen. 2de deel. (4de druk.) Amsterdam, P. N. van Kampen. 1863.

Kleine aardrijkskunde voor schoolgebruik, door C. van der Maaten. (9de verbeterde en vermeerderde druk.) Te Amsterdam, bij Hendrik Frijlink. 1863.

Korte handleiding tot de kennis der geschiedenis van ons vaderland, bewerkt voor de lagere klassen, naar die van Lodewijk Mulder, kapitein der infanterie. (2de vermeerderde en verbeterde druk.) Te Arnhem, bij D. A. Thieme. 1863.

Arie Stevens, de bekwame landbouwer. Een leesboekje voor landscholen, door H. Hemkes, Kz. Onder toezigt en medewerking van C. Geertsema, Lid van de Provinciale Commissie van Landbouw te Groningen en Landbouwer te Zuidbroek. (2de herziene druk.) Te Groningen, bij F. Folkers. 1863.

Leekedichtjes. Rijmen en dichten, zoo oude als nieuwe, door P. A. de Génestet. (3de druk.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1863.

Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen, door Jhr. Mr. J. C. de Jonge. (2de druk.) Vermeerderd met de nagelatene aanteekeningen van den overleden Schrijver en uitgegeven onder toezigt van Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge. (Algemeen Zaakregister; benevens alle tot het werk behoorende platen.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1862.

Wachter! Wat is er van den nacht? Een lied bij de uitgangen van 1847, door Mr. Isaac de Costa. (2de druk.) Haarlem, A. C. Kruseman. 1848.

Kijkjes in 't leven, door W. J. van Zeggelen. Met staalgravuren, naar Ch. Rochussen. (2de druk). Haarlem. A. C. Kruseman. 1853.

De gouden bruiloft, door Willem Messchert. Met een voorberigt van H. Tollens, Cz. (3de druk). Haarlem. A. C. Kruseman. 1855.

Othello, de moor van Venetiën. Uit het Engelsch van William Shakspere, door Jurriaan Moulin. (3de druk). Onder toezigt van Dr. J. van Vloten, Hoogleeraar te Deventer. Haarlem. A. C. Kruseman. 1857.

Handboek voor den houder van rundvee, door E. C. Enklaar, (2de veel vermeerderde en verbeterde druk). Met vele houtgravuren. Haarlem. A. C. Kruseman. 1858.

Macbeth. Treurspel, van William Shakspere. Uit het Engelsch door Jurriaan Moulin. (3de druk). Onder toezigt van Dr. J. van Vloten, Hoogleeraar te Deventer. Haarlem. A. C. Kruseman. 1858.

J. van Effen. Ernst en boert, uit den Hollandschen Spectator. (2de druk) 2 deelen in 5 afleveringen. Haarlem. A. C. Kruseman. 1858.

Gedichten van A. C. W. Staring. Ter derde uitgave nogmaals door wijlen den dichter herzien en met eene inleiding uitgegeven door Nicolaas Beets. (4 Stukken.) Haarlem. A. C. Kruseman 1862.

Bijbelsche vrouwen. Dichterlijk Album. Vrouwen der Ouden Verbonds. (2de druk.) en Vrouwen des Nieuwen Verbonds. (2de druk.) Haarlem. A. C. Kruseman. 1859.

*** Op Woensdag den 23sten September 1863, des namiddags ten 1 ure, zal, onder nadere goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken, in het locaal van het Ministerie, ten behoeve van de Algemeene Landsdrukkerij, in het openbaar worden aanbesteed de levering, gedurende het tijdvak, ingaande den 1sten October 1863 en eindigende den 30sten September 1864, van:

vijf honderd (500) dubbele mudden Turf;
honderd (100) mudden Haardkolen;
vier honderd (400) mudden Kagchelkolen,

of zoo veel minder of meer als blijken zal benoodigd te zijn.

De voorwaarden dezer Aanbesteding liggen dagelijks, Zon- en Feestdagen uitgezonderd, van des voormiddags 11 tot des namiddags 2 ure, ter lezing in het locaal der Algemeene Landsdrukkerij, alwaar ook alle inlichtingen deswege kunnen verkregen worden.

's Gravenhage, den 1sten September 1863.

Van wege den Minister,
De Secretaris-Generaal,
J. Schröder.

Provincie *Gelderland.*

AANBESTEDING.

Op Vrijdag, den 18den September 1863, des middags ten 12 ure, zal, onder nadere goedkeuring, door den Staatsraad, Commissaris des Konings in de provincie Gelderland, of, bij zijne afwezigheid, door een der leden van de Gedeputeerde Staten, en in bijzijn van den Hoofdingenieur van den Waterstaat in het 5de district, aan het gebouw van het Provinciaal Bestuur, te Arnhem, worden Aanbesteed:

het vernieuwen van den inlaatduiker van de Kaijersbeek op de Havenkom te Apeldoorn, het verplaatsen van een Bazaltmuur en het wijzigen van genoemde Havenkom en van eenige verdere aarde- en kunstwerken, tot aanleg van het kanaal van Apeldoorn naar den IJssel te Dieren.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij enkele inschrijving.

Het bestek ligt ter lezing aan het gebouw van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken, aan dat van het Provinciaal Bestuur van Gelderland, te Arnhem, en op alle zoodanige plaatsen, alwaar gewoonlijk de Bestekken van Waterstaatswerken in gemelde provincie ter lezing gelegd worden.

Het losbaggeren en uittrekken van eenige paalstompen aan den linker IJsseloever beneden de Griftuitmonding, bij Art. 2 lit. K van het bestek voorgeschreven, komt te vervallen.

De week vóór de besteding wordt de noodige plaatselijke aanwijzing gedaan; voorts zijn nadere inlichtingen te bekomen bij den Hoofdingenieur te Arnhem en den Ingenieur te Zutphen.

's Gravenhage, 9 September 1863.

Van wege den Minister,
De Secretaris-Generaal,
J. Schröder.

MINISTERIE VAN MARINE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de mast van de in December ll. tegen den Zuid-Oostkant van het *bankje van Zoutelande* in het *Oostgat* der *Wester Schelde* gezonken Pruissische brik *Conrad* uit het schip is geraakt.

Ten einde de plaats van dit wrak te vermijden, is iets daar benoorden eene zoogenaamde wrakton geplaatst, zwart en wit geblokt; in 86 palmen of 5 vademen diepte bij gewoon laag water en in de navolgende merken *de toren van Groede in den oostberm van het haventje van de Nieuwe Sluis; de molen van West-Kapelle, eene spaakleugte bewesten Walcheren's duin.* Peilende den toren van *Zoutelande* Noord half West.

's Gravenhage, den 29sten Augustus 1863.

De Minister voornoemd,
W. J. C. Huyssen van Kattendijke.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

LICHTTOREN BIJ DE EIJERLANDSCHE GRONDEN. (*Eiland Texel.*)

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de bij advertentie van den 2den April jl. voorloopig aangekondigde bouw van een *lichttoren* in den Noord-Oosthoek van het eiland *Texel*, thans tot 10 Ned. ellen boven het duin of 30 Ned. ellen boven volzee gevorderd is, zoodat daardoor reeds een in het oog vallend dagmerk voor de *Eijerlandsche gronden* is verkregen.

Bij de voltooijing des torens zal nadere aankondiging volgen.

's Gravenhage, den 2den September 1863.

De Minister voornoemd,
W. J C. HUYSSEN VAN KATTENDIJKE.

BERIGT AAN ZEEVARENDEN.

Betonning van het Friesche zeegat.

De Minister van Marine brengt ter kennis van belanghebbenden, dat door het verschuren der buitengronden van het *Friesche zeegat* de navolgende veranderingen in de betonning van het *Noord-West gat* hebben plaats gehad, als:

De ankerboeivormige zwarte ton n°. 3 is éene kabellengte om den Noord verlegd en vervangen door eene *zwarte spitse ton der 1ste grootte*; ligt in 50 palmen diepte in de peiling:

de Zuider lichttoren van Schiermonnikoog, Z. O. t. Z. 1/2 Z.;
de groote kaap op de Engelsmans plaat, Z. W. t. Z. Op het merk: de *Zuider lichttoren van Schiermonnikoog eene halve handspaakslengte benoorden den Noorder lichttoren*.

Deze ton is nu n°. 2 *zwart* van het *N. W. gat.*

De *Witte ton* n°. 2 van het *N. W. gat* is eene kabellengte om de Oost verlegd in 45 palmen diepte in de peiling:

de Zuider lichttoren van Schiermonnikoog, Z. O. t. Z. 3/4 Z.;
de Groote Kaap op de Engelsmansplaat, Z. W. t. Z. 1/2 Z.

Op het merk: *de Zuider lichttoren van Schiermonnikoog eene handspaakslengte benoorden den Noorder lichttoren.*

Ter plaatse waar nu het *N. W. gat* in het algemeen vaarwater valt, is in zee gelegd eene *zwarte ankerboeivormige ton der 5de grootte, in* 65 palmen diepte in de peiling:

de Zuider lichttoren van Schiermonnikoog, Z. O. t. Z. w/z O.;
de Groote Kaap op de Engelsmansplaat, Z. W. 1/2 Z.

Op het merk: toren *van Wierum éene handspaakslengte bezuiden de kleine Kaap op de Engelsmansplaat.*

Deze ton is nu n°. 3 *zwart* van het algemeene vaarwater.

De koersen door het N. W. gat zijn van O. 1/2 Z. tot Z. t. O. 1/2 O. tot voorbij de *Zwarte ankerboeivormige ton n°.* 3, waar men in het gemeenschappelijk vaarwater valt.

De diepte is thans niet minder dan 36 palmen.

's Gravenhage, den 7den September 1863.

De Minister voornoemd,
W. J. C. HUYSSEN VAN KATTENDIJKE.

*** De Commissie van Administratie over de Gevangenissen te Rotterdam zal, behoudens nadere goedkeuring van Zijne Excellentie den Minister van Justitie, op Woensdag den 30sten September 1863, des avonds ten zes ure, in een der localen van de Gevangenissen, in het openbaar Aanbesteden de aldaar gedurende het jaar 1864 benoodigde Levens- en Onderhoudsartikelen, bestaande in: Rogge-, Tarwe- en Wit brood, Aardappelen, Rund-, Kalfs- en Schenkelvleesch, Rundvet, Boter, Gort, Rijst, Gele en Groene Erwten, Groenten, Zout, Peper, Azijn, Patentolie, Kaarsen, Groene en Witte Zeep, Kunst-asch, Koffij, Cichorei, Thee, Zoete en Karnemelk, Eijeren, Tarwebloem, Witte en Bruine Suiker, Gedroogde Pruimen en Stroop, Stroo, Grove Engelsche en Fijne Steenkolen, Baggerturf, Coke en Hout, Bezems, Boenders en Zand, benevens Bureau-, School- en Schrijfbehoeften; breeder omschreven in de voorwaarden, welke dagelijks in gemelde Gevangenissen ter lezing liggen, alwaar inmiddels bij den Kommandant alle verlangde informatiën te bekomen zijn.

De Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving met gesloten biljetten, op zegel geschreven, die een uur vóór de aanbesteding moeten zijn ingeleverd.

*** Het Collegie van Regenten over de Gevangenissen te Zutphen zal op Vrijdag, den vijf en twintigsten September eerstkomende, des namiddags ten *één* ure, in het Huis van Arrest aldaar, in het openbaar aanbesteden het onderhoud der gevangenen gedurende het jaar 1800 vier en zestig, op de voorwaarden ter lezing liggende bij den Cipier, belast met het geven van alle verlangd wordende inlichtingen aan de gegadigden.

Zutphen, den 8sten September 1863.

Regenten voornoemd,
H. J. THOOFT, *Vice-President*.
J. G. LUYKEN GLASHORST, *Secretaris*.

AANBESTEDING.

Het Collegie van Regenten over het Cellulair Huis van Arrest te Gorinchem zal, op Maandag den 5den October 1863, des namiddags ten zes ure, aldaar in het openbaar Aanbesteden, bij inschrijving en opbod, en onder hoogere goedkeuring:

het onderhoud der gevangenen in voornoemd Huis van Arrest, gedurende het jaar 1864; hieronder begrepen de levering der brandstoffen en der kantinebehoeften, doch niet de verlichting.

De voorwaarden der Aanbesteding zullen van heden af aan voor een ieder ter lezing liggen bij den Regent-Secretaris van dit Collegie en in het Huis van Arrest aldaar.

Gorinchem, den 7den September 1863.

Het Collegie voornoemd,

C. E. BOONZAJER. *Regent-Secretaris.*
UYTERHAEK RIETVELT. *Waarn. Vice-President.*

*** De Inspecteur van de Geneeskundige Dienst der Landmagt verwittigt alle Genees- en Heelkundigen, Nederlanders van geboorte, die genegen zijn om de betrekking van Adsistent-Chirurgijn in de Gevangenissen te Leeuwarden te vervullen, dat zij zich, bij verzoekschrift, op zegel geschreven en portvrij in te zenden, vóór den 30sten dezer aan hem Inspecteur kunnen aanmelden, bij welk verzoekschrift de volgende bewijzen moeten worden overgelegd, als:

1°. eene geboorte-acte ten bewijze van eenen ouderdom beneden de 35 jaren;

2°. een bewijs van aan de Nationale Militie voldaan te hebben;

3°. een bewijs van goed zedelijk gedrag, af te geven door de regering hunner woonplaats;

4°. een bewijs dat zij gezond zijn en een sterk ligchaamsgestel hebben, af te geven door eenen bevoegden geneeskundige; en

5°. bewijzen van afgelegde examina als stedelijk of plattelands-heelmeester.

Tot narigt der belanghebbenden dient, dat tot de werkzaamheden aan de betrekking van Adsistent-Chirurgijn bij de Gevangenissen onder andere behooren: de uitoefening der zoogenaamde kleine Heelkunde, het gereedmaken der Geneesmiddelen, en overigens den officier van gezondheid behulpzaam te zijn in alles wat de dienst of het opmaken der verantwoording mogt vereischen; en voorts dat aan die betrekking verbonden is een tractement van *vijf honderd gulden* (f 500) 's jaars, behoudens de kortingen ten behoeve van het Pensioenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren, op grond der wet van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24), gewijzigd bij die van 3 Mei 1851 (*Staatsblad* n°. 49).

's Gravenhage, den 8sten September 1863.

Dr. SNABILIÉ.

PLAATSELIJKE BESTUREN.

KENNISGEVING.

De Burgemeester en Wethouders van Dordrecht,

Gezien het besluit van den Commissaris des Konings in de provincie Zuidholland, van den 7den September 1863, A n°. 6352 (1ste afd.),

Doen te weten:

dat, uit hoofde van noodzakelijke herstellingen aan de Sluisbrug, aan het einde der Prinsestraat alhier, in de rigting van den Grooten Weg der Eerste Klasse n°. 7, de passage over die Brug gedurende den tijd van hoogstens drie weken, te beginnen met den 14den September aanstaande, zal gesloten zijn, en dat, zoolang de gemelde afsluiting duurt, de Hulpweg zal loopen langs de Hoogt, den Tweeden Singel, den Spuiweg, de Spuibrug en de Spuistraat.

Dordrecht, 8 September 1863.

De Burgemeester en Wethouders van Dordrecht,

De Secretaris, P. VAN DEN BRANDELER.
De Burgemeester, DE RAADT.

TELEGRAPHISCHE BEURSBERIGTEN.

WOENSDAG, 9 September 1863.

Amsterdam. — Slotkoersen.

	pCt.			pCt.	
NEDERL., Werk. Schuld.	2 1/2	64 1/4	PRUISSEN, Leening 1859.	5	—
Dito dito	3	77 5/8	OOSTENRIJK, Obl. Met.	5	65 3/[illegible]
Dito dito	4	100 5/8	Dito dito	2 1/2	33 7/[illegible]
Amort. Syndicaat .	3 1/2	—	Dito dito zilveren .	5	66 1/[illegible]
Handelmaatschappij .	4 1/2	143	Dito dito nationalen.	5	70 [illegible]
SPANJE, Obligatien . .	2 1/4	48 7/16	Weener Bank-actien.	—	849
Dito binnenlandsche.	3	51 5/8	Dito aandeelen 1854.	4	257 1/[illegible]
Amort. Schuld. . .	—	—	Dito dito 1860 . .	5	542
Bew. coupons . . .	—	18 1/8	Dito dito 1858 . .	—	144 [illegible]
PORTUGAL, Oblig. 1853.	3	48 5/16	VENEZUELA, Obligatien	2	24 3/[illegible]
Dito 1856/59 . . .	3	47 15/16	Dito	1	12 [illegible]
Dito 1862	3	—	GRENADA, Dito . . .	4 1/4	—
RUSLAND, bij Hope 1798.	5	102 3/8	Dito uitgestelde . .	1	—
Dito 1828/29 . . .	5	101 3/4	MEXICO, Obligatien .	3	41 1/[illegible]
Dito Stieglitz 5de serie	5	85	ECUADOR, Dito . . .	1	16 [illegible]
Dito dito 6de serie	5	91 1/8	ILLINOIS, Dito . . .	7	84 1/[illegible]
bij Hope 1840 . . .	4	77 1/2	GRIEKENL., Dito 1824/25	5	36 [illegible]
Dito 1860	4 1/2	92 1/4	RUSLAND	3	57 [illegible]
Spoorweg aandeelen.	—	199 1/2	Dito 1862	5	90 [illegible]

Londen, Consols. . . .	—	Antwerpen, 4 1/2 pct. Belgie	100
Mexico	—	Oostenrijk Cred. actien.	451
Parijs, Fr. rente . . .	—	5 pct. Metalliek . . .	68 [illegible]
Spanje	—	5 » Nationalen . .	79 [illegible]
Weenen, Metalliek . . .	77.70	3 » Binnenl. Spanje.	51 1/[illegible]
Dito nationalen . . .	83,60	2 » Spanje	—
Wissel Londen. . . .	111.40	Credit Guilhou. . . .	—

ROTTERDAMSCHE BANK.

Aan DEELHEBBERS wordt kennis gegeven dat door Heeren Commissarissen, ingevolge Art. 9, tweede lid der Statuten, is bepaald dat de **TWEEDE STORTING** van **10 ten honderd** of **f 25** op ieder Aandeel in genoemde Vennootschap zal plaats hebben **2 October 1863**, ten Kantore van de Bank, Scheepmakershaven, Wijk 1, n°. 508.

Daar wegens de uitreiking der voorloopige bewijzen van aandeel bij de tweede storting geene overschrijvingen kunnen plaats hebben 15 September tot 3 October 1863, worden de deelhebbers, wier aandeelen nog niet op hunnen naam zijn overgeboekt, uitgenoodigd dit vóór 15 *September* te doen bewerkstelligen.

De Directie der Rotterdamsche Bank,
D. BAUDUIN, *w. P.*
HUBRECHT, *Secretaris*.

BIJLAGE n°. 1.

STERKTE- en INDEELINGSSTAAT van het bij de Commissie voor den aanleg der Staatsspoorwegen in dienst gestelde Personeel.

AFDEELING.	Ingenieurs in algemeene dienst.	Eerstaanwezend ingenieurs.	Bouw- en werktuigkundigen 1ste klasse.	Sectie-ingenieurs.	Bouw- en werktuigkundigen 2de klasse.	Adjunct-ingenieurs.	Bouw- en werktuigkundigen 3de klasse.	Hoofdopzigters.	Opzigters 1ste klasse.	Opzigters 2de klasse.	Opzigters 3de klasse.	Opzigters 4de klasse.	Opzigters 5de klasse.	Schrijvers.	TOTAAL.	AANMERKINGEN.
Commissie	»	»	»	»	»	»	»	1	»	1	1	2	»	5	10	
Comptabiliteit	1 (¹)	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	2	4	(¹) Hoofdingenieur [illegible].
Algemeene dienst	2	»	»	»	3 (²)	»	1	»	»	2	1	2	»	4 (³)	15	(²) Een met den titel van bouwkundige 2de klasse.
Lijn A, sectie 1 en 2 en lijn D	»	1	»	2	1	2	1	»	1	1	4	8	5	2	28	(³) Een magazijnmeester te Dordrecht.
Lijn B, sectie 1 en 2	»	1	»	»	»	5	»	»	1	»	4	2	1	1	15	
Lijn E, sectie 1 en 2 en lijn G	»	1	»	3	»	2	1	2	»	2	5	1	4	1	22	
Lijn E, sectie 3 en 4	»	»	1	1	»	3	»	»	1	1	»	3	2	»	12	
Lijn F, sectie 1 en 2	»	1	»	2	»	2	»	»	»	»	»	3	»	2	10	
Lijn H, sectie 1 en 2	»	1	»	2	»	1	»	1	»	2	1	2	5 (⁴)	»	15	(⁴) 1 met verlof.
Lijn I, sectie 1 en 2	»	1	»	1	1	2	»	»	»	»	2	2	1	»	10	
Lijn K, sectie 1 en 2	»	1	»	»	1	2	1	»	»	1	3	2	3	1	15	(⁵) Hoofdingenieur } van den waterstaat in Zeeland.
Kanaal door Zuid-Beveland.	1 (⁵)	1 (⁶)	»	»	»	1 (⁷)	»	»	»	»	»	»	»	»	3	(⁶) Ingenieur (⁷) Surnumerair } van den waterstaat in Zeeland.
Vesting Breda	»	1 (⁸)	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	(⁸) Kapitein-ingenieur.
Totaal.	4	9	1	11	6	20	4	4	3	11	21	27	21	18	160	

BIJLAGE n°. 2.

STAAT van de oppervlakte der gronden die ter onteigening zijn aangewezen, en van die waarvan de gesloten koopacten aan de commissie ingezonden zijn.

NAAM DER GEMEENTEN.	Oppervlakte, die bij Koninklijk besluit ter onteigening is aangewezen. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	Aantal ingezonden koopacten.	Oppervlakte der eigendommen, waarvan de koopacten gesloten en aan de commissie ingezonden zijn. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	AANMERKINGEN.
LIJN *A*. Sectie 1.														
[illegible]	8	80	72	»	06	[illegible]	12	[illegible]	77	70	»	05	41	Onder de oppervlakte die ter onteigening is aangewezen in de gemeente Zutphen, is begrepen eene oppervlakte van 7 B, 47 R, 73 E, tot het departement van Oorlog behoorende.
[illegible] (kad. Velp)	12	53	99	»	28	15	35	7	89	09	»	07	96	
[illegible] (kad. Dieren)	24	82	40	»	14	14	44	19	89	52	»	11	68	
[illegible]	15	08	94	»	06	51	29	7	96	48	»	04	82	
Brummen	50	39	09	»	20	32	56	45	07	08	»	20	46	
Zutphen	19	25	35	»	12	28	14	8	87	76	»	02	35	
Totaal	130	40	49	»	87	64	190	97	97	58	»	59	58	
LIJN *B*. Sectie 1.														
Harlingen	»	»	»	»	»	»	7	6	18	57	»	29	52	De perceelen voor deze lijn [illegible] zijn niet bij Koninklijk [illegible] gewezen.
Harlingen en Barradeel	»	»	»	»	»	»	1	8	60	60	»	06	10	
[illegible]	»	»	»	»	»	»	[illegible]	»	44	80	»	13	20	
[illegible]	»	»	»	»	»	»	[illegible]	»	68	30	»	12	40	
[illegible]	»	»	»	»	»	»	[illegible]	12	08	80	»	25	50	
[illegible]	»	»	»	»	»	»	[illegible]	3	27	65	»	»	»	
Franeker	»	»	»	»	»	»	[illegible]	20	65	85	»	07	10	
Franekeradeel en Hennaarderadeel	»	»	»	»	»	»	1	1	76	50	»	»	»	
Transporteren	»	»	»	»	»	»	64	48	65	57	»	33	82	

NAAM DER GEMEENTEN.	Oppervlakte, die bij Koninklijk besluit ter onteigening is aangewezen. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	Aantal ingezonden koopacten.	Oppervlakte der eigendommen, waarvan de koopacten gesloten en aan de commissie ingezonden zijn. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	AANMERKINGEN.
LIJN *B*. Sectie 1. (*Vervolg.*)														
Per transport	»	»	»	»	»	»	64	48	65	57	»	93	82	
Franeker en Menaldumadeel	»	»	»	»	»	»	1	»	42	90	»	»	»	
Hennaarderadeel	»	»	»	»	»	»	11	5	20	70	»	»	»	
Menaldumadeel	»	»	»	»	»	»	36	30	26	96	»	07	65	
Menaldumadeel en Leeuwarderadeel	»	»	»	»	»	»	1	8	04	80	»	»	»	
Leeuwarderadeel	»	»	»	»	»	»	6	2	71	80	»	»	»	
Leeuwarden (1ste gedeelte)	»	»	»	»	»	»	10	9	80	40	»	18	40	De oppervlakte vermeld bij de gemeente Leeuwarden (2de gedeelte) behoort tot lijn B, sectie 2.
Idem (2de »)	»	»	»	»	»	»	18	12	15	72	»	04	89	
Totaal	»	»	»	»	»	»	147	112	88	35	1	24	76	
LIJN *D*.														
Gorssel	11	90	19	»	01	40	»	»	»	»	»	»	»	
Gorssel (kad. Almen)	22	77	81	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Laren	38	69	80	»	05	05	»	»	»	»	»	»	»	
Lochem	18	00	96	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Markelo	51	39	42	»	07	40	»	»	»	»	»	»	»	
Diepenheim	2	41	21	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Goor	12	04	86	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Totaal	157	23	75	»	13	85	»	»	»	»	»	»	»	
LIJN *E*. Sectie 1.														
Meerssen	20	48	31	»	»	»	14	6	01	90	»	»	»	
Bunde	11	14	69	»	»	»	28	10	18	84	»	»	»	
Geulle	14	84	78	»	01	08	84	12	68	08	»	02	33	
Elsloo	16	41	60	»	»	85	60	8	94	50	»	»	»	
Beek	10	69	71	»	»	»	95	10	79	25	»	»	»	
Geleen	13	88	92	»	09	60	89	14	24	66	»	10	20	
Sittard	24	76	53	»	»	»	116	26	96	70	»	»	»	
Nieuwstad	15	01	51	»	»	»	58	10	11	78	»	»	»	
Susteren	11	86	16	»	»	»	121	16	00	09	»	»	»	
Echt	16	88	66	»	05	28	167	18	48	74	»	»	»	
Maasbracht	14	41	17	»	»	»	90	16	27	09	»	»	»	
Linne	8	02	27	»	»	71	53	9	21	10	»	»	»	
Herten	4	85	51	»	»	»	27	4	38	68	»	»	»	
St. Odiliënberg	1	35	77	»	»	»	2	1	42	70	»	»	»	
Roermond (1ste gedeelte)	12	96	77	»	»	»	39	12	42	09	»	»	»	
Idem (2de »)	2	24	63	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Maasniel	4	75	18	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Swalmen	17	17	98	»	»	57	»	»	»	»	»	»	»	
Beesel	21	62	89	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Belfeld	15	50	86	»	02	97	»	»	»	»	»	»	»	
Tegelen	12	43	31	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Venlo	16	02	37	»	»	74	»	»	»	»	»	»	»	
Maasbree	»	»	»	»	»	»	5	»	85	20	»	»	»	Deze oppervlakte is noodig voor het bouwen van de brug over de Maas te Venlo.
Totaal	266	84	03	»	21	80	1058	178	90	85	»	12	58	
LIJN *E*. Sectie 3.														
Tilburg	9	29	49	»	23	26	»	»	»	»	»	»	»	
Berkel	11	52	20	»	03	24	»	»	»	»	»	»	»	
Oisterwijk	12	48	09	»	02	85	»	»	»	»	»	»	»	
Haaren	10	27	85	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Boxtel	33	58	65	»	12	57	»	»	»	»	»	»	»	
Totaal	77	05	78	»	41	92	»	»	»	»	»	»	»	
LIJN *E*. Sectie 4.														
Breda	8	63	20	»	02	24	1	4	74	10	»	»	»	Onder de oppervlakte die ter onteigening is aangewezen in de gemeente Breda, is begrepen eene grootte van 8 B. 58 R. 40 E., behoorende aan het Rijk, administratie der genie.
Teteringen	10	21	43	»	»	»	44	9	97	65	»	»	»	
Ginneken	1	41	82	»	»	»	2	1	41	90	»	»	»	
Oosterhout	16	67	24	»	»	»	40	10	90	19	»	»	»	
Gilze en Rijen	26	38	94	»	»	97	51	19	46	48	»	»	»	
Tilburg	39	60	18	»	21	02	117	41	95	70	»	02	29	
Totaal	102	92	81	»	24	23	255	88	46	02	»	02	29	

NAAM DER GEMEENTEN.	Oppervlakte, die bij Koninklijk Besluit ter onteigening is aangewezen. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	Aantal ingezonden koopacten.	Oppervlakte der eigendommen, waarvan de koopacten gesloten en aan de commissie ingezonden zijn. Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	AANMERKINGEN.
LIJN F. Sectie 1.														
Roosendaal	21	62	10	»	02	02	30	11	66	72	»	»	»	
Wouw	16	49	47	»	08	62	36	16	01	83	»	04	50	
Bergen op Zoom	28	52	97	»	20	11	33	21	11	22	»	14	15	
Totaal	66	64	54	»	30	75	99	48	79	27	»	18	65	
LIJN F. Sectie 2.														
Woensdrecht	45	80	56	»	28	12	»	»	»	»	»	»	»	
Idem (niet bij het kadaster bekend)	86	70	59	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Fort Bath	8	08	59	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Rilland	18	55	40	»	04	29	»	»	»	»	»	»	»	
Krabbendijke	21	23	08	»	11	88	»	»	»	»	»	»	»	
Kruiningen	12	75	58	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Schore	26	14	92	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Kapelle	11	80	12	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Kloetinge	8	98	81	»	»	05	»	»	»	»	»	»	»	
Goes	8	66	25	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Totaal	248	68	90	»	44	34	»	»	»	»	»	»	»	
LIJN H. Sectie 1.														
[illegible]	5	51	35	»	»	»	5	5	87	74	»	»	»	
[illegible]	24	11	14	»	»	20	34	21	45	94	»	»	20	
Schalkwijk	19	12	88	»	»	29	26	11	54	75	»	»	»	
Tull en 't Waal, 1ste gedeelte	4	78	40	»	»	»	5	30	60	61	»	»	»	
Tull en 't Waal, 2de »	26	06	14	»	»	»								
Kuilenburg	11	69	72	»	»	»	6	11	69	68	»	»	»	
Totaal	91	29	18	»	»	49	76	80	68	72	»	»	20	
LIJN I. Sectie 2.														
[illegible]	35	92	64	»	02	»	21	8	80	56	»	»	»	
[illegible]	6	08	09	»	»	»	1	1	39	15	»	»	»	
[illegible]	18	46	57	»	21	26	»	»	»	»	»	»	»	
[illegible]	14	18	75	»	»	75	»	»	»	»	»	»	»	
Totaal	74	66	05	»	24	01	22	10	19	71	»	»	»	
LIJN K. Sectie 2.														
Helder	61	49	74	»	26	86	19	59	96	94	»	26	86	
Zijpe	49	25	29	»	15	87	37	47	16	86	»	15	81	
Schagen	19	94	67	»	35	12	31	17	72	11	»	31	78	
[illegible], 1ste gedeelte	12	96	20	»	11	18	28	11	70	96	»	11	18	
[illegible], 2de »	»	88	25	»	02	44								
[illegible]derp	4	64	75	»	»	»	15	4	62	90	»	»	»	
[illegible]ward	28	26	60	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
[illegible]oude	4	11	80	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
[illegible]	8	81	44	»	01	60	»	»	»	»	»	»	»	
Oudorp	15	67	85	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Alkmaar	1	81	55	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
[illegible]	20	17	82	»	»	05	»	»	»	»	»	»	»	
Totaal	217	99	96	»	98	07	180	141	19	77	»	86	08	

RECAPITULATIE.

NAAM DER GEMEENTEN.	Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	Aantal ingezonden koopacten.	Ongebouwd. B.	R.	E.	Gebouwd. B.	R.	E.	AANMERKINGEN.
Lijn A, sectie 1	180	40	49	»	87	64	190	97	97	58	»	52	58	
» B, » 1	»	»	»	»	»	»	147	112	88	85	1	24	76	
» D,	157	28	75	»	18	80	»	»	»	»	»	»	»	
» E, » 1	286	84	08	»	21	80	1056	178	90	85	»	12	58	
» E, » 3	77	05	78	»	41	92	»	»	»	»	»	»	»	
» E, » 4	102	92	81	»	24	23	255	68	46	02	»	02	29	
» F, » 1	66	64	54	»	80	75	99	48	79	27	»	18	65	
» F, » 2	248	68	90	»	44	34	»	»	»	»	»	»	»	
» H, » 1	91	29	18	»	»	49	76	80	68	72	»	»	20	
» I, » 2	74	66	05	»	24	01	22	10	19	71	»	»	»	
» K, » 2	217	99	96	»	98	07	180	141	19	77	»	86	08	
Totaal	1453	71	[illegible]	3	82	10	1977	[illegible]	58	37	2	96	09	

BIJLAGE 3.

STAAT aanwijzende de lengte der sectien of gedeelten van sectien, die in behandeling zijn.

Omschrijving der lijnen, sectien, of gedeelten van sectien.	Lengte in ellen van de sectien of gedeelten van sectien: waarvoor de rigting is voorgesteld.	waarvoor de rigting is vastgesteld.	waarvoor de onteigenings-bescheiden gereed zijn.	waarvoor de onteigenings-wet is uitgevaardigd.	die in aanleg is.	TOELICHTINGEN.
Lijn Arnhem-Leeuwarden.						
Van den Rhijnspoorweg tot 167 el westelijk van de brug te Zutphen	26,650	26,650	26,650	26,650	26,650	
Van 167 el westelijk van de brug te Zutphen tot de voorgracht aan de Marsch buiten Zutphen	1,607	1,607	1,607	1,607	(1) 940	(1) Hieronder is begrepen [...] brug over den IJssel, la[...] 384 el.
Van de voorgracht te Zutphen tot aan het station te Deventer	14,800	14,800	14,800	14,800	»	
Van en met het station Deventer tot het station Zwolle	29,830	29,830	»	»	»	
Station Zwolle.	800	800	800	800	»	
Lijn Zutphen-grenzen.						
Zutphen-Goor	30,000	30,000	30,000	30,000	»	
Goor-Duitsche grens.	28,000	28,000	28,000	28,000	»	
Lijn Harlingen-grenzen.						
Harlingen-Leeuwarden	26,690	26,690	26,690 (2)	»	26,690	(2) Voor deze sectie is [...] onteigening geheel in d[...] minne geschied, en w[...] het alzoo onnoodig [...] algemeen nut bij de [...] te doen verklaren.
Leeuwarden-Groningen	54,285	54,285	54,285	54,285	4,000	
Groningen-Winschoten	34,560	»	»	»	»	
Lijn Maastricht-Breda.						
Maastricht-Vaeshartelt	2,904	2,904	2,904	2,904	2,904	
Vaeshartelt-Roermond	42,662	42,662	42,662	42,662	42,662	
Roermond-Venlo	28,398	28,398	28,398	28,398	28,398	
Venlo-Helmond	39,011	39,011	39,011	»	(3) 2,559	(3) Over eene lengte van [...] el, op 's Rijks militai[...] grond te Venlo, zijn [...] werken aanbesteed. Bovendien is, volte[...] de onderbouw der b[...] over de Maas, ter le[...] van 268 el.
Helmond-Boxtel	29,537	29,537	29,537	29,537	»	
Boxtel-Tilburg.	19,515	19,515	19,515	19,515	19,515	
Tilburg-Breda	22,544	22,544	22,544	22,544	22,544	
Lijn Roosendaal-Vlissingen.						
Roosendaal-Bergen op Zoom	12,968	12,968	12,968	12,968	12,968	
Bergen op Zoom-Goes	35,079	35,079	35,079	35,079	»	
Lijn Venlo-grenzen	5,800	»	»	»	»	
Lijn Utrecht-Boxtel.						
Utrecht tot het Rhijndijkje	3,850	»	»	»	»	
Van het Rhijndijkje tot den Noorder-Lekdijk	12,248	12,248	12,248	12,248	12,248	
Van den Noorder- tot den Zuider-Lekdijk	1,299	1,299	1,299	1,299	(4) 1,299	(4) Hieronder is begrep[...] onderbouw van de [...] over de Lek, ter le[...] van 700 el.
Van den Zuider-Lekdijk tot den Zuider-Waaldijk	17,310	»	»	»	»	
Lijn Rotterdam-Breda.						
Rotterdam-Willemsdorp.	24,790	»	»	»	»	
Moerdijk-Breda	17,888	17,888	17,888	17,888	17,888	
Lijn Amsterdam-Nieuwe Diep.						
Krommenie-Castricum-Alkmaar. . . .	21,400	»	»	»	»	
Alkmaar-Niedorperverlaat.	13,198	13,198	13,198	13,198	13,198	
Niedorperverlaat-Nieuwe Diep	29,845	29,845	29,845	29,845	29,479	De geheele lengte, va[...] spoorwegen, bed[...] de wet van 18 Au[...] 1860 (*Staatsblad* [...]) bedraagt 889,631 e[...]
TOTAAL . . .	621,[illegible]18	[illegible]14,253	484,423	418,632	2[illegible],[illegible]37	

STAAT aanwijzende de uitkomst der gehouden aanbestedingen van werken en leveringen.

Volgnummer van het besluit.	OMSCHRIJVING van het werk of van de levering.	Dagteekening van de aanbesteding.	Wijze van aanbesteding.	Aantal inschrijvingen.	Hoogste inschrijving. Naam en woonplaats.	Bedrag.	Laagste inschrijving. Naam en woonplaats.	Bedrag.	Naam en woonplaats van den aannemer.	Aanneming-som.	Begrooting.	Aanmerkingen.
49	Het maken van den bovenbouw van twee [illegible] plaatijzeren [illegible] met vast gedeelte [illegible] Noordhollandsche Kanaal. Herbesteding. Derde besteding.	1863. 22 Januarij	Bij enkele inschrijving.	11	De Koninklijke Nederlandsche grofsmederij te Leiden.	f 126,600.00	La direction de la Société John Cockerill te Seraing.	f 103,961.44				De met a gemerkte cijfers zijn niet in de totalen begrepen.
		26 Februarij	Bij enkele inschrijving.	1	Directie van de Societeit John Cockerill te Seraing.	102,458.08	Directie van de Societeit John Cockerill te Seraing.	102,458.08	Directie van de Societeit John Cockerill te Seraing.	f 102,458.08	f 122,000.00	
50	Het maken van de aardebaan, de bruggen en verdere werken voor den spoorweg van Utrecht naar Kuilenburg. Herbesteding.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	21	T. Swets Azn. te Hardinxveld.	311,000.00	J. Blankevoort te Amsterdam.	224,000.00	J. Blankevoort te Amsterdam.	224,000.00	[illegible]	
59	Het bouwen eener sluiswachterswoning bij de [illegible]sluis voor de Breede Watering bewesten Yerseke, nabij Hansweert, provincie Zeeland.	22 Januarij	Bij enkele inschrijving.	4	H. J. E. Polderman te Hansweert.	5,340.00	A. le Clercq te Kruiningen.	3,415.00	A. le Clercq te Kruiningen.	3,415.00	4,190.00	
60	Het bouwen van de stationsgebouwen te Harlingen en te Leeuwarden, in twee perceelen en in massa:	29 Januarij	Bij enkele inschrijving.									De besteding in perceelen goedgekeurd.
	Eerste perceel. Stationsgebouw te Harlingen.			9	J. Posthuma te Harlingen.	77,000.00	W. Sonneveld te Schiedam.	60,350.00	W. Sonneveld te Schiedam.	60,350.00	[illegible]	
	Tweede perceel. Stationsgebouw te Leeuwarden.			12	P. K. Kalt te Bergum.	72,222.00	J. H. Keyzer te Leeuwarden.	53,990.00	J. H. Keyzer te Leeuwarden.	53,990.00	[illegible]	
	Het werk in massa.			4	B. H. Trooster te Zwolle.	136,945.00	W. Sonneveld te Schiedam.	119,560.00	W. Sonneveld te Schiedam.	a 119,560.00	a 122,000.00	
61	Het maken van een stationsgebouw der 4de klasse te Franeker en van een halte-gebouw te Dronrijp.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	11	W. Sonneveld te Schiedam.	42,156.00	B. Pietersen te Leeuwarden.	32,845.00	B. Pietersen te Leeuwarden.	32,845.00	[illegible]	
62	Het [illegible], leveren en stellen van [illegible], ten behoeve van de lijnen Arnhem–Zutphen, Harlingen–Leeuwarden, Maastricht–Venlo en Breda–Boxtel.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	12	de Bruin Kops en Backer te Breda.	25,440.00	G. H. Broekman Lz. te Amsterdam.	17,145.00	G. H. Broekman Lz. te Amsterdam.	17,145.00	[illegible]	
63	Het [illegible] woningen ten behoeve van den spoorweg van Harlingen naar Groningen.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	[illegible]	B. Pietersen te Leeuwarden.	23,300.00	B. H. Trooster te Zwolle.	17,040.00	B. H. Trooster te Zwolle.	17,040.00	20,270.00	
64	Het maken en leveren van vijftig stuks halve wissels, ten behoeve van de lijnen Arnhem–Zwolle, Harlingen–Groningen, Breda–Boxtel, Roosendaal–Goes, Nieuwediep–Alkmaar en Maastricht–Hasselt.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	8	Giesbers en van Beem [illegible] te Roermond.	21,890.00	van Galen en Roest te Kampen.	10,000.00	van Galen en Roest te Kampen.	10,000.00	10,000.00	
65	Het [illegible] van [illegible] houten [illegible] ijzeren lantaarnpalen [illegible] lantaarns; ten behoeve van de lijnen Arnhem–Zwolle, Harlingen–Groningen, Maastricht–Helmond, Breda–Boxtel, Roosendaal–Goes en Nieuwediep–Alkmaar.	12 Februarij	Bij enkele inschrijving.	17	E. Reyniers en C°. te Maastricht.	7,694.00	M. de Eeuwes te Maastricht.	4,312.50	M. de Eeuwes te Maastricht.	4,312.50	[illegible]	
66	Het laden en vervoeren van Dordrecht [illegible] naar Dieren en het opstapelen ter laatstgenoemde plaatse eener partij dwarsliggers.	26 Februarij	Bij enkele inschrijving.	7	G. van Berkum te Arnhem.	12,545.00	R. J. Holtus te Doornenburg.	7,360.00	R. J. Holtus te Doornenburg.	7,360.00	7,950.00	
67	Het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast, het leggen van de spoorbaan en [illegible] werken voor den [illegible] Maastricht [illegible] Venlo [illegible].	5 Maart	Bij inschrijving en opbod.	11	A. B. v. Tienhoven te Werkendam.	135,000.00	Sanders en Comp. te Maastricht.	103,380.00	P. J. H. Lejeune te Maastricht.	96,800.00	[illegible]	
[illegible]	Het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op het [illegible] op Zoom en op [illegible].	12 Maart	Bij enkele inschrijving.	9	C. Hoogendoorn Kzn. te Giessendam	52,500.00	P. van Dam te Ameide.	41,670.00	P. van Dam te Ameide.	41,670.00	[illegible]	
[illegible]	Het [illegible] leveren [illegible] bovenbouw [illegible] bruggen bij Roermond [illegible] weg [illegible] Roermond.	26 Maart	Bij enkele inschrijving.	11	D. A. Schretlen en C°. te Leiden.	78,000.00	L. Couman te Luik.	39,300.00	Directie van de Societeit John Cockerill te Seraing.	[illegible]	[illegible]	
[illegible]	De [illegible] [illegible] Eerste perceel. 2,000 ton spoorstaven met eindverbindingen.	2 April	Bij enkele inschrijving.	[illegible]	La Direction de la Société pour l'exploitation des mines et usines du Phoenix te Laar.	196,400.00	de Dorlodot frères te Acoz.	146,001.50				Begrooting 1 voor 3 perceelen te zamen ad f 866,847 en 1 voor 3 perceelen te zamen ad f 672,000.
	Tweede perceel. 2,000 ton spoorstaven met eindverbindingen.			5	Fred. Levick en C°. te Londen.	164,500.00	Dezelfden.	149,971.50	de Dorlodot frères te Acoz.	600,231.00	736,000.00	
	Derde perceel. 2,000 ton [illegible] met eindverbindingen.			4	Hayes en Boon te Liverpool.	164,000.00	Dezelfden.	150,916.50				
	Vierde perceel. 2,000 ton [illegible] met eindverbindingen.			5	Dezelfden.	164,000.00	Dezelfden.	151,261.50				
									Transporteren. .	f 1,342,046.52	f 1,[illegible]	

Volgnummer van het bestek.	OMSCHRIJVING van het werk of van de levering.	Dagteekening van de aanbesteding.	Wijze van aanbesteding.	Aantal inschrijvingen.	Hoogste inschrijving. Naam en woonplaats.	Hoogste inschrijving. Bedrag.	Laagste inschrijving. Naam en woonplaats.	Laagste inschrijving. Bedrag.	Naam en woonplaats van den aannemer.	Aanneming-som.	Begrooting.
									Per transport. .	f 1,319,946.58	f 1,571,324.00
70	Vijfde perceel. 2,000 ton spoorstaven met eindverbindingen.	2 April	Bij enkele inschrijving.	5	Dezelfden.	f 164,000.00	La société John Cockerill te Seraing en la société anonyme des charbonnages et hauts fourneaux de Scleasin te Scleasin.	f 151,200.00	La société John Cockerill te Seraing en la société anonyme des charbonnages et hauts fourneaux de Scleasin te Scleasin.	151,200.00	184,[illegible]
	Zesde perceel. 400 ton haakbouten.			9	Firma E. S. de Jonge te Rotterdam.	79,732.00	de Dorlodot frères te Acoz.	51,597.00	de Dorlodot frères te Acoz.	51,597.00	[illegible]
71	Het maken der havendammen en buitenhaven aan den zuidelijken mond van het kanaal door Zuid-Beveland te Hansweert pr. Zeeland.	2 April	Bij inschrijving en opbod.	18	G. Dekker te Sliedrecht. A. Visser Pzn. te Sliedrecht. G. van de Vrede te Neuzen. P. Kalis Wzn. te Sliedrecht.	500,000.00 500,000.00 500,000.00 500,000.00	J. van Haaften te Sliedrecht.	380,000.00	J. van Haaften te Sliedrecht.	a 287,000.00	Herbesteding bepaald
72	Het onderhoud van eenige werken binnen de stelling van den Helder.	2 April	Bij inschrijving en opbod.	6	G. Teerwisse te Haarlem.	11,000.00	C. Boef te Rotterdam.	3,000.00	C. Boef te Rotterdam.	4,000.00	4,000.00
73	Het maken van afsluitingen langs het gedeelte van Breda naar Tilburg van den spoorweg strekkende van Breda tot Boxtel.	23 April	Bij enkele inschrijving.	8	J. van Hoof te Tilburg.	14,795.00	J. van de Griendt te 'sHertogenbosch.	10,970.00	J. van de Griendt te 'sHertogenbosch.	10,970.00	14,800.00
74	Het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast, het leggen van de spoorbaan en eenige werken voor den spoorweg tusschen Roermond en Venlo.	28 Mei	Bij inschrijving en opbod.	21	C. Hoogendoorn Pzn. te Hardinxveld. A. van Glabbeek te Breda. T. Swets Azn. te Hardinxveld.	650,000.00 650,000.00 650,000.00	G. L. Verwaaijen te Pannerden. H. H. Jochim te Venlo en H. H. van Wyllick te Kessel.	450,000.00 45,000.00	G. J. Verwaaijen te Pannerden.	388,000.00	407,700.00
75	Het maken van het gedeelte van Boxtel tot Tilburg van den spoorweg strekkende van Boxtel tot Breda.	12 Mei	Bij inschrijving en opbod.	24	C. Hoogendoorn Pzn. te Hardinxveld.	850,000.00	C. Versteeg te Hardinxveld.	390,000.00	J. van de Griendt te 'sHertogenbosch.	555,000.00	561,474.00
77	Het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de levering van ballast, het leggen van de spoorbaan en eenige werken voor den spoorweg tusschen Moerdijk en Breda.	21 Mei	Bij enkele inschrijving.	21	Dezelfde.	890,000.00	T. Alberts te Breda.	571,000.00	T. Alberts te Breda.	571,000.00	636,609.42
78	Het laden en vervoeren van Dordrecht naar Harlingen en het opstapelen ter laatst genoemde plaats eener partij dwarsliggers.	30 April	Bij enkele inschrijving.	[illegible]	J. Veltinga te Harlingen.	[illegible]	M. C. Schram de Jong te Sliedrecht.	2,950.00	M. C. Schram de Jong te Sliedrecht.	[illegible]	[illegible]
79	Het maken van verschillende gebouwen en inrigtingen op de stations Sittard en Roermond en op de halten Bunde, Beek, Elsloo, Susteren, Echt en Maasbracht-Linne.	28 Mei	Bij inschrijving en opbod.	7	H. Mandos te Tilburg.	450,000.00	J.P. Lemmens [illegible] te Beek. G. L. Verwaaijen te Pannerden.	400,000.00 120,000.00	G. J. Verwaaijen te Pannerden.	9[illegible]	[illegible]
80	Het maken van bergplaatsen voor locomotiven en rijtuigen, gebouwtjes voor privaten en magazijnen, wachthuisjes, verhoogde los- en ladingplaatsen, bestratingen en den gemetselden onderbouw voor groote draaischijven en waterkranen op de stations Leeuwarden, Harlingen en Franeker en de halte de Dronrijp.	28 Mei	Bij enkele inschrijving.	[illegible]	J. Rading te Leeuwarden.	[illegible]	W. Sonneveld te Schiedam.	[illegible]	W. Sonneveld te Schiedam.	[illegible]	[illegible]
81	Het maken en leveren van twee honderd stuks stalen halve wissels ten behoeve van de lijnen Maastricht-Helmond, Breda-Boxtel, Breda-Moerdijk, Harlingen-Groningen, Nieuwediep-Alkmaar en Arnhem-Zwolle.	11 Junij	Bij enkele inschrijving.	5	C. Nolet te Schiedam.	152,500.00	L. J. Enthoven en Comp. te 's Gravenhage.	109,966.00	L. J. Enthoven en Comp. te 's Gravenhage.	10[illegible]	[illegible]
82	Het bouwen van eene ijzeren ophaalbrug over de rivier de Mark bij Breda en verdere werken ten behoeve van den spoorweg strekkende van Breda tot Boxtel.	4 Junij	Bij enkele inschrijving.	7	J. J. van Tienhoven van den Bogaard te Werkendam.	21,200.00	H. Kruseman en J. van den Wall Bake te Utrecht.	18,724.00	H. Kruseman en J. van den Wall Bake te Utrecht.	18,[illegible]	[illegible]
83	Het maken van eene losplaats voor materialen ten behoeve van den aanleg der Staatsspoorwegen aan de Oude Maas nabij Dordrecht.	11 Junij	Bij enkele inschrijvivg.	5	J. Rijnsaardt te Klundert.	3,169.00	A. de Geus Jz. te Hardinxveld.	2,850.00	A. de Geus Jzn. te Hardinxveld.	2,850.00	[illegible]
84	Het maken van de aardebaan met de kunstwerken en afsluitingen voor een gedeelte van den spoorweg van Leeuwarden naar Groningen.	18 Junij	Bij inschrijving en opbod.	11	A. van Glabbeek te Breda.	230,000.00	T. S. Schaafsma te Harlingen.	95,000.00	T. S. Schaafsma te Harlingen.	84,[illegible]	[illegible]
[illegible]	Het maken van de aardebaan, de kunstwerken, de gebouwen, de levering van ballast, het leggen van de spoorbaan en eenige verdere werken voor den spoorweg tusschen Niedorperverlaat en Alkmaar.	25 Junij	Bij inschrijving en opbod.	[illegible]	C. Bot te Sliedrecht.	[illegible]	C. Versteeg te Hardinxveld.	440,000.00	C. Versteeg te Hardinxveld.	396,000.00	[illegible]
86	Het maken en leveren van honderd puntstukken van gegoten ijzer met glashard bovenvlak.	25 Junij	Bij enkele inschrijving.	6	L. Schwartzkopff te Berlijn.	15,650.00	E. Reyniers en C°. te Maastricht.	9,750.00	E. Reyniers en C°. te Maastricht.	9,750.00	15,400.00
87	Het maken en leveren van twee honderd stuks ijzeren halve wissels, ten behoeve van de lijnen Harlingen-Groningen, Zutphen-Enschedé, Breda-Boxtel, Rosendaal-Goes, Nieuwediep-Alkmaar en Maastricht-Helmond.	18 Junij	Bij enkele inschrijving.	7	C. Nolet te Schiedam.	50,000.00	L. J. Enthoven en Comp. te 's Gravenhage.	33,211.00	L. J. Enthoven en Comp. te 's Gravenhage.	33,211.00	44,600.00
									Totaal . . .	f 2,940,964.58	f 4,414,687.42

TE 'SGRAVENHAGE, TER ALGEMEENE LANDSDRUKKERIJ.